

B. D. S.

OPERA

POSTHUMA,

*Quorum series post Præfationem
exhibetur.*

CLC LXXVII.

Digitized by Google

TRACTATUS POLITICUS;

In quo demonstratur, quomodò
Societas, ubi Imperium Monarchicum
locum habet, sicut & ea, ubi Optimi im-
perant, debet institui, ne in Tyran-
nidem labatur, & ut Pax, Liber-
tasque civium inviolata
maneat.

**Auctoris epistola ad Amicum, quæ
Præfationis loco huic Tractatui Politico aptè
præfigi, & inservire poterit.**

A Mice dilecte, Grata tua mihi heri tradita est. Gratias pro curâ tam diligenti, quam pro me geris, ex animo ago. Hanc occasionem, &c. non prætermitterem, nisi in quâdam re essem occupatus, quam utiliore judico, quæque tibi, ut credo, magis arridebit, nempe in Tractatu Politico concinnando, quem ante aliquod tempus, te auctore, inchoavi. Hujus Tractatus Capita sex jam sunt absoluta. Primum ad ipsum opus Introductionem quasi continet: secundum tractat de Jure naturali: tertium de Jure Summarum Potestatum: quartum, quænam Negotia Politica à Summarum Potestatum gubernatione pendeant: quintum, quidnam sit illud extremum, & summum, quod Societas potest considerare; & sextum, quâ ratione Imperium Monarchicum debeat institui, ne in Tyrannidem labatur. Impræsentiarum caput septimum tracto, in quo omnia præcedentis sexti capitis membra, ordinem benè ordinatæ Monarchiæ concernentia, Methodicè demonstro. Postea ad Aristocraticum & Populare Imperium, denique ad Leges, aliasque particulares Quæstiones, Politicam spectantes, transibo. Hisce vale, &c.

Patet hinc Auctoris Scopus; sed morbo impeditus, & morte abreptus hoc opus non ulterius, quàm ad finem Aristocratix, perducere valuit, quemadmodum Lector ipse experietur.

TRAC-

TRACTATUS POLITICUS;

In quo demonstratur, quomodò Societas, ubi Imperium Monarchicum locum habet, sicut & ea, ubi Optimi imperant, debet institui, ne in Tyrannidem labatur, & ut Pax, Libertasque civium inviolata maneat.

CAPUT I.

§. I.

Affectûs, quibus conflictamur, concipiunt Philosophi veluti vitia, in quæ homines suâ culpâ labuntur; quos propterea ridere, flere, carpere, vel (qui sanctiores videri volunt) detestari solent. Sic ergo se rem divinam facere, & sapientiæ culmen attingere credunt, quando humanam naturam, quæ nullibi est, multis modis laudare, & eam, quæ reverâ est, dictis laceffere nôrunt. Homines namque, non ut sunt; sed, ut eosdem esse vellent, concipiunt: unde factum est, ut plerumque pro Ethicâ Satyram scripserint, & ut nunquam Politicam conceperint, quæ possit ad usum revocari; sed quæ pro Chimærâ haberetur, vel quæ in Utopiâ, vel in illo Poëtarum aureo seculo, ubi scilicet minimè necesse erat, institui potuisset. Cùm igitur omnium scientiarum, quæ usum habent, tum maximè Politicæ Theoria ab ipsius Praxi discrepare creditur, & regendæ Reipublicæ nulli minùs idonei æstimantur, quàm Theoretici, seu Philosophi.

§. II. At Politici contrâ hominibus magis insidiari, quàm consulere creduntur, & potiùs callidi, quàm sapientes æstimantur. Docuit nimirum eosdem experientia, vitia fore, donec homines. Humanam

nam igitur malitiam prævenire dum student, idque iis artibus, quas experientia longo usu docuit, & quas homines, magis metu, quam ratione ducti, exercere solent, Religioni adversari videntur, Theologis præcipuè, qui credunt summas potestates debere negotia publica tractare secundum easdem Pietatis regulas, quibus vir privatus tenetur. Ipsos tamen Politicos multò feliciter de rebus Politicis scripsisse, quàm Philosophos dubitari non potest. Nam quoniam experientiam magistram habuerunt, nihil docuerunt, quod ab usu remotum esset.

§. III. Et sanè mihi planè persuadeo, experientiam omnia Civitatum genera, quæ concipi possunt, ut homines concorditer vivant, & simul media, quibus multitudo dirigi, seu quibus intra certos limites contineri debeat, ostendisse: ità ut non credam, nos posse aliquid, quod ab experientiâ, sive praxi non abhorreat, cogitatione de hâc re assequi, quòd nondum expertum, compertumque sit. Nam homines ità comparati sunt, ut extra commune aliquod jus vivere nequeant; jura autem communia, & negotia publica à viris acutissimis, sive astutis, sive callidis instituta, & tractata sunt; adeoque vix credibile est, nos aliquid, quod communi Societati ex usu esse queat, posse concipere, quod occasio, seu casus non obtulerit, quodque homines, communibus negotiis intenti, suæque securitati consulentes, non viderint.

§. IV. Cùm igitur animum ad Politicam applicuerim, nihil quòd novum, vel inauditum est; sed tantum ea, quæ cum praxi optimè conveniunt, certâ, & indubitâtâ ratione demonstrare, aut ex ipsâ humanæ naturæ conditione deducere, intendi; & ut ea, quæ ad hanc scientiam spectant, eâdem animi libertate, quâ res Mathematicas solemus, inquirerem, sedulò curavi, humanas actiones non ridere, non lugere, neque detestari; sed intelligere: atque adèò humanos affectûs, ut sunt amor, odium, ira, invidia, gloria, misericordia, & reliquæ animi commotiones, non ut humanæ naturæ vitia; sed ut proprietates contemplatus sum, quæ ad ipsam ità pertinent, ut ad naturam aëris æstus, frigus, tempestas, tonitru, & alia hujusmodi, quæ, tametsi incommoda sunt, necessaria tamen sunt, certaque habent causas, per quas eorum naturam intelligere conamur, &

Mens

Mens eorum verâ contemplatione æquè gaudet, ac earum rerum cognitione, quæ sensibus gratæ sunt.

§. V. Est enim hoc certum, & in nostrâ Ethicâ verum esse demonstravimus, homines necessariò affectibus esse obnoxios, & ità constitutos esse, ut eorum, quibus malè est, misereantur & quibus benè est, invideant, & ut ad vindictam magis, quàm ad misericordiam sint proni, & præterea unumquemque appetere, ut reliqui ex ipsius ingenio vivant, & ut probent, quòd ipse probat, & quòd ipse repudiat, repudient; unde fit, ut cùm omnes pariter appetant primi esse, in contentiones veniant, &, quantum possunt, nitantur se invicem opprimere, &, qui victor evadit, magis gloriatur, quòd alteri obfuit, quàm quòd sibi profuit. Et quamvis omnes persuasi sint, Religionem contrà docere, ut unusquisque proximum, tanquam se ipsum amet, hoc est, ut jus alterius perinde, ac suum, defendat, hanc tamen persuasionem in affectûs parùm posse ostendimus. Valet quidem in articulo mortis, quando scilicet morbus ipsos affectûs vincit, & homo segnis jacet, vel in templis, ubi homines nullum exercent commercium: at minimè in foro, vel in aulâ, ubi maximè necesse esset. Ostendimus præterea, rationem multùm quidem posse affectûs coërcere, & moderari; sed simul vidimus viam, quam ipsa ratio docet, perarduam esse; ità ut, qui sibi persuadent posse multitudinem, vel qui publicis negotiis distrahuntur, induci, ut ex solo rationis præscripto vivant, seculum Poëtarum aureum, seu fabulam somnient.

§. VI. Imperium igitur, cujus salus ab alicujus fide pendet, & cujus negotia non possunt rectè curari, nisi ii, qui eadem tractant, fide velint agere, minimè stabile erit; sed, ut permanere possit, res ejus publicæ ità ordinandæ sunt, ut qui easdem administrant, sive ratione ducantur, sive affectu, induci nequeant, ut malè fidi sint, ceu pravè agant. Nec ad imperii securitatem refert, quo animo homines inducantur, ad res rectè administrandum, modò res rectè administrantur; animi enim libertas, seu fortitudo privata virtus est; at imperii virtus securitas.

§. VII. Denique quia omnes homines, sive Barbari, sive culti

sint, consuetudines ubique jungunt, & statum aliquem civilem formant, ideò imperii causas, & fundamenta naturalia non ex rationis documentis petenda; sed ex hominum communi naturâ, seu conditione deducenda sunt, quod in sequenti capite facere constitui.

C A P U T II.

§. I. **I**N nostro Tractatu Theologico-politico de Jure Naturali, & Civili egimus, & in nostrâ Ethicâ explicuimus, quid peccatum, quid meritum, quid justitia, quid injustitia, & quid denique humana libertas sit. Sed ne ii, qui hunc tractatum legunt, opus habeant ea, quæ ad hunc ipsum tractatum maximè spectant, in aliis quærere, ea hic iterùm explicare, & apodicticè demonstrare constitui.

§. II. Res quæcunque naturalis potest adæquatè concipi, sive existat, sive nōn existat; ut igitur rerum naturalium existendi principium, sic earum in existendo perseverantia ex earum definitione non potest concludi. Nam earum essentia idealis eadem est, postquam existere inceperunt, quàm antequam existerent. Ut ergo earum existendi principium ex earum essentiâ sequi nequit, sic nec earum in existendo perseverantia: sed eâdem potentiâ, quâ indigent, ut existere incipiant, indigent, ut existere pergant. Ex quo sequitur, rerum naturalium potentiam, quâ existunt, & consequenter quâ operantur, nullam aliam esse posse, quàm ipsam Dei æternam potentiam. Nam si quæ alia creata esset, non posset seipsam, & consequenter neque res naturales conservare; sed ipsa etiam eâdem potentiâ, quâ indigeret, ut crearetur, indigeret, ut in existendo perseveraret.

§. III. Hinc igitur, quòd scilicet rerum naturalium potentia, quâ existunt, & operantur, ipsissima Dei sit potentia, facillè intelligimus, quid Jus naturæ sit. Nam quoniam Deus jus ad omnia habet, & jus Dei nihil aliud est, quàm ipsa Dei potentia, quatenus hæc absolutè libera consideratur, hinc sequitur, unamquamque rem naturalem tantum juris ex naturâ habere, quantum potentia hæc habet ad existendum, & operandum: quandoquidem u-

nus

niscujusque rei naturalis potentia, quâ existit, & operatur, nulla alia est, quàm ipsa Dei potentia, quæ absolutè libera est.

§. I V. Per Jus itaque naturæ intelligo ipsas naturæ leges, seu regulas, secundùm quas omnia fiunt, hoc est, ipsam naturæ potentiam; atque adè totius naturæ, & consequenter uniuscujusque individui naturale Jus eò usque se extendit, quò ejus potentia; & consequenter quicquid unusquisque homo ex legibus suæ naturæ agit, id summo naturæ jure agit, tantumque in naturam habet juris, quantum potentiâ valet.

§. V. Si igitur cum humanâ naturâ ità comparatum esset, ut homines ex solo rationis præscripto viverent, nec aliud conarentur; tum naturæ Jus, quatenus humani generis proprium esse consideratur, solâ rationis potentiâ determinaretur. Sed homines magis cæcâ cupiditate, quàm ratione ducuntur, ac proinde hominum naturalis potentia, sive Jus non ratione; sed quocunque appetitu, quo ad agendum determinantur, quoque se conservare conantur, definiri debet. Equidem fateor, cupiditates illas, quæ ex ratione non oriuntur, non tam actiones, quàm passiones esse humanas. Verùm quia hîc de naturæ universali potentiâ, seu Jure agimus, nullam hîc agnoscere possumus differentiam inter cupiditates, quæ ex ratione, & inter illas, quæ ex aliis causis in nobis ingenerantur: quandoquidem tam hæ, quàm illæ effectûs naturæ sunt, vimque naturalem explicant, quâ homo in suo esse perseverare conatur. Est enim homo, sive sapiens, sive ignarus sit, naturæ pars, & id omne, ex quo unusquisque ad agendum determinatur, ad naturæ potentiam referri debet, nempe quatenus hæc per naturam hujus, aut illius hominis definiri potest. Nihil namque homo, seu ratione, seu solâ cupiditate ductus, agit, nisi secundùm leges, & regulas naturæ, hoc est, (*per Art. 4. hujus Cap.*) ex naturæ jure.

§. V I. At plerique, ignaros naturæ ordinem magis perturbare, quàm sequi, credunt, & homines in naturâ veluti imperium in imperio concipiunt. Nam Mentem humanam à nullis causis naturalibus statuunt produci; sed à Deo immediatè creari, à reliquis rebus adè independentem, ut absolutam habeat potestatem sese deter-

determinandi, & ratione rectè utendi. Sed experientia satis superque docet, quòd in nostrâ potestate non magis sit, Mentem sanam, quàm Corpus sanum habere. Deinde quandoquidem unaquæque res, quantum in se est, suum esse conservare conatur, dubitare nequaquam possumus, quin, si æquè in nostrâ potestate esset, tam ex rationis præscripto vivere, quàm cæcâ cupiditate duci, omnes ratione ducerentur, & vitam sapienter instituerent, quod minimè fit. Nam trahit sua quemque voluptas. Nec Theologi hanc difficultatem tollunt, qui scilicet statuunt hujus impotentix causam humanæ naturæ vitium, seu peccatum esse, quod originem à primi parentis lapsu traxerit. Nam si etiam in primi hominis potestate fuit tam stare, quàm labi, & mentis compos erat, & naturâ integrâ, quâ fieri potuit, ut sciens, prudensque lapsus fuerit? At dicunt, eum à Diabolo deceptum fuisse. Verùm quis ille fuit, qui ipsum Diabolum decepit? quis, inquam, ipsum omnium creaturarum intelligentium præstantissimum ad eò amentem reddidit, ut Deo major esse voluerit? Nonne enim se ipsum, qui Mentem sanam habebat, suumque esse, quantum in se erat, conservare conabatur? Deinde quâ fieri potuit, ut ipse primus homo, qui mentis compos erat, & suæ voluntatis dominus, seduceretur, & mente pateretur capi? Nam, si potestatem habuit ratione rectè utendi, decipi non potuit: nam, quantum in se fuit, conatus est necessariò suum esse, Mentemque suam sanam conservare. Atqui supponitur eum hoc in potestate habuisse: ergo Mentem suam sanam necessariò conservavit, nec decipi potuit. Quod ex ipsius historiâ falsum esse constat; ac proinde fatendum est, quòd in primi hominis potestate non fuerit ratione rectè uti; sed quòd, sicuti nos, affectibus fuerit obnoxius.

§. VII. Quòd autem homo, ut reliqua individua, suum esse, quantum in se est, conservare conetur, negare nemo potest. Nam si hîc aliqua concipi posset differentia, inde oriri deberet, quòd homo voluntatem haberet liberam. Sed quòd homo à nobis magis liber conciperetur, eò magis cogemur statuere, ipsum sese necessariò debere conservare, & mentis compotem esse, quòd facile unusquisque, qui libertatem cum contingentiâ non confundit,

mihi

mihî concedet. Est namque libertas virtus, seu perfectio: quicquid igitur hominem impotentia arguit, id ad ipsius libertatem referri nequit. Quare homo minimè potest dici liber, propterea quòd potest non existere, vel quòd potest non uti ratione; sed tantum quatenus potestatem habet existendi, & operandi secundum humanæ naturæ leges. Quòd igitur hominem magis liberum esse consideramus, eò minùs dicere possumus, quòd possit ratione non uti, & mala præ bonis eligere; & ideò Deus, qui absolute liber existit, intelligit, & operatur necessariò etiam, nempe ex suæ naturæ necessitate existit, intelligit, & operatur. Nam non dubium est, quin Deuseadem, quâ existit, libertate operetur: ut igitur ex ipsius naturæ necessitate existit, ex ipsius etiam naturæ necessitate agit, hoc est, liberè absolute agit.

§. VIII. Concludimus itaque, in potestate uniuscujusque hominis non esse ratione semper uti, & in summo humanæ libertatis fastigio esse; & tamen unumquemque semper, quantum in se est, conari suum esse conservare, & (quia unusquisque tantum juris habet, quantum potentia valet) quicquid unusquisque, sive sapiens, sive ignarus conatur, & agit, id summo naturæ jure conari, & agere. Ex quibus sequitur Jus, & institutum naturæ, sub quo omnes nascuntur homines, & maximâ ex parte vivunt, nihil, nisi quod nemo cupit, & quod nemo potest, prohibere, non contentiones, non odia, non iram, non dolos, nec absolute aliquid, quod appetitus suadet, aversari. Nec mirum; Nam natura non legibus humanæ rationis, quæ non nisi hominum verum utile, & conservationem intendunt, continetur; sed infinitis aliis, quæ totius naturæ, cujus homo particula est, æternum ordinem respiciunt, ex cujus solâ necessitate omnia individua certo modo determinantur ad existendum, & operandum: Quicquid ergo nobis in naturâ ridiculum, absurdum, aut malum videtur, id inde est, quòd res tantum ex parte novimus, totiusque naturæ ordinem, & coherentiam maximâ ex parte ignoramus, & quòd, omnia ex præscripto nostræ rationis ut dirigerentur, volumus: cum tamen id, quod ratio malum esse dicat, non malum sit respectu ordinis, & legum universæ naturæ; sed tantum solius nostræ naturæ legum respectu.

§. IX. Præterea sequitur, unumquemque tamdiu alterius esse juris, quamdiu sub alterius potestate est, & eatenus sui juris, quatenus vim omnem repellere, damnumque sibi illatum ex sui animi sententiâ vindicare, & absolute, quatenus ex suo ingenio vivere potest.

§. X. Is alterum sub potestate habet, quem ligatum tenet, vel cui arma, & media sese defendendi, aut evadendi ademit, vel cui metum injecit, vel quem sibi beneficio ita devinxit, ut ei potius, quam sibi morem gerere, & potius ex ipsius, quam ex sui animi sententiâ vivere velit. Qui primo, vel secundo modo alterum in potestate habet, ejus tantum Corpus, non Mentem tenet; tertio autem, vel quarto, tam ipsius Mentem, quam Corpus sui juris fecit; sed non nisi durante metu, vel spe; hæc verò, aut illo adempto manet alter sui juris.

§. XI. Judicandi facultas eatenus etiam alterius juris esse potest, quatenus Mens potest ab altero decipi: ex quo sequitur, Mentem eatenus sui juris omnino esse, quatenus rectè uti potest ratione. Imò quia humana potentia non tam ex Corporis robore, quam ex Mentis fortitudine æstimanda est; hinc sequitur, illos maximè sui juris esse, qui maximè ratione pollent, qui que maximè eadem ducuntur; atque adèò hominem eatenus liberum omnino voco, quatenus ratione ducitur; quia eatenus ex causis, quæ per solam ejus naturam possunt adæquatè intelligi, ad agendum determinatur, tamen ex iis necessariò ad agendum determinetur. Nam libertas (ut Art. 7. hujus Cap. ostendimus) agendi necessitatem non tollit; sed ponit.

§. XII. Fides alicui data, quâ aliquis solis verbis pollicitus est, se hoc, aut illud facturum, quod pro suo jure ommittere poterat, vel contrà, tamdiu rata manet, quamdiu ejus, qui fidem dedit, non mutatur voluntas. Nam qui potestatem habet solvendi fidem, is reverâ suo jure non cessit; sed verba tantum dedit. Si igitur ipse, qui naturæ Jure sui judex est, judicaverit, seu rectè, seu pravè (nam errare humanum est) ex fide datâ plus damni, quam utilitatis sequi, ex suæ mentis sententiâ fidem solvendam esse censet, & naturæ Jure (per Art. 9. hujus Cap.) eandem solvet.

§. XIII. Si

§. XIII. Si duo simul conveniant, & vires jungant, plus simul possunt, & consequenter plus juris in naturam simul habent, quàm uterque solus, & quò plures necessitudines sic junxerint suas, eò omnes simul plus juris habebunt.

§. XIV. Quatenus homines irâ, invidiâ, aut aliquo odii affectu conflitantur, eatenus diversè trahuntur, & invicem contrarii sunt, & propterea eò plus timendi, quò plus possunt, magisque callidi, & astuti sunt, quàm reliqua animalia; & quia homines ut plurimum, (*ut in Art. 5. præc. Cap. diximus*) his affectibus naturâ sunt obnoxii; sunt ergo homines ex naturâ hostes. Nam is mihi maximus hostis, qui mihi maximè timendus, & à quo mihi maximè cavendum est.

§. XV. Cùm autem (*per Art. 9. hujus Cap.*) in statu naturali tamdiu unusquisque sui juris sit, quamdiu sibi cavere potest, ne ab alio opprimatur, & unus solus frustra ab omnibus sibi cavere conetur; hinc sequitur, quamdiu jus humanum naturale uniuscujusque potentiâ determinatur, & uniuscujusque est, tamdiu nullum esse; sed magis opinione, quàm re constare, quandoquidem nulla ejus obtinendi est securitas. Et certum est, unumquemque tantò minus posse, & consequenter tantò minus juris habere, quantò majorem timendi causam habet. His accedit, quòd homines vix absque mutuo auxilio vitam sustentare, & mentem colere possint; atque adeò concludimus Jus naturæ, quod humani generis proprium est, vix posse concipi, nisi ubi homines jura habent communia, qui simul terras, quas habitare, & colere possunt, sibi vindicare, seseque munire, vimque omnem repellere, & ex communi omnium sententiâ vivere possunt. Nam (*per Art. 13. hujus Cap.*) quò plures in unum sic conveniunt, eò omnes simul plus juris habent; & si Scholastici hâc de causâ, quòd scilicet homines in statu naturali vix sui juris esse possunt, velint hominem animal sociale dicere, nihil habeo, quod ipsis contradicam.

§. XVI. Ubi homines jura communia habent, omnesque unâ veluti mente ducuntur, certum est (*per Art. 13. hujus Cap.*) eorum unumquemque tantò minus habere juris, quantò reliqui simul ipso potentiores sunt, hoc est, illum reverâ jus nullum in naturam ha-

bere præter id, quod ipsi commune concedit jus. Cæterum quicquid ex communi consensu ipsi imperatur, teneri exequi, vel (*per Art. 4. hujus Cap.*) jure ad id cogi.

XVII. Hoc jus, quod multitudinis potentiâ definitur, Imperium appellari solet. Atque hoc is absolute tenet, qui curam Reipublicæ ex communi consensu habet, nempe jura statuendi, interpretandi, & abolendi, urbes muniendi, de bello, & pace decernendi, &c. Quòd si hæc cura ad Concilium pertineat, quod ex communi multitudine compouitur, tum Imperium Democratia appellatur; si autem ex quibusdam tantum selectis, Aristocratia, & si denique Reipublicæ cura, & consequenter imperium penes unum sit, tum Monarchia appellatur.

§. XVIII. Ex his, quæ in hoc Capite ostendimus, perspicuum nobis fit, in statu naturali non dari peccatum, vel si quis peccat, is sibi non alteri peccat: quandoquidem nemo Jure naturæ alteri, nisi velit, morem gerere tenetur, nec aliquid bonum, aut malum habere, nisi quod ipse ex suo ingenio bonum, aut malum esse, decernit; & nihil absolute naturæ Jure prohibetur, nisi quod nemo potest. (*vid. Art. 5. & 8. hujus Cap.*) At peccatum actio est, quæ jure fieri nequit. Quòd si homines ex naturæ instituto tenerentur ratione duci, tum omnes necessario ratione ducerentur. Nam naturæ instituta Dei instituta sunt, (*per Art. 2. & 3. hujus Cap.*) quæ Deus eadem, quâ existit, libertate instituit, quæque adeò ex naturæ divinæ necessitate consequuntur, (*vide Art. 7. hujus Cap.*) & consequenter æterna sunt, nec violari possunt. Sed homines maxime appetitu sine ratione ducuntur, nec tamen naturæ ordinem perturbant; sed necessario sequuntur; ac proinde ignarus, & animo impotens non magis ex naturæ Jure tenetur, vitam sapienter instituere, quàm æger tenetur sano Corpore esse.

§. XIX. Peccatum itaque non nisi in Imperio concipi potest, ubi scilicet quid bonum, & quid malum sit ex communi totius imperii jure decernitur, & ubi nemo (*per Art. 6. hujus Cap.*) jure quicquam agit, nisi quod ex communi decreto, vel consensu agit. Id enim (*ut in præc. Art. diximus*) peccatum est, quod jure fieri nequit, sive quod jure prohibetur; obsequium autem est constans voluntas, id
 exequen-

exequendi, quod jure bonum est, & ex communi decreto fieri debet.

§. XX. Solemus tamen id etiam peccatum appellare, quod contra sanæ rationis dictamen fit, & obsequium constantem voluntatem moderandi appetitûs ex rationis præscripto; quod omnino probarem, si humana libertas in appetitûs licentiâ, & servitus in rationis imperio consisteret. Sed quia humana libertas eò major est, quo homo magis ratione duci, & appetitûs moderari potest, non possumus, nisi admodum impropriè, vitam rationalem vocare obsequium, & peccatum id, quod reverâ Mentis impotentia; non autem contra se ipsam licentia est, & per quod homo servus potius, quam liber potest dici. *Vide Art. 7. & 11. hujus Cap.*

§. XXI. Verumenimverò, quia ratio pietatem exercere, & animo tranquillo, & bono esse docet, quod non nisi in imperio fieri potest, & præterea quia fieri nequit, ut multitudo unâ veluti mente ducatur, sicut in imperio requiritur, nisi jura habeat, quæ ex rationis præscripto instituta sint; non ergo adeò impropriè homines, qui in imperio vivere consueverunt, id peccatum vocant, quod contra rationis dictamen fit, quandoquidem optimi imperii jura, (*vide Art. 18. hujus Cap.*) ex rationis dictamine institui debent. Cur autem dixerim, (*Art. 18. hujus Cap.*) hominem in statu naturali sibi peccare, si quid peccat, de hoc vide Cap. 4. Art. 4. & 5. ubi ostenditur, quo sensu dicere possumus, eum, qui imperium tenet, & Jure naturæ potitur, legibus adstrictum esse, & peccare posse.

§. XXII. Ad Religionem quod attinet, certum etiam est, hominem eò magis esse liberum, & sibi maximè obsequentem, quò Deum magis amat, & animo magis integro colit. Verùm quatenus non ad naturæ ordinem, quem ignoramus; sed ad sola rationis dictamina, quæ Religionem concernunt, attendimus, & simul consideramus, eadem nobis à Deo, quasi in nobis ipsis loquente, revelari, vel etiam hæc eadem Prophetis veluti jura fuisse revelata, eatenus, more humano loquendo, dicimus hominem Deo obsequi, qui ipsum integro animo amat, & contra peccare, qui cæcâ cupiditate ducitur; sed interim memores esse debemus, quòd in

Dei potestate sumus, sicut lutum in potestate figuli, qui ex eadem massâ alia vasa ad decus, alia ad dedecus facit, atque adeò quòd homo contra hæc Dei decreta quidem, quatenus in nostrâ, vel in Prophetarum Mente tanquam jura inscripta fuerunt; at non contra æternum Dei decretum, quod in universâ naturâ inscriptum est, quodque totius naturæ ordinem respicit, quidquam agere potest.

§. XXIII. Ut itaque peccatum, & obsequium strictè sumptum, sic etiam justitia, & injustitia non nisi in imperio possunt concipi. Nam nihil in naturâ datur, quod jure possit dici hujus esse, & non alterius; sed omnia omnium sunt, qui scilicet potestatem habent sibi eadem vendicandi. At in imperio ubi communi Jure decernitur, quid hujus, quidque illius sit, ille justus vocatur, cui constans est voluntas tribuendi unicuique suum; injustus autem, qui contrâ, conatur id, quod alterius est suum facere.

§. XXIV. Cæterùm laudem, & vituperium affectûs esse lætitiæ, & tristitiæ, quos comitatur idea virtutis, aut impotentiae humanæ tanquam causa, explicuimus in nostrâ Ethicâ.

C A P U T III.

§. I. **I**mperii cujuscunque status dicitur Civilis; imperii autem integrum corpus Civitas appellatur, & communia imperii negotia, quæ ab ejus, qui imperium tenet, directione pendent, Respublica. Deinde homines, quatenus ex jure civili omnibus Civitatis commodis gaudent, cives appellamus, & subditos, quatenus civitatis institutis, seu legibus parère tenentur. Denique statûs Civilis tria dari genera, nempe Democraticum, Aristocraticum & Monarchicum, in Art. 17. Cap. præced. diximus. Jam antequam de unoquoque seorsim agere incipiam, illa priùs demonstrabo, quæ ad statum civilem in genere pertinent; quorum ante omnia considerandum venit summum Civitatis, seu summarum potestatum jus.

§. II. Ex Art. 15. præced. Cap. patet imperii, seu summarum potestatum Jus nihil esse præter ipsum naturæ Jus, quod potentiâ, non quidem uniuscujusque; sed multitudinis, quæ unâ veluti mente

mente ducitur, determinatur, hoc est, quòd unusquisque in statu naturali, sic etiam totius imperii corpus, & mens tantum juris habet, quantum potentià valet; atque adeò unusquisque civis, seu subditus tantò minus juris habet, quantum ipsa Civitas ipso potentior est, (*vid. Art. 16. præced. Cap.*) & consequenter unusquisque civis nihil jure agit, nec habet præter id, quod communi Civitatis decreto defendere potest.

§. III. Si Civitas alicui concedat Jus, & consequenter potestatem (nam aliàs per Art. 12. præced. Cap. verba tantum dedit) vivendi ex suo ingenio, eo ipso suo jure cedit, & in eum transfert, cui talem potestatem dedit. Si autem duobus, aut pluribus hanc potestatem dedit, ut scilicet unusquisque ex suo ingenio vivat, eo ipso imperium divisit, & si denique unicuique civium hanc eandem potestatem dedit, eo ipso sese destruxit, nec manet amplius Civitas; sed redeunt omnia ad statum naturalem, quæ omnia ex præcedentibus manifestissima fiunt; atque adeò sequitur, nullâ ratione posse concipi, quòd unicuique civi ex Civitatis instituto liceat ex suo ingenio vivere, & consequenter hoc Jus naturale, quòd scilicet unusquisque sui judex est, in statu civili necessariò cessat. Dico expressè *ex Civitatis instituto*; nam Jus naturæ uniuscujusque (si rectè rem perpendamus) in statu civili non cessat. Homo namque tam in statu naturali, quàm civili ex legibus suæ naturæ agit, suæque utilitati consulit. Homo, inquam, in utroque statu spe, aut metu ducitur ad hoc, aut illud agendum, vel omittendum; sed præcipua inter utrumque statum differentia est, quòd in statu civili omnes eadem metuant, & omnibus una, eademque securitatis sit causa, & vivendi ratio, quod sanè judicandi facultatem uniuscujusque non tollit. Qui enim omnibus Civitatis mandatis obtemperare constituit, sive ejus potentiam metuit, vel quia tranquillitatem amat, is profectò suæ securitati, suæque utilitati ex suo ingenio consulit.

§. IV. Præterea concipere etiam non possumus, quòd unicuique civi liceat Civitatis decreta, seu jura interpretari. Nam si hoc unicuique liceret, eo ipso sui judex esset; quandoquidem unusquisque facta sua specie juris nullo negotio excusare, seu adornare posset,

posset, & consequenter ex suo ingenio vitam institueret, quod (*per Art. preced.*) est absurdum.

§. V. Videmus itaque, unumquemque civem non sui; sed Civitatis juris esse, cujus omnia mandata tenetur exequi, nec ullum habere jus decernendi, quid æquum, quid iniquum, quid pium, quidve impium sit; sed contrà, quia imperii corpus unâ veluti mente duci debet, & consequenter Civitatis voluntas pro omnium voluntate habenda est, id quod Civitas justum, & bonum esse decernit, tanquam ab unoquoque decretum esse, censendum est; atque adeò, quamvis subditus Civitatis decreta iniqua esse censcat, tenetur nihilominus eadem exequi.

§. VI. At objici potest, an non contra rationis dictamen est, se alterius judicio omninò subicere, & consequenter, an status civilis rationi non repugnat; ex quo sequeretur statum civilem irrationalem esse, nec posse creari nisi ab hominibus ratione destitutis; at minimè ab iis, qui ratione ducuntur. Sed quoniam ratio nihil contra naturam docet, non potest ergo sana ratio dictare, ut unusquisque sui juris maneat, quamdiu homines affectibus sunt obnoxii (*per Art. 15. preced. Cap.*) hoc est, (*per Art. 5. Cap. 1.*) ratio hoc posse fieri negat. Adde, quòd ratio omninò docet pacem quærere, quæ quidem obtineri nequit, nisi communia Civitatis jura inviolata serventur, atque adeò quòd homo ratione magis ducitur, hoc est, (*per Art. 11. preced. Cap.*) quòd magis liber est, eò constantius Civitatis jura servabit, & summæ potestatis, cujus subditus est, mandata exequetur. Ad quod accedit, quòd status civilis naturaliter instituitur ad metum communem adimendum, & communes misérias propellendum, ac proinde id maximè intendit, quòd unusquisque, qui ratione ducitur, in statu naturali conaretur; sed frustra: (*per Art. 15. preced. Cap.*) quapropter si homini, qui ratione ducitur, id aliquando ex civitatis mandato faciendum est, quod rationi repugnare novit, id damnum longè compensatur bono, quod ex ipso statu civili haurit: nam rationis etiam lex est, ut ex duobus malis minus eligatur, ac proinde concludere possumus, neminem quicquam contra suæ rationis præscriptum agere, quatenus id agit, quod jure Civitatis

tatis faciendum est : quod nobis faciliùs unusquisque concedet, postquam explicuerimus, quò usque Civitatis potentia, & consequenter Jus se extendit.

§. VII. Nam considerandum primùm venit, quòd sicuti in statu naturali (*per Art. II. preced. Cap.*) ille homo maximè potens, maximeque sui juris est, qui ratione ducitur; sic etiam illa Civitas maximè erit potens, & maximè sui juris, quæ ratione fundatur, & dirigitur. Nam Civitatis Jus potentiâ multitudinis, quæ unâ veluti mente ducitur, determinatur. Adhæc animorum unio concipi nullâ ratione posset, nisi Civitas id ipsum maximè intendat, quod sana ratio omnibus hominibus utile esse docet.

§. VIII. Secundò venit etiam considerandum, quòd subditi eatenus non sui; sed Civitatis juris sint, quatenus ejus potentiam, seu minas metuunt, vel quatenus statum civilem amant. (*per Art. 10. preced. Cap.*) Ex quo sequitur, quòd ea omnia, ad quæ agenda nemo præmiis, aut minis induci potest, ad jura Civitatis non pertineant. Ex gr. judicandi facultate nemo cedere potest: quibus enim præmiis, aut minis induci potest homo, ut credat, totum non esse suâ parte majus, aut quòd Deus non existat, aut quòd corpus, quod videt finitum, Ens infinitum esse credat, & absolutè ut aliquid contra id, quod sentit, vel cogitat, credat? Sic etiam quibus præmiis, aut minis induci potest homo, ut amet, quem odit, vel ut odio habeat, quem amat? Atque huc etiam illa referenda sunt, à quibus humana natura ita abhorret, ut ipsa omni malo pejora habeat, ut quòd homo testem contra se agat, ut se cruciet, ut parentes interficiat suos, ut mortem vitare non conetur, & similia, ad quæ nemo præmiis, nec minis induci potest. Quòd si tamen dicere velimus, Civitatem jus, sive potestatem habere talia imperandi, id nullo alio sensu poterimus concipere, nisi quo quis diceret, hominem jure posse insanire, & delirare: quid enim aliud nisi delirium jus illud esset, cui nemo adstrictus esse potest? Atque hîc de iis expressè loquor, quæ Juris Civitatis esse nequeunt, & à quibus natura humana plerumque abhorret. Nam quòd stultus, aut vesanus nullis præmiis, neque minis induci possit ad exequenda mandata, & quòd unus, aut alter ex eo,

quòd huic, aut illi Religioni addictus sit, imperii jura omni malo pejora judicat; jura tamen Civitatis irrita non sunt, quandoquidem iisdem plerique cives continentur; ac proinde, quia ii, qui nihil timent, neque sperant, eatenus sui juris sunt; (*per Art. 10. preced. Cap.*) sunt ergo (*per Art. 14. preced. Cap.*) imperii hostes, quos jure cohibere licet.

§. IX. Tertiò denique consideranda venit, ad Civitatis Jus ea minùs pertinere, quæ plurimi indignantur. Nam certum est, homines naturæ ductu in unum conspirare, vel propter communem metum, vel desiderio damnum aliquod commune ulciscendi; &, quia Jus Civitatis communi multitudinis potentiâ definitur, certum est, potentiam Civitatis, & Jus eatenus minui, quatenus ipsa causas præbet, ut plures in unum conspirent. Habet certè Civitas quædam sibi metuenda, & sicut unusquisque civis, sive homo in statu naturali, sic Civitas eò minùs sui juris est, quò majorem timendi causam habet. Atque hæc de Jure summarum potestatum in subditos; jam antequam de earundem in alios jure agam, solvenda videtur quæstio, quæ de Religione moveri solet.

§. X. Nam objici nobis potest, an Status civilis, & subditorum obedientia, qualis in statu civili requiri ostendimus, non tollat Religionem, quâ Deum colere tenemur. Sed si rem ipsam perpendamus, nihil reperiemus, quod possit scrupulum injicere. Mens enim, quatenus ratione utitur, non summarum potestatum; sed sui juris est. (*per Art. 11. Cap. preced.*) Atque adeò vera Dei cognitio, & amor nullius imperio subjici potest, ut nec erga proximum charitas; (*per Art. 8. hujus Cap.*) & si præterea consideremus summum charitatis exercitium esse illud, quod ad pacem tuendam, & concordiam conciliandam fit, non dubitabimus, illum revera suo officio functum esse, qui unicuique tantum auxilii fert, quantum jura Civitatis, hoc est, concordia, & tranquillitas concedunt. Ad externos cultûs quod attinet, certum est, illos ad veram Dei cognitionem, & amorem, qui ex eâ necessariò sequitur, nihil prorsus juvare, nec nocere posse; atque adeò non tanti faciendi sunt, ut propter ipsos pax, & tranquillitas publica perturbari

bari merentur. Cæterùm certum est, me Jure naturæ, hoc est, (*per Art. 3. præc. Cap.*) ex divino decreto, non esse religionis vindicem; nam nulla mihi est, ut olim Christi Discipulis potestas fuit, eji-
ciendi spiritûs immundos & faciendi miracula, quæ sanè potestas adèò necessaria est ad propagandam Religionem in locis, ubi interd-
dicta est, ut sine ipsâ non tantùm oleum, & opera, ut ajunt, per-
datur; sed plurimæ insuper creentur molestiæ, cujus rei funestif-
sima exempla omnia viderunt sæcula. Unusquisque igitur, ubicun-
que sit, Deum potest verâ Religione colere, sibi que prospicere, quod viri privati officium est. Cæterùm cura Religionis propagan-
dæ Deo, vel summis potestatibus, quibus solis incumbit Reipu-
blicæ habere curam, committenda est. Sed ad propositum re-
vertor.

§. XI. Jure summarum potestatum in cives, & subditorum officio explicato, superest, ut earum Jus in reliqua consideremus, quod jam ex dictis facilè cognoscitur. Nam, quandoquidem (*per Art. 2. hujus Cap.*) Jus summæ potestatis nihil est præter ipsum naturæ Jus, sequitur duo imperia ad invicem sese habere, ut duo homines in statu naturali, excepto hoc, quòd Civitas sibi cavere potest, ne ab aliâ opprimatur, quòd homo in statu naturali non potest, nimi-
rùm qui quotidie somno, sæpe morbo, aut animi ægritudine & tandem senectute gravatur, & præter hæc aliis incommodis est obnoxius, à quibus Civitas securam se reddere potest.

§. XII. Civitas igitur eatenus sui juris est, quatenus sibi consu-
lere, & cavere potest, ne ab aliâ opprimatur, (*per Art. 9. & 15. præc. Cap.*) & (*per Art. 10. & 15. præc. Cap.*) eatenus alterius juris, quatenus alterius Civitatis potentiam timet, vel quatenus ab eâ im-
peditur, quòd minùs id, quod vult, exequatur, vel denique qua-
tenus ipsius auxilio ad sui conservationem, vel incrementum indi-
get; nam dubitare nequaquam possumus, quin, si duæ Civitates invicem mutuuum auxilium præstare volunt, ambæ simul plus pos-
sint, & consequenter plus juris simul habeant, quàm alterutra so-
la. Vid. Art. 13. Cap. præc.

§. XIII. Hæc autem clariùs intelligi possunt, si consideremus, quòd duæ Civitates naturâ hostes sunt: homines enim (*per Art. 14.*

prac. Cap.) in statu naturali hostes sunt; qui igitur Jus naturæ extra Civitatem retinent, hostes manent. Si itaque altera Civitas alteri bellum inferre, & extremam adhibere media velit, quò eam sui juris faciat, id ei jure tentare licet, quandoquidem, ut bellum geratur, ei sufficit ejus rei habere voluntatem. At de pace nihil statuerere potest, nisi connivente alterius Civitatis voluntate. Ex quo sequitur Jura belli uniuscujusque Civitatis esse; pacis autem non unius, sed duarum ad minimum Civitatum esse Jura, quæ propterea confœderatæ dicuntur.

§. XIV. Hoc fœdus tamdiu fixum manet, quamdiu causa fœderis pangendi, nempe metus damni, seu lucri spes in medio est; hæc autem, aut illo Civitatum alterutri adempto, manet ipsa sui juris, (*per Art. 10 prac. Cap.*) & vinculum, quo Civitates invicem adstrictæ erant, sponte solvitur, ac proinde unicuique Civitati jus integrum est solvendi fœdus, quancumque vult, nec dici potest, quò dolo, vel perfidiâ agat, propterea quò fidem solvit, simulatque metûs, vel spei causa sublata est, quia hæc conditio unicuique contrahentium æqualis fuit, ut scilicet quæ prima extra metum esse posset, sui juris esset, eoque ex sui animi sententiâ uteretur, & præterea quia nemo in futurum contrahit, nisi positis præcedentibus circumstantiis: his autem mutatis totius statûs etiam mutatur ratio, & hæc de causâ unaquæque confœderatarum Civitatum jus retinet sibi consulendi, & unaquæque propterea, quantum potest, conatur extra metum, & consequenter sui juris esse, & impedire, quò minùs altera potentior evadat. Si quæ ergo Civitas, se deceptam esse, quæritur, ea sanè non confœderatæ Civitatis fidem; sed suam tantummodò stultitiam damnare potest, quò scilicet salutem suam alteri, qui sui juris, & cui sui imperii salus summa lex est, crediderit.

§. XV. Civitatibus, quæ unà pacem contraxerunt, jus competit dirimendi quæstiones, quæ moveri possunt de pacis conditionibus, seu legibus, quibus sibi invicem fidem adstrinxerunt, quandoquidem pacis jura non unius Civitatis; sed contrahentium simul sunt; (*per Art. 13. hujus Cap.*) quò si de iis convenire inter ipsas non potest, eo ipso ad belli statum redeunt.

§. XVI. Quò

§. XVI. Quò plures Civitates simul pacem contrahunt, eò unaquæque reliquis minùs timenda, sive unicuique minor est potestas bellum inferendi; sed eò magis pacis tenetur conditiones servare, hoc est, (*per Art. 13. hujus Cap:*) eò minus sui juris est; sed eò magis communi fœderatorum voluntati sese accommodare tenetur.

§. XVII. Cæterùm fides, quam sana ratio, & Religio servandam docet, hîc minimè tollitur: nam nec ratio, nec Scriptura omnem datam fidem servare docet. Cui enim pollicitus sum, argentum ex.gr. quod mihi secreto servandum dedit, custodire, fidem præstare non teneor, simulac noverim, aut scire crediderim, furtum esse, quod mihi servandum dedit; sed rectiùs agam, si dem operam, ut suis restituatur. Sic etiam si summa potestas aliquid alteri se facturam promisit, quod postea tempus, seu ratio docuit, aut docere videbatur communi subditorum saluti obesse, fidem sanè solvere tenetur. Cùm itaque Scriptura non nisi in genere doceat fidem servare, & casus singulares, qui excipiendi sunt, uniuscujusque judicio relinquat, nihil ergo docet, quod iis, quæ modo ostendimus, repugnat.

§. XVIII. Sed ne toties opus sit sermonis filum interrompere, & similes posthac objectiones solvere, monere volo, me hæc omnia ex naturæ humanæ quomodocunque consideratæ necessitate demonstrâsse, nempe ex universali omnium hominum conatu sese conservandi, qui conatus omnibus hominibus inest, sive ignari, sivi sapientes sint, ac proinde quomodocunque homines, sive affectu, sive ratione duci considerentur, res eadem crit, quia demonstratio, ut diximus, universalis est.

C A P U T I V.

§. I. **J**Us summarum potestatum, quod earum potentiâ determinatur, in præc. Cap. ostendimus, idque in hoc potissimum consistere vidimus, nempe quòd imperii veluti mens sit, quâ omnes duci debent; adeoque solas jus habere decernendi, quid bonum, quid malum, quid æquum, quid iniquum, hoc est, quid singulis,

Nn 3

vel

• vel omnibus simul agendum, vel omittendum sit, ac proinde viderimus iis solis jus competere leges condendi, easque, quando de iis quaestio est, in quocunque singulari casu interpretandi, & decernendi, an datus casus contra, vel secundum jus factus sit; (*vide Art. 3, 4, 5. præc. Cap.*) deinde bellum inferendi, vel pacis condiciones statuendi, & offerendi, vel oblatas acceptandi. *Vide Art. 12. & 13. præc. Cap.*

§. II. Cùm hæc omnia, ac etiam media, quæ ad eadem exequenda requiruntur, omnia negotia sint, quæ ad integrum imperii corpus, hoc est, quæ ad Rempublicam spectant, hinc sequitur, Rempublicam ab ejus solummodo directione pendere, qui summum habet imperium; ac proinde sequitur solius summæ potestatis Jus esse de factis uniuscujusque judicandi, de factis cujuscumque rationem exigendi, delinquentes pœnâ mulctandi, & quaestiones inter cives de jure dirimendi, vel legum latarum peritos statuendi, qui hæc ejus loco administrant. Deinde omnia ad bellum, & pacem media adhibendi, & ordinandi, nempe urbes condendi, & manendi, milites ducendi, officia militaria distribuendi, & quid factum velit imperandi, & pacis causâ legatos mittendi, & audiendi, & denique sumptûs ad hæc omnia exigendi.

III. Quoniam itaque solius summæ potestatis Jus sit negotia publica tractandi, vel ministros ad eadem eligendi, sequitur, subditum imperium affectare, qui suo solo arbitrio, supremo Concilio inficio, negotium aliquod publicum aggressus est, tametsi id, quod intenderat agere, Civitati optimum fore crediderit.

§. IV. Sed quaeri solet, an summa potestas legibus adstricta sit, & consequenter an peccare possit? Verum quoniam legis, & peccati nomina non tantum Civitatis Jura, sed etiam omnium rerum naturalium, & apprimè rationis communes regulas respicere solent, non possumus absolute dicere, Civitatem nullis adstrictam esse legibus, seu peccare non posse. Nam si Civitas nullis legibus, seu regulis, sine quibus Civitas non esset Civitas, adstricta esset, tum Civitas non ut res naturalis, sed ut chimæra esset contemplanda. Peccat ergo Civitas; quando ea agit, vel fieri patitur, quæ causa esse possunt ipsius ruinæ, atque tum
can-

eandem eo sensu peccare dicimus, quo Philosophi, vel Medici naturam peccare dicunt, & hoc sensu dicere possumus, Civitatem peccare, quando contra rationis dictamen aliquid agit. Est enim Civitas tum maximè sui juris, quando ex dictamine rationis agit; (*per Art. 7. preced. Cap.*) quatenus igitur contra rationem agit, eatenus sibi deficit, seu peccat. Atque hæc clariùs intelligi poterunt, si consideremus, quòd, cum dicimus unumquemque posse de re, quæ sui juris est, statuere, quicquid velit, hæc potestas non solâ agentis potentiâ; sed etiam ipsius patientis aptitudine definiri debet. Si enim ex. gr. dico, me jure posse de hæc mensâ, quicquid velim, facere, non hercle intelligo, quòd jus habeam efficiendi, ut hæc mensâ herbam comedat; sic etiam, tametsi dicimus homines non sui; sed Civitatis juris esse, non intelligimus, quòd homines naturam humanam amittant, & aliam induant; atque adeò quòd Civitas jus habeat efficiendi, ut homines volent, vel quòd æquè impossibile est, ut homines cum honore adspiciant ea, quæ risum movent, vel nauseam; sed quòd quædam circumstantiæ occurrant, quibus positus ponitur subditorum erga Civitatem reverentia, & metus; & quibus sublatis metus, & reverentia, & cum his Civitas unâ tollitur. Civitas itaque, ut sui juris sit, metus, & reverentiæ causas servare tenetur, aliàs Civitas esse definit. Nam iis, vel ei, qui imperium tenet, æquè impossibile est, ebrium, aut nudum cum scortis per plateas currere, histrionem agere, leges ab ipso latas apertè violare, seu contemnere, & cum his majestatem servare, ac impossibile est, simul esse, & non esse; subditos deinde trucidare, spoliare, virgines rapere, & familia, metum in indignationem, & consequenter statum civilem in statum hostilitatis vertunt.

§. V. Videmus itaque, quo sensu dicere possumus, Civitatem legibus teneri, & peccare posse. Verùm si per legem intelligamus Jus civile, quod ipso Jure civili vindicari potest, & peccatum id, quod Jure civili fieri prohibetur, hoc est, si hæc nomina genuino sensu sumantur, nullâ ratione dicere possumus, Civitatem legibus adstrictam esse, aut posse peccare. Nam regulæ, & causæ metus, & reverentiæ, quas Civitas sui causâ servare tenetur, non ad Ju-
ra ci-

ra civilia; sed ad Jus naturale spectant, quandoquidem (*per Art. præced.*) non Jure civili; sed Jure belli vindicari possunt, & Civitas nulla aliâ ratione iisdem tenetur, quàm homo in statu naturali, ut sui juris esse possit, sive ne sibi hostis sit, cavere tenetur, ne se ipsum interficiat, quæ sanè cautio non obsequium, sed humanæ naturæ libertas est: at Jura civilia pendent à solo Civitatis decreto, acque hæc nemini, nisi sibi, ut scilicet libera maneat, morem gerere tenetur, nec aliud bonum, aut malum habere, nisi quòd ipsa sibi bonum, aut malum esse decernit; ac proinde non tantùm jus habet sese vindicandi, leges condendi, & interpretandi; sed etiam easdem abrogandi, & reum quemcunque ex plenitudine potèntiæ condonandi.

§. VI. Contractûs, seu leges, quibus multitudo jus suum in unum Concilium, vel hominem transferunt, non dubium est, quin violari debeant, quando communis salutis interest easdem violare. At judicium de hâc re, an scilicet communis salutis intersit, easdem violare, an secus, nemo privatus; sed is tantùm, qui imperium tenet, jure ferre potest; (*per Art. 3. hujus Cap.*) ergo Jure civili is solus, qui imperium tenet, earum legum interpret manet. Ad quod accedit, quòd nullus privatus easdem jure vindicare possit, atque adeò eum, qui imperium tenet, reverâ non obligant. Quòd si tamen ejus naturæ sint, ut violari nequeant, nisi simul Civitatis robur debilitetur, hoc est, nisi simul plerorumque civium communis metus in indignationem vertatur, eo ipso Civitas dissolvitur, & contractus cessat, qui propterea non Jure civili; sed Jure belli vindicatur. Atque adeò is, qui imperium tenet, nullâ etiam aliâ de causâ hujus contractûs condiciones servare tenetur, quàm homo in statu naturali, ne sibi hostis sit, tenetur cavere, ne se ipsum interficiat, ut in præced. Art. diximus.

C A P U T V.

§. I. **I**N Art. 11. Cap. 2. ostendimus hominem tum maximè sui juris esse, quando maximè ratione ducitur, & consequenter

ter (*vid. Art. 7. Cap. 3.*) Civitatem illam, maximè potentem, maximeque sui juris esse, quæ ratione fundatur, & dirigitur. Cùm autem optima vivendi ratio ad sese, quantum fieri potest, conservandum ea sit, quæ ex præscripto rationis instituitur; sequitur ergo id omne optimum esse, quod homo, vel Civitas agit, quatenus maximè sui juris est. Nam non id omne, quod jure fieri dicimus, optimè fieri affirmamus: aliud namque est agrum jure colere, aliud agrum optimè colere; aliud, inquam, est sese jure defendere, conservare, judicium ferre, &c. aliud sese optimè defendere, conservare, atque optimum judicium ferre; & consequenter aliud est jure imperare, & Reipublicæ curam habere, aliud optimè imperare, & Rempublicam optimè gubernare. Postquam itaque de jure cujuscunque Civitatis in genere egimus, tempus est, ut de optimo cujuscunque imperii statu agamus.

§. II. Qualis autem cujuscunque imperii sit status, facile ex fine statûs civilis cognoscitur: qui scilicet nullus alius est, quàm pax, vitæque securitas. Ac proinde illud imperium optimum est, ubi homines concorditer vitam transigunt, & cujus jura inviolata servantur. Nam certum est, quòd seditioes, bella, legumque contemptio, sive violatio non tam subditorum malitiæ, quàm pravo imperii statui imputanda sunt. Homines enim civiles non nascuntur, sed fiunt. Hominum præterea naturales affectûs ubique iidem sunt; si itaque in unâ Civitate malitia magis regnat, pluraque peccata committuntur, quàm in aliâ, certum est, id ex eo oriri, quòd talis Civitas non satis concordix providerit, nec jura satis prudenter instituerit, & consequenter neque Jus Civitatis absolutum obtinuerit. Status enim civilis, qui seditioinum causas non abstulit, & ubi bellum continuò timendum, & ubi denique leges frequenter violantur, non multùm ab ipso naturali statu differt, ubi unusquisque ex suo ingenio magno vitæ periculo vivit.

§. III. At sicut subditorum vitia, nimiaque licentia, & contumacia Civitati imputanda sunt, ita contrà eorum virtus, & constans legum observantia maximè Civitatis virtuti, & juri absoluto tribuenda est, ut patet ex Art. 15. Cap. 2. Unde Hannibali meri-

tò eximiæ virtuti ducitur, quòd in ipsius exercitu nulla unquam seditio orta fuerit.

§. IV. Civitas, cujus subditi metu territi, arma non capiunt, potiùs dicenda est, quòd sine bello sit, quàm quòd pacem habeat. Pax enim non belli privatio; sed virtus est, quæ ex animi fortitudine oritur: est namque obsequium (*per Art. 19. Cap. 2.*) constans voluntas id exequendi, quod ex communi Civitatis decreto fieri debet. Illa præterea Civitas, cujus pax à subditorum inertia pendet, qui scilicet veluti pecora ducuntur, ut tantùm servire discant, rectiùs solitudo, quàm Civitas dici potest.

§. V. Cùm ergo dicimus, illud imperium optimum esse, ubi homines concorditer vitam transigunt, vitam humanam intelligo, quæ non solâ sanguinis circulatione, & aliis, quæ omnibus animalibus sunt communia; sed quæ maximè ratione, verâ Mentis virtute, & vitâ definitur.

§. VI. Sed notandum, imperium, quod in hunc finem institui dixi, à me intelligi id, quod multitudo libera instituit, non autem id, quod in multitudinem jure belli acquiritur. Libera enim multitudo majori spe, quàm metu; subacta autem majori metu, quàm spe ducitur: quippe illa vitam colere; hæc autem mortem tantummodò vitare studet; illa inquam, sibi vivere studet, hæc victoris esse cogitur, unde hanc servire, illam liberam esse dicimus. Finis itaque imperii, quòd aliquis Jure belli adipiscitur, est dominari, & servos potiùs, quàm subditos habere. Et quamvis inter imperium, quod à liberâ multitudine creatur, & illud, quod jure belli acquiritur, si ad utriusque jûs in genere attendamus, nulla essentialis detur differentia, finem tamen, ut jam ostendimus, & præterea media, quibus unumquodque conservari debeat, admodum diversa habent.

§. VII. Quibus autem mediis Princeps, qui solâ dominandi libidine fertur, uti debet, ut imperium stabilire, & conservare possit, acutissimus Machiavellus prolixè ostendit; quem autem in finem, non satis constare videtur. Si quem tamen bonum habuit, ut de viro sapiente credendum est, fuisse videtur, ut ostenderet, quàm imprudenter multi Tyrannum è medio tollere conantur, cùm tamen

tamen causæ, cur princeps sit Tyrannus, tolli nequeant; sed contra eò magis ponantur, quò principi major timendi causa præberetur: quod fit, quando multitudo exempla in principem edidit, & paricidio, quasi re bene gestâ, gloriatur. Præterea ostendere forsitan voluit, quantum libera multitudo cavere debet, ne salutem suam uni absolutè credat, qui nisi vanus sit, & omnibus se posse placere existimet, quotidie insidias timere debet; atque adeò sibi potius cavere, & multitudini contra insidiari magis, quàm consulere cogitur; & ad hoc de prudentissimo isto viro credendum magis adducor, quia pro libertate fuisse constat, ad quam etiam tuendam saluberrima consilia dedit.

C A P U T VI.

§. I. **Q**uia homines, uti diximus, magis affectu, quam ratione ducuntur, sequitur multitudinem non ex rationis ductu; sed ex communi aliquo affectu naturaliter convenire, & unâ veluti mente duci velle, nempe (*ut Art. 9. Cap. 3. diximus*) vel ex communi spe, vel metu, vel desiderio commune aliquod damnum ulciscendi. Cùm autem solitudinis metus omnibus hominibus insit, quia nemo in solitudine vires habet, ut sese defendere, & quæ ad vitam necessaria sunt, comparare possit, sequitur statum civilem homines naturâ appetere, nec fieri posse, ut homines eundem unquam penitus dissolvant.

§. II. Ex discordiis igitur, & seditionibus, quæ in Civitate sæpe concitantur, nunquam fit, ut cives Civitatem dissolvant; (ut in reliquis societatibus sæpe evenit) sed ut ejusdem formam in aliam mutant; si nimirum contentiones sedari nequeunt servatâ Civitatis facie. Quare media, quæ ad imperium conservandum requiri dixi, ea intelligo, quæ ad imperii formam absque ullâ ejus notabili mutatione conservandam necessaria sunt.

§. III. Quòd si cum humanâ naturâ ita comparatum esset, ut homines id, quod maximè utile est, maximè cuperent, nullâ esset opus arte ad concordiam, & fidem; sed quia longè aliter cum naturâ humanâ constitutum esse constat, imperium necessariò ita instituendum

tuendum est, ut omnes, tam qui regunt, quàm qui reguntur, velint nolint, id tamen agant, quod communis salutis interest, hoc est, ut omnes sponte, vel vi, vel necessitate coacti sint ex rationis præscripto vivere; quod fit, si imperii res ità ordinentur, ut nihil, quod ad communem salutem spectat, ullius fidei absolurè committatur. Nemo enim tam vigilans est, qui aliquando non dormitet, & nemo tam potenti, tamque integro animo fuit, qui aliquando, & præfertim quando maximè animi fortitudine opus est, non frangeretur, ac pateretur vinci. Et sanè stultitia est ab alio id exigere, quod nemo à se ipso impetrare potest, nempe, ut alteri potius, quam sibi vigilet, ut avarus non sit, neque invidus, neque ambitiosus, &c. præfertim is, qui omnium affectuum incitamenta maxima quotidie habet.

IV. At experientia contrà docere videtur, pacis, & concordie interesse, ut omnis potestas ad unum conferatur. Nam nullum imperium tamdiu absque ullâ notabili mutatione stetit, quàm Turcarum, & contrà nulla minùs diuturna, quàm popularia, seu Democratica fuerunt, nec ulla, ubi tot seditiones moverentur. Sed si servitium, barbaries & solitudo pax appellanda sit, nihil hominibus pace miserius. Plures sanè, & acerbiores contentiones inter parentes, & liberos, quàm inter dominos, & servos moveri solent, nec tamen OEconomix interest Jus paternum in dominium mutare, & liberos perinde, ac servos habere. Servitutis igitur, non pacis, interest, omnem potestatem ad unum transferre: nam pax, ut jam diximus, non in belli privatione; sed in animorum unione, sive concordia consistit.

§. V. Et sanè, qui credunt posse fieri, ut unus solus summum Civitatis Jus obtineat, longè errant. Jus enim solâ potentia determinatur, ut Capite 2. ostendimus: at unius hominis potentia longè impar est tantæ moli sustinendæ. Unde fit, ut, quem multitudo Regem elegit, is sibi Imperatores quærat, seu Consiliarios, seu amicos, quibus suam, & omnium salutem committit, ita ut imperium, quod absolurè Monarchicum esse creditur, sit reverà in praxi Aristocraticum, non quidem manifestum; sed latens, & propterea pessimum. Ad quod accedit, quòd Rex, puer, æger, aut senectute

Et ut gravatus, precario rex sit; sed ii reverâ summam potestatem habeant, qui summa imperii negotia administrant, vel qui Regi sunt proximi; ut jam taceam, quòd Rex, libidini obnoxius, omnia sæpe moderetur ex libidine unius, aut alterius pellicis, aut cinædi. Audieram, inquit Orlines, in Asiâ olim regnâsse fæminas: hoc verò novum est, regnare castratum, Curtius lib. X. Cap. 1.

§. VI. Est præterea hoc certum, quòd Civitas semper magis propter cives, quàm propter hostes periclitetur: rari quippe boni. Ex quo sequitur, quòd is, in quem totum imperii Jus delatum est, magis cives, quàm hostes semper timebit, & consequenter sibi cavere, & subditis non consulere; sed insidiari conabitur, iis præcipuè, qui sapientiâ clari, vel divitiis potentiores sunt.

§. VII. Accedit præterea, quòd Reges filios etiam plùs timent, quàm amant, & eò magis, quòd pacis, bellique artes magis calant, & subditis ob virtutes dilectiores sunt. Unde fit, ut eos ità educare studeant, ut causa timendi absit. Quâ in re officarii promptissimè Regi obsequuntur, & studium adhibebunt summum, ut Regem successorum rudem habeant, quem arte tractare possint.

§. VIII. Ex quibus omnibus sequitur, Regem eò minus sui Juris, & subditorum conditionem eò miseriorem esse, quò magis absolutè Civitatis Jus in eundem transfertur: atque ad eò necessè est, ad imperium Monarchicum ritè stabilicandum, fundamenta jacere firma, quibus superstruatur: ex quibus Monarchæ securitas, & multitudini pax sequatur; ac proinde, ut Monarcha tum maximè sui juris sit, cum maximè multitudinis salutem consulit. Quænam autem hæc Imperii Monarchi fundamenta sint, primùm breviter proponam, & deinde ordine ea ostendam.

§. IX. Urbs una, aut plures condendæ, & muniendæ sunt, quarum omnes cives, sive ii intra mœnia, sive extra propter agriculturam habitent, eodem Civitatis jure gaudeant; eâ tamen conditione, ut unaquæque certum civium numerum ad sui, & communem defensionem habeat; quæ autem id præstare nequit, aliis conditionibus in ditione habenda.

§. X. Militia ex solis civibus, nullo excepto, formanda est, & ex nullis aliis; atque ad eò omnes arma habere teneantur, & nullus

in civium numerum recipiatur, nisi postquam exercitium militare didicerit, illudque signatis anni temporibus exercere pollicitus fuerit. Deinde, uniuscujusque familiæ militiâ in cohortes, & legiones divisâ, nullius cohortis dux eligendus, nisi qui Architecturam militarem noverit. Porrò cohortium, & legionum duces ad vitam quidem; sed qui unius familiæ integræ militiæ imperet in bello tantummodò eligendus, qui annum ad summum imperium habeat, nec continuari in imperio, nec postea eligi possit. Atque hi eligendi sunt ex Regis Consiliariis, (*de quibus Art. 15. & seqq. dicendum*) vel qui officio Consilarii functi sunt.

§. XI. Omnium urbium incolæ, & agricolæ, hoc est, omnes Cives in familias dividendi sunt, quæ nomine, & insigni aliquo distinguantur, & omnes ex aliquâ harum familiarum geniti in civium numerum recipiantur, eorumque nomina in catalogum eorum familiæ redigantur, simulac eò ætatis pervenerint, ut arma ferre, & officium suum noscere possint; iis tamen exceptis, qui ob scelus aliquod infames, vel qui muti, vesani, & famuli sunt, qui servili aliquo officio vitam sustentant.

§. XII. Agri, & omne solum, & si fieri potest, domûs etiam publici juris sint, nempe ejus, qui Jus Civitatis habet, à quo annuo pretio civibus, sive urbanis, & agricolis locentur; & præterea omnes ab omni exactione tempore pacis liberi, sive immunes sint. Atque hujus pretii alia pars ad Civitatis munimenta, alia ad usum domesticum Regis referenda est. Nam tempore pacis urbes tanquam ad bellum munire, & præterea naves, & reliqua instrumenta bellica parata necesse est habere.

§. XIII. Electo Rege ex aliquâ familiâ, nulli Nobiles censendi, nisi à Rege oriundi, qui propterea insignibus Regiis à suâ, & à reliquis familiis distinguantur.

§. XIV. Regis consanguinei nobiles masculi, qui ei, qui regnat, gradu consanguinitatis tertio, aut quarto propinqui sunt, uxorem ducere præhibeantur, & si quos liberos procreaverint, illegitimi habeantur, & omni dignitate indigni, nec parentum hæredes agnoscantur; sed eorum bona ad Regem redeant.

§. XV. Regis præterea Consilarii, qui ei proximi, vel dignitate

tate secundi sunt, plures esse debent, & non, nisi ex civibus, eligendi; nempe, ex unâquâque familiâ tres, aut quatuor, aut quinque, (si familiæ non plures, quàm sexcentæ, fuerint) qui simul unum hujus Concilii membrum constituent, non ad vitam; sed in tres, aut quatuor, aut quinque annos, ita ut singulis annis eorum tertia, quarta, aut quinta pars nova eligatur; in quâ electione tamen apprimè observandum, ut ex unâquâque familiâ unus ad minimum juris peritus Consiliarius eligatur.

§. XVI. Hæc electio ab ipso Rege fieri debet, cui constituto anni tempore, quo scilicet novi Consilarii eligendi sunt, unaquæque familia omnium suorum civium nomina, qui ad annum quinquagesimum ætatis pervenerunt, & qui hujus officii candidati ritè promoti fuerunt, Regi tradere debet, ex quibus, quem velit, Rex eligit; at eo anno, quo alicujus familiæ juris peritus alteri succedere debet, juris peritorum tantùm nomina sunt Regi tradenda. Qui statuto tempore officio hoc Consilarii functi sunt, in eodem continuari nequeant, nec ad catalogum eligendorum quinquennio, aut amplius referantur. Causa autem, cur necesse sit singulis annis ex unâquâque familiâ unum eligere, est, ne Concilium jam ex inexpertis Novitiis, jam ex Veteratis, & rerum expertis componeretur, quod necessario fiet, si omnes simul recederent, & novi succederent. Sed si singulis annis ex unâquâque familiâ unus eligatur, tum non nisi quinta, quarta, aut ad summum tertia Concilii pars ex Novitiis erit. Præterea si Rex aliis negotiis impeditus, aut aliâ de causâ huic electioni vacare aliquamdiu non possit, tum ipsi Consilarii alios pro tempore eligant, donec ipse Rex, vel alios eligat, vel, quos Concilium elegit, probet.

§. XVII. Hujus Concilii primarium officium sit, imperii fundamentalia jura defendere, consilia de rebus agendis dare, ut Rex, quid in bonum publicum decernendum sit, sciat, atque adeò, ut Regi nihil de aliquâ re statuere liceat, nisi intellectâ prius hujus Concilii sententiâ; sed si Concilio, ut plerumque fiet, non una mens fuerit; sed diversas habuerit sententias, etiam postquam bis, aut ter quæstionem de eâdem re habuerint, res in longius trahenda

da non est; sed discrepantes sententiæ ad Regem deferendæ, ut Art. 25. hujus Capituli docebimus.

§. XVIII. Hujus præterea Concilii officium etiam sit, Regis instituta, seu decreta promulgare, & quid in Rempublicam decretum est, curare, totiusque administrationis imperii curam habere, tanquam Regis vicarii.

§. XIX. Civibus nulli ad Regem aditus pateant, nisi per hoc Concilium, cui omnes postulationes, seu libelli supplices tradendi sunt, ut Regi offerantur. Legatis etiam aliarum Civitatum non, nisi intercedente hoc Concilio, veniam Regem alloquendi impetrare liceat; Epistolæ præterea, quæ ex aliis locis Regi mittuntur, ei ab hoc Concilio tradi debent, & absolute Rex censendus est veluti Civitatis mens; hoc autem Concilium mentis sensus externi, seu Civitatis corpus, per quod mens Civitatis statum concipit, & per quod mens id agit, quod sibi optimum esse decernit.

§. XX. Cura filios Regis educandi huic etiam Concilio incumbat, & etiam tutela, si Rex, successore infante, seu puero relicto, obiit. Sed ne tamen Concilium interea temporis sine Rege sit, ex Nobilibus Civitatis Senior eligendus, qui Regis locum suppleat, donec legitimus successor eò ætatis pervenerit, quò imperii onus sustinere possit.

§. XXI. Hujus Concilii Candidati si sint, qui regimen, fundamenta, & statum, seu conditionem Civitatis, cujus subditi sunt, nôrint; at qui jurisperiti locum occupare vult, is præter regimen, & conditionem Civitatis, cujus subditus est, aliarum etiam, cum quibus commercium aliquod intercedit, scire debet; sed nulli, nisi qui ad quinquagesimum ætatis annum, nullo convicti crimine, pervenerint, in catalogum eligendorum referendi sunt.

§. XXII. In hoc Concilio nihil de rebus imperii concludendum, nisi præsentibus omnibus membris: quòd si aliquis morbi, aut aliâ de causâ adesse nequeat, aliquem ex eadem familiâ, qui eodem officio functus, vel qui in catalogum eligendorum relatus est, in ipsius locum mittere debet. Quòd si nec hoc fecerit; sed quòd Concilium propter ejus absentiam rem aliquam consulendam in diem differre coactus fuerit, summâ aliqua pecuniæ sensibili mul-

mulctetur. Sed hoc intelligendum, quando quæstio est de re, quæ integrum imperium spectat, videlicet de bello, & pace, de jure aliquo abrogando, vel instituendo, de commercio, &c. Sed si quæstio sit de re, quæ unam, aut alteram urbem spectet, de libellis supplicibus, &c. satis erit, si major Concilii pars adsit.

§. XXIII. Ut inter familias æqualitas in omnibus, & ordo sedendi, proponendi, & dicendi habeatur, vices servandæ sunt, ut singulæ singulis sessionibus præsideant, & quæ hâc sessione prima, sequenti ultima sit. Sed eorum, qui ejusdem familiæ sunt, is primus sit, qui prior electus fuerit.

§. XXIV. Hoc Concilium quater ad minimum in anno convocetur, ut rationem administrationis imperii à ministris exigant, ut rerum statum noscant, & si quid præterea statuendum sit, videant. Nam adeò magnum civium numerum negotiis publicis continuo vacare impossibile videtur; sed, quia negotia publica interim exerceri nihilominus debent, ideò ex hoc Concilio quinquaginta, aut plures eligendi sunt, qui soluto Concilio, ejus vicem suppleant, quique quotidie congregari debeant in cubiculo, quod Regio sit proximum, atque adeò quotidie curam habeant ærarii, urbium, munimentorum, educationis filii Regis, & absolutè eorum omnium magni Concilii officiorum, quæ modò enumeravimus, præterquam illud, quòd de rebus novis, de quibus nihil decretum est, consulere non possint.

§. XXV. Congregato Concilio, antequam aliquid in eo proponatur, quinque, aut sex, aut plures Jurisperiti ex familiis, quæ illâ sessione ordine loci priores sunt, Regem adeant, ut libellos supplices, vel epistolas, si quas habent, tradant, ut rerum statum indicent, & denique ut ex ipso intelligant, quid in suo Concilio proponere jubeat; quo accepto Concilium repetant, & qui ordine loci prior est, rem consulendam aperiat. Nec de re suffragia statim colligenda, quæ aliquibus videtur alicujus esse momenti; sed in id tempus differenda, quod rei necessitas concedit. Concilio igitur ad id statutum tempus soluto, poterunt interea uniuscujusque familiæ Consiliarii de ipsâ seorsum quæstionem habere, & si res iis magni momenti videbitur, alios, qui eodem

officio functi, vel qui ejusdem Concilii Candidati sunt, consule-
re, & si intra constitutum tempus inter ipsos convenire non pote-
rit, illa familia extra suffragium erit; (nam unaquæque familia
unum tantum ferre suffragium poterit) aliàs ejus familiæ Jurisper-
ritus instructus sententiam, quam optimam judicaverint esse, in
ipso Concilio ferat, & sic reliqui; & si majori partì visum fuerit
post auditas cujusque sententiæ rationes, rem iterum perpendere,
Concilium iterum in tempus solvatur, ad quod unaquæque fami-
lia, quænam ultima ejus sit sententia, pronuntiabit, & tum demum
præsente integro Concilio suffragiis collectis ea irrita habeatur,
quæ centum ad minimum suffragia non habuerit, reliquæ autem
ad Regem deferantur à Jurisperitis omnibus, qui Concilio inter-
fuerunt, ut ex iis, postquam uniuscujusque partis rationes intelle-
xerit, quam velit, eligat, atque inde digressi ad Concilium re-
vertantur, ubi omnes Regem ad constitutum ab ipso tempus ex-
spectent, ut, quam sententiam ex latis eligendam censet, omnes au-
diant, & quid faciendum, ipse decernat.

§. XXVI. Ad justitiam administrandam Concilium aliud ex
solis Jurisperitis est formandum, quorum officium sit lites diri-
mere, & poenas ex delinquentibus sumere; sed ita ut omnes senten-
tiæ, quas tulerint, ab iis, qui Concilii magni vicem suppleant,
probari debeant, num scilicet, servato ritè in judicando ordine,
prolatæ fuerint, & absque partium studio; Quòd si quæ pars,
quæ causâ cecidit, ostendere poterit, aliquem ex judicibus munere
aliquo corruptum fuisse ab adversario, vel aliam communem cau-
sam amicitiae erga eundem, vel odii erga ipsum habere, vel denique
quòd communis judicandi ordo non fuerit servatus, ea in integrum
restituatur. Sed hæc forsàn observari non possent ab iis, qui,
quando quæstio de crimine est, non tam argumentis, quàm tor-
mentis reum convincere solent. Verùm nec ego hîc alium in judi-
cando ordinem concipio præter eum, qui cum optimo Civitatis
regimine convenit.

§. XXVII. Hi judices magno etiam, & impari numero esse
debent; nempe sexaginta & unus, aut quinquaginta & unus ad mi-
nimum, & ex unâ familiâ non nisi unus eligendus, nec tamen ad
vitam;

vitam; sed ut quotannis etiam aliqua ejus pars cedat, & alii totidem eligantur, qui ex aliis sint familiis, quique ad quadragesimum ætatis annum pervenerint.

§. XXVII. In hoc Concilio nulla sententiâ pronuntianda, nisi præsentibus omnibus judicibus. Quod si aliquis morbi, aut alterius rei causâ diu Concilio interesse non poterit, alius ad id tempus eligendus, qui ipsius locum suppleat. In suffragiis autem ferendis debet unusquisque sententiâ suam non palam dicere, sed calculis indicare.

§. XXIX. Hujus, & præcedentis Concilii vicariorum emolumenta sint primò eorum, qui mortis damnati sunt ab ipsis, & etiam eorum, qui summâ quâdam argenti plectuntur. Deinde ex unâquâque sententiâ, quam de rebus civilibus tulerint, ab eo qui causâ cecidit, pro ratione totius summæ partem aliquotam accipiant, quâ utrumquè Concilium gaudeat.

§. XXX. His Conciliis alia subordinentur in unâquâque urbe, quorum etiam membra ad vitam eligi non debent; sed etiam quotannis pars aliqua eligenda ex solis familiis, quæ in eâdem habitant: sed opus non est hæc latius persequi.

§. XXXI. Militiæ stipendia nulla solvenda tempore pacis, tempore autem belli iis tantummodò quotidiana stipendia danda, qui quotidiano opere vitam sustentant. At duces, & reliqui officarii cohortium nulla alia emolumenta ex bello expectanda habeant præter hostium prædam.

§. XXXII. Si quis peregrinus alicujus civis filiam in uxorem duxerit, ejus liberi sunt cives censendi, & in catalogo familiæ matris inscribendi. Qui autem ex peregrinis parentibus in ipso imperio nati, & educati sunt, iis constituto aliquo pretio Jus civis ex Chiliarchis alicujus familiæ emere liceat, & in catalogum ejusdem familiæ referantur: nec imperio, tametsi Chiliarchæ lucri causâ aliquem peregrinum infra constitutum pretium in numerum suorum civium receperint, aliquod inde detrimentum oriri potest; sed contrâ media excogitanda, quibus facilius civium augeri possit numerus, & magna hominum detur confluentia. At, qui in catalogum civium non referuntur, æquum est, ut tempore

saltem belli otium suum labore, aut exactione aliquâ compensent.

§. XXXIII. Legati, qui tempore pacis ad alias Civitates pacis contrahendæ, vel conservandæ causâ mitti debent, ex solis Nobilibus eligendi sunt, & ex Civitatis ærario sumptûs iisdem suppeditandi, non autem ex Regis domestico ærario.

§. XXXIV. Qui aulam frequentant, & Regis domestici sunt, quibusque ex suo ærario domestico stipendia solvit, ab omni Civitatis ministerio, seu officio secludendi sunt. Dico expressè, *quibus Rex ex ærario suo domestico stipendia solvit*, ut corporis custodes ab iisdem secludam. Nam corporis custodes nulli præter cives ejusdem urbis in aulâ, servatis vicibus, vigilare pro Rege ante fores debent.

§. XXXV. Bellum non nisi pacis causâ inferendum, ut eo finito arma cessent. Urbibus igitur Jure belli captis, & hoste subactò pacis conditiones instituendæ sunt, ut captæ urbes nullo præsidio servari debeant; sed vel ut hosti, pacis foedere accepto, potestas concedatur easdem pretio redimendi, vel (si eâ ratione timor semper à tergo maneat formidine loci) prorsus delendæ sunt, & incolæ aliò locorum ducendi.

§. XXXVI. Regi nullam extraneam matrimonio sibi jungere, sed tantum ex consanguineis, vel civibus aliquam in uxorem ducere liceat, ea tamen conditione, si scilicet civem aliquam duxerit, ut qui uxori sanguine sint proximi, nullum Civitatis officium administrare possint.

§. XXXVII. Imperium indivisibile esse debet. Si igitur Rex plures liberos procreaverit, illorum major natu jure succedat, minimè autem concedendum, ut imperium inter ipsos dividatur, nec ut indivisum omnibus, vel aliquibus tradatur, & multò minus, ut partem imperii dotem filia dare liceat. Nam, filias in hæreditatem imperii venire, nullâ ratione concedendum.

§. XXXVIII. Si Rex liberis masculis orbus obierit, ille, qui ipsi sanguine proximus, hæres imperii habendus, nisi fortè uxorem extraneam duxerit, quam repudiare nolit.

§. XXXIX. Ad Cives quod attinet, patet ex Art. 5. Cap. 3.
 corum

eorum unumquemque ad omnia Regis mandata, sive edicta à Concilio magno promulgata, (*vide de hâc conditione Art. 18. & 19. hujus Capitis*) obtemperare debere, tametsi eadem absurdissima credat, vel jure ad id cogi. Atque hæc Imperii Monarchici fundamenta sunt, quibus superstrui debet, ut stabile sit, quemadmodum in seq. Cap. demonstrabimus.

§. XL. Ad Religionem quod attinet, nulla planè templa urbium sumptibus ædificanda, nec jura de opinionibus statuenda, nisi seditiosæ sint, & Civitatis fundamenta evertant. Ii igitur, quibus Religionem publicè exercere conceditur, templum si velint, suis sumptibus ædificent. At Rex ad Religionem, cui addictus est, exercendam templum in aulâ sibi proprium habeat.

C A P U T VII.

§. I. **I**mperii Monarchici fundamentis explicatis, eadem hîc ordine demonstrare suscepi, ad quod apprimè notandum est, praxi nullo modo repugnare, quòd jura adeò firma constituentur, quæ nec ab ipso Rege aboleri queant. Persæ enim Reges suos inter Deos colere solebant, & tamen ipsi Reges potestatem non habebant jura semel instituta revocandi, ut ex Dan. Cap. 5. patet; & nullibi, quod sciam, Monarcha absolutè eligitur, nullis expressis conditionibus. Imò nec rationi, nec obedientiæ absolutæ, quæ Regi debetur, repugnat; nam fundamenta imperii veluti Regis æterna decreta habenda sunt, adeò ut ejus ministri ei omninò obediant, si, quando aliquid imperat, quod imperii fundamentis repugnat, mandata exequi velle negent. Quòd exemplo Uliſſis clarè explicare possumus. Socii enim Uliſſis ipsius mandatum exquebantur, quando navis malo alligatum, & cantu Syrenum mente captum, religare noluerunt; tametsi id modis multis minitendo imperabat, & prudentiæ ejusdem imputatur, quòd postea sociis gratias egerit, quòd ex primâ ipsius mente ipsi obtemperaverint. Et ad hoc Uliſſis exemplum solent etiam Reges judices instruere, ut scilicet justitiam exercent, nec quenquam respiciant, nec ipsum Regem, si quid singulari aliquo casu imperaverit, quod contra

institutum, jus esse noverint. Reges enim non Dii; sed homines sunt, qui Syrenum capiuntur sæpe cantu. Si igitur omnia ab inconstanti unius voluntate penderent, nihil fixum esset. Atque ad eò imperium Monarchicum, ut stabile sit, instituendum est, ut omnia quidem ex solo, Regis decreto fiant, hoc est, ut omne jus sit Regis explicata voluntas; at non ut omnis Regis voluntas jus sit, de quo vide Art. 3. §. & 6. præc. Cap.

§. II. Deinde notandum, quòd in jaciendis fundamentis maxime humanos affectus observare necesse est, nec ostendisse sufficit, quid oporteat fieri; sed apprimè, quò fieri possit, ut homines, sive affectu, sive ratione ducantur, jura tamen rata, fixaque habeant. Nam si imperii jura, sive libertas publica solo invalido legum auxilio nitatur, non tantum nulla ejus obtinendæ erit civibus securitas, ut Art. 3. Cap. præc. ostendimus; sed etiam exitio erit. Nam hoc certum est, nullam Civitatis conditionem miseriorem esse, quàm optimæ, quæ labascere incipit, nisi uno actu, & ictu cadat, & in servitutem ruat, (quod sanè impossibile videtur esse) ac proinde subditis multò satius esset suum jus absolutè in unum transferre, quàm incertas, & vanas, sive irritas libertatis conditiones stipulari; atque ità posteris iter ad servitutem crudelissimam parare. At si imperii Monarchici fundamenta, quæ in præc. Cap. retuli, firma esse ostendero, nec divelli posse, nisi cum indignatione maximæ partis armatæ multitudinis, & ex iis Regi, & multitudini pacem, & securitatem sequi, atque hæc ex communi naturâ deduxero, dubitare nemo poterit eadem optima esse, & vera, ut patet ex Art. 9. Cap. 3. & Art. 3. & 8. præc. Cap. Quod autem hujus illa naturæ sint, quàm paucis poterò, ostendam.

§. III. Quòd officium ejus, qui imperium tenet, sit Imperii statum, & conditionem semper noscere, & communi omnium salutis vigilare, & id omne, quod majori subditorum parti utile est, efficere, apud omnes in confesso est. Cum autem unus solus omnia perlustrare nequeat, nec semper animum præsentem habere, & ad cogitandum instituere. & sæpe morbo, aut senectute, aut aliis de causis rebus vocare publicis prohibeatur; necesse ergo est, ut Monarcha Consiliarios habeat, qui rerum statum noscant, & Regem

Rëgem consilio juvent, & ipsius locum sæpè suppleant; atque adeò fiat, ut imperium, seu Civitas tinâ semper, eâdemque mente constet.

§. IV. Sed quia cum humanâ naturâ ita comparatum est, ut unusquisque suum privatum utile summo cum affectu quærat, & illa jura æquissima esse judicet, quæ rei suæ conservandæ, & augendæ, necessaria esse, & alterius causam eatenus defendat, quatenus rem suam eò ipso stabilire credit, hinc sequitur Consiliarios necessariò debere eligi, quorum privatæ res, & utilitas à communi omnium salutè, & pace pendeant; atque adeò patet, quòd, si ex unoquoque civium genere, sive classè aliquot eligantur, id majori subditorum partì utile erit, quòd in hoc Concilio plurima habuerit suffragia. Et quamvis hoc Concilium, quòd ex adeò magno civium numero componitur; frequentari necessariò debeat à multis rudi admòdum ingenio; hoc tamen certum est, unumquemque in negotiis; quæ diu magno cum affectu exercuit, satis callidum, atque astutum esse. Quapropter si nulli alii eligantur, nisi ii, qui ad quinquagesimum ætatis annum usque negotia sua sine ignominia exercuerunt, satis apti erunt, ut consilia res suas concernentia dare possint; præsertim si in rebus majoris ponderis tempus ad meditandum concedatur. Adde quòd longè abest, ut Concilium; quòd paucis constat, à similibus non frequentetur. Nam contra maxima ejus pars ex hominibus ejusmodi constat: quandoquidem unusquisque ibi maximè conatur socios habere bardos, qui ab ipsius ore pendeant; quòd in magnis Conciliis locum non habet.

§. V. Præterea certum est, unumquemque malle regere, quàm regi. Nemo enim volens impetium alteri concedit, ut habet Salustius in primâ ad Cæsarem orationè. Ac proinde patet, quòd multitudo integra nunquam jus suum in paucos, aut unum transferet, si inter ipsam convenire possit, nec ex controversiis, quæ plerumque in magnis Conciliis excitantur, in seditiones ire; atque adeò multitudo id liberè tantummodò in Rëgem transfert, quòd absolutè in potestate ipsa habere nequit, hoc est, controversiarum diremptionem, & in decernendò expeditionem. Nam quòd sæpè etiam

etiam fit, ut Rex belli causâ eligatur, quia scilicet bellum à Regibus multò feliciùs geritur, inscitia sanè est, nimirum quòd, ut bellum feliciùs gerant, in pace servire velint; si quidem pax eo in imperio potest concipi, cujus summa potestas solâ belli causâ in unum translata est, qui propterea virtutem suam, & quid omnes in ipso uno habeant, maximè in bello, ostendere potest; cùm contrà imperium Democraticum hoc præcipuum habeat, quòd ejus virtus multò magis in pace, quàm in bello valet. Sed quâcunque de causâ Rex eligatur, ipse solus, ut jam diximus, quid imperio utile sit, scire nequit; sed ad hoc, ut in præc. Art. ostendimus necesse est, ut plures cives Consiliarios habeat, & quia concipere nequaquam possumus, quòd aliquid de re consulendâ potest concipi, quod tam magnum hominum numerum effugerit, sequitur quòd præter omnes hujus Concilii sententias, quæ ad Regem deferuntur, nulla poterit concipi ad populi salutem idonea. Atque adedò, quia populi salus suprema lex, seu Regis summum jus est, sequitur jus Regis esse unam ex latis Concilii sententiis eligere, non autem contra totius Concilii mentem quicquam decernere, vel sententiam ferre. (*vide Art. 25. præced. Cap.*) Sed si omnes sententiæ in Concilio latæ ad Regem deferendæ essent, fieri posset, ut Rex parvis urbibus, quæ pauciora habent suffragia, semper faveret. Nam quamvis ex lege Concilii statutum sit, ut sententiæ non indicatis earum authoribus deferantur, nunquam tamen tam bene cavere poterunt, ut non aliqua effluat, ac proinde necessariò statuendum est, ut illa sententia, quæ centum ad minimum suffragia non habuerit, irrita habeatur, quod quidem jus majores urbes summâ vi defendere debebunt.

§. VI. Atque hîc, nisi brevitati studerem, magnas hujus Concilii utilitates alias ostenderem; unam tamen, quæ maximi videtur esse momenti, adducam. Nempe, quòd nullum majus ad virtutem incitamentum dari potest, hâc communi spe summum hunc honorem adipiscendi: nam gloriâ maximè ducimur omnes, ut in nostrâ Ethica fuscè ostendimus.

§. VII. Quin majori hujus Concilii parti nunquam animus gerendi bellum; sed magnum pacis studium, & amor semper futurus sit,

fit, dubitari non potest. Nam, præterquam quòd ex bello ipsis timor semper erit bona sua cum libertate amittendi, accedit, quòd ad bellum novi sumptus requirantur, quos suppeditare debent, ac etiam quòd ipsorum liberi, & affines curis domesticis intenti, studium ad arma in bello applicare, & militatum ire cogentur; unde domum nihil præter gratuitas cicatrices referre poterunt. Nam, uti Art. 30. præced. Cap. diximus, militæ stipendia nulla solvenda, & Art. 11. ejusdem Cap. ipsa ex solis civibus, & ex nullis aliis formanda.

§. VIII. Ad pacem, & concordiam aliud præterea, quod etiam magni est momenti, accedit; nempe quòd nullus civis bona fixa habeat. (*vid. Art. 12. præced. Cap.*) Unde omnibus ex bello par propemodum periculum est: nam omnes lucri causâ mercaturam exercere, vel argentum suum invicem credere, si, ut olim ab Atheniensibus, lex lata sit, quâ prohibeatur unicuique argentum suum foenere aliis, quàm incolis dare; atque adeò negotia tractare debebunt, quæ vel invicem intricata sunt, vel quæ eadem media, ut promoveantur, requirunt; atque adeò hujus Concilii maximæ parti circa res communes, & pacis artes una plerumque, eademque erit mens; nam, ut Art. 4. hujus Cap. diximus, unusquisque alterius causam eatenus defendit, quatenus eo ipso rem suam stabilire credit.

§. IX. Quòd nemo unquam in animum inducet hoc Concilium munere corrumpere, dubitari non potest. Si enim aliquis ex tam magno hominum numero unum, aut alterum ad se trahat, sanè nihil promovebit: nam, uti diximus, sententia, quæ ad summum centum ad minimum suffragia non habuerit, irrita est.

§. X. Quòd præterea hujus Concilii semel stabiliti membra ad minorem numerum redigi non poterunt, facile videbimus, si hominum communes affectus consideremus. Omnes enim gloriâ maximè ducuntur, & nullus est, qui sano corpore vivit, qui non speret in longam senectutem vitam trahere. Si itaque calculum ineamus eorum, qui reverâ annum quinquagesimum, aut sexagesimum ætatis attigerunt, & rationem præterea habeamus magni istius Concilii numeri, qui quotantis eligitur, videbimus vix

aliquem eorum, qui arma ferunt, dari posse, qui non magnâ spē teneatur, huc dignitatis ascendere; atque adeò omnes hoc Concilii jus, quantum poterunt, defendent. Nam notandum, quòd corruptio, nisi paulatim irrepat, facile prævenitur; at quia faciliùs concipi potest, & minori invidiâ fieri, ut ex unâquâque familiâ, quàm ut ex paucis minor numerus eligatur, aut ut una, aut alia secludatur; ergo (*per Art. 14. præced. Cap.*) Consiliariorum numerus non potest ad alium minorem redigi, nisi simul ab eo una tertia, quarta, aut quinta pars auferatur, quæ sanè mutatio admodum magna est, & consequenter à communi præxi omninò abhorrens. Nec mora præterea, sive in eligendo negligentia timenda est, quia hæc ab ipso Concilio suppletur. *Vid. Art. 16. præced. Cap.*

§. XI. Rex igitur, sive multitudinis metu ductus, vel ut sibi armatæ multitudinis majorem partem devinciat, sive animi generositate ductus, ut scilicet utilitati publicæ consulat, illam semper sententiam, quæ plurima suffragia habuerit, hoc est, (*per Art. 5. hujus Cap.*) quæ imperii majori parti est utilior, firmabit, & discrepantes sententias, quæ ad ipsum delatæ sunt, si fieri potest, conciliare studebit, ut omnes ad se trahat, quâ in re nervos intendet suos, & ut tam in pace, quàm in bello experiantur, quid in ipso uno habeant; atque adeò tum maximè sui juris erit, & imperium maximè habebit, quando maximè communi multitudinis salutis consulit.

§. XII. Nam Rex solus omnes metu continere nequit; sed ipsius potentia, ut diximus, nititur militum numero, & præcipuè eorundem virtute, & fide, quæ semper inter homines tamdiu constans erit, quamdiu indigentia, sive hæc honesta, sive turpis sit, copulantur; unde fit, ut Reges incitare sæpius milites, quàm coërcere, & magis eorum vitia, quàm virtutes dissimulare soleant, & plerumque, ut optimos premant, inertes, & luxu perditos inquirere, agnoscere, pecuniâ, aut gratiâ juvare, prehensare manus, jacere oscula, & omnia servilia pro dominatione agere. Ut itaque cives à Rege præ omnibus agnoscantur, & quantum status civilis, sive æquitas concedit, sui juris maneant, necesse

cesse est, ut militia ex solis civibus componatur, & ut ipsi à Consiliis sint; & contra eos omnino subactos esse, & æterni belli fundamenta jacere, simulatque milites auxiliares duci patiuntur, quorum mercatura bellum est, & quibus in discordiis, & seditionibus plurima vis.

§. XIII. Quòd Regis Consilarii ad vitam eligi non debeant; sed in tres, quatuor, vel quinque ad summum annos, patet tam ex Art. 10. hujus Capituli, quàm ex iis, quæ in Art. 9. hujus etiam Capituli diximus. Nam, si ad vitam eligerentur, præterquam quòd maxima civium Pars vix ullam spem possit concipere cum honorem adipiscendi; atque adeò magna inde inter cives inæqualitas, unde invidia & continui rumores, & tandem seditiones orirentur, quæ sanè Regibus dominandi avidis non ingrata essent; magnam præterea ad omnia licentiam (sublato scilicet succedentium metu) fument, Rege minimè adversante. Nam, quòd civibus magis invisus, eò magis Regi adhærebunt, eique ad adulandum magis proni erunt. Imò quinque annorum intervallum nimium adhuc videtur, quia eo temporis spatio non adeò impossibile factu videtur, ut magna admodum Concilii (quàm etiam magnum sit) pars muneribus, aut gratiâ corrumpatur; atque adeò longè securius res sese habebit, si quotannis ex unâquâque familiâ duo cedant, & totidem iisdem succedant, (si nimirum ex unâquâque familiâ quinque consilarii habendi sunt) præterquam eo anno, quo juris prudens alicujus familiæ cedit, & novus ejus loco eligitur.

§. XIV. Rex præterea nullus majorem sibi securitatem polliceri potest, quàm qui in hujusmodi Civitate regnat. Nam, præterquam quòd citò perit, quem sui milites salvum esse nolunt, certum est Regibus summum semper periculum esse ab iis, qui eis proximi sunt. Quòd igitur Consilarii numero pauciores, & consequenter potentiores sunt, eò Regi majus ab ipsis periculum est, ne imperium in alium transferant. Nihil sanè Davidem magis terruit, quàm quòd ipsius Consiliarius Achitophel partes Absolomi elegerat. Huc accedit, si omnis potestas in unum absolutè translata fuerit, quæ tum longè faciliùs ex uno in alium transferri potest. Suscepere enim duo Manipulares imperium Romanum transferre, & trans-

tulerunt. (Tacit. Hist. lib. 1.) Omitto artes, & astús callidos Consiliariorum, quibus sibi cavere debent, ne invidiæ immolentur, quia nimis noti sunt, & nemo, qui Historias legit, ignorare potest, Consiliariis fidem plerumque exitio fuisse; atque adè, ut sibi caveant, eisdem callidos, non fidos esse oportet. Sed si Consilarii plures numero, quàm ut in eodem scelere convenire possint, & omnes inter se æquales sint, nec ultra quadriennium eo officio fungantur, Regi nequaquam formidolosi esse queunt, nisi libertatem iis adimere tentet, quo omnes cives pariter offenderet. Nam, (ut Ant. Perezus optimè notat) imperio absoluto uti Principi admodùm periculosum, subditis admodùm odiosum, & institutis tam divinis, quàm humanis adversum, ut innumera ostendunt exempla.

§. XV. Præter hæc, alia fundamenta in præc. Cap. jecimus, ex quibus Regi magna imperii, & civibus libertatis, ac pacis obtinendæ securitas oritur, quæ suis locis ostendemus. Nam quæ ad supremum Concilium spectant, quæque maximi ponderis sunt, ante omnia demonstrare volui, jam reliqua eo, quo ipsa proposui, ordine persequar.

§. XVI. Quòd cives eò potentiores, & consequenter magis sui juris sint, quò majores urbes, & magis munitas habent, dubio caret: quò enim locus, in quo sunt, tutior est, eò libertatem suam melius tueri, sive hostem externum, vel internum minùs timere possunt, & certum est, homines naturaliter securitati suæ eò magis consulere, quò divitiis potentiores sunt. Quæ autem urbes alterius potentiâ, ut conserventur, indigent, æquale jus cum eo non habent; sed eatenus alterius sunt juris, quatenus alterius potentiâ indigent. Jus enim solâ potentiâ definiti in 2. Cap. ostendimus.

§. XVII. Hâc eâdem etiam de causâ, ut cives scilicet sui juris mancant, & libertatem tucantur, militiâ ex solis civibus nullo excepto constare debet. Etenim homo armatus magis, quàm inermis sui juris, (*vide Art. 12. hujus Cap.*) & ii cives suum jus in alterum absolutè transferunt, ejusdemque fidei omninò committunt, cui arma dederunt, & urbium munimenta crediderunt. Huc accedit humana avaritia, quâ plerique maximè ducuntur: fieri enim

non

non potest, ut auxiliarius miles sine magnis sumptibus conducatur, & cives vix pati possunt exactiones, quæ sustentandæ otiosæ militiæ requiruntur. Quòd autem nullus, qui integræ militiæ, vel magnæ ejus parti imperet, nisi, cogente necessitate, in annum ad summum eligendus sit, nôrunt omnes, qui historias, tam sacras, quas profanas legerunt. Ratio autem nihil hoc clariùs docet. Nam sanè imperii robur ei omninò creditur, cui satis temporis conceditur, ut militarem gloriam occupet, ipsiusque nomen supra Regis attollatur, vel fidum sibi exercitum faciat obsequio, liberalitate, & reliquis artibus, ducibus assuetis, quibus alienum servitium, & sibi dominationem quærunt. Denique ad majorem totius imperii securitatem addidi, quòd hi militiæ imperatores eligendi sunt ex Regis Consiliariis, vel qui eodem officio functi sunt, hoc est, viris, qui eò ætatis pervenerunt, quâ homines plerumque vetera, & tutâ, quàm nova, & periculosa malint.

§. XVIII. Cives inter se familiis distinguendos esse dixi, & ex unâquâque æqualem Consiliariorum numerum eligendum, ut majores urbes plures haberent pro numero civium Consiliarios, & plura, ut æquum est, adferre possent suffragia. Nam imperii potentia & consequenter jus ex civium numero æstimanda est; nec credo, quòd ad hanc inter cives æqualitatem servandam aliud medium aptius excogitari potest, qui omnes naturâ ita comparati sunt, ut unusquisque generi suo adscribi velit, & stirpe à reliquis internosci.

§. XIX. Præterea in statu naturali unusquisque nihil minus sibi vindicare, & sui juris facere potest, quàm solum, & quicquid solo ita adhæret, ut id nusquam abscondere, nec portare, quò velit, potest. Solum igitur, & quicquid ei eâ, quâ diximus, conditione adhæret, apprimè communis Civitatis juris est, nempe eorum omnium, qui junctis viribus, vel ejus, cui omnes potestatem dederunt, quâ id sibi vindicare possit, & consequenter solum, & quicquid ei adhæret, tanti valere apud cives debet, quantum necesse est, ut pedem eò in loco figere, & commune jus, seu libertatem tueri possint. Cæterùm utilitates, quas Civitas hinc necesse est, ut capia, ostendimus Art. 8. hujus Capitis.

§. XX. Ut cives, quantum fieri potest, æquales sint, quod in Civitate apprime necessarium est, nulli, nisi à Rege oriundi, Nobiles censendi sunt. At si omnibus ex Rege oriundis uxorem ducere, seu liberos procreare liceret, successu temporis in magnum admodum numerum crescerent, & Regi, & omnibus non tantum oneri; sed formidolossimi insuper essent. Homines enim, qui otio abundant, scelera plerumque meditantur; unde fit, ut Reges maxime Nobilium causâ inducantur bellum gerere, quia Regibus, Nobilibus stipatis, major ex bello, quam ex pace securitas, & quies. Sed hæc, utpote fatis nota, relinquo, ut & quæ ex Art. 15. usque ad 27. in præc. Capite dixi: nam præcipua in hoc Cap. demonstrata, & reliqua per se manifesta sunt.

§. XXI. Quòd Judices plures numero esse debeant, quàm ut à viro privato magna ejus pars possit muneribus corrumpi, ut & quòd suffragia non palam, sed clam ferre debeant, & quòd vacationis præmium mercantur, omnibus etiam notum. Sed solent ubique annum habere stipendium; unde fit, ut non admodum festinent lites dirimere, & sæpe, ut quæstionibus nullus sit finis. Deinde ubi bonorum publicatio Regum emolumenta sunt, ibi sæpe, *non jus, aut verum in cognitionibus; sed magnitudo opum spectatur; passim delationes, & locupletissimus quisque in prædam correpti, quæ gravia, & intoleranda, sed necessitate armorum excusata, etiam in pace manent.* At Judicum avaritia, qui scilicet in duos, aut tres annos ad summum constituuntur, metu succedentium temperatur, ut jam taceam, quòd Judices bona fixa nulla habere possunt; sed quòd argentum suum lucri causâ concivibus credere debeant; atque adeò iis magis consulere, quàm insidiari coguntur, præsertim si ipsi judices magno, uti diximus, numero sint.

§. XXII. At militiæ nullum decernendum esse stipendium diximus: nam summum militiæ præmium libertas est. In statu enim naturali nititur unusquisque solâ libertatis causâ sese, quantum potest, defendere, nec aliud bellicæ virtutis præmium expectat, quàm ut suus sit; in statu autem civili omnes simul cives considerandi perinde, ac homo in statu naturali, qui propterea, dum omnes pro eo statu militant, sibi cavent, sibi que vacant. At Consiliarii,
Judices,

Judices, Prætores, &c. plus aliis, quàm sibi vacant, quare iis vacationis præmium decerni æquum est. Accedit, quòd in bello nullum honestius, nec majus victoriæ incitamentum esse potest, quàm libertatis imago; sed si contrà civium aliqua pars militiae designetur, quâ de causâ necesse etiam erit iisdem certum stipendium decernere, Rex necessariò eosdem præ reliquis agnosceret, (ut Art. 12. hujus Cap. ostendimus) homines scilicet, qui belli artes tantummodò nôrunt, & in pace propter nimium otium luxu corrumpuntur, & tandem propter inopiam rei familiaris nihil præter rapinas, discordias civiles, & bella meditantur; atque adèò affirmare possumus imperium Monarchicum hujusmodi reverâ statum belli esse, & solam militiam libertate gaudere, reliquos autem servire.

§. XXIII. Quæ de peregrinis in civium numerum recipiendis Art. 32. præced. Cap. diximus, per se nota esse credo. Præterea neminem dubitari existimo, quod ii, qui Regi sanguine propinqui sunt, procul ab eo esse debeant, & non belli; sed pacis negotiis distrahi, ex quibus ipsis decus, & imperio quies sequatur. Quamvis nec hoc quidem Turcarum Tyrannis satis tutum visum fuerit, quibus propterea Religio est fratres omnes necare. Nec mirum; nam quò magis absolutè imperii jus in unum translatum est, eò faciliùs ipsum (ut Art. 14. hujus Cap. exemplo ostendimus) ex uno in alium transferri potest. At imperium Monarchicum, quale hîc concipimus, in quo scilicet mercenarius miles nullus est; satis hoc, quo diximus, modo Regis salutis cautum fore, extra dubium est.

§. XXIV. De iis etiam, quæ Art. 34. & 35. præced. Cap. diximus, ambigere nemo potest. Quòd autem Rex extraneam in uxorem ducere non debet, facile demonstratur. Nam præterquam quòd duæ Civitates, quanquam foedere inter se sociatæ, in statu tamen hostilitatis sunt; (*per Art. 14. Cap. 3.*) apprimè cavendum est, ne bellum propter Regis res domesticas concitetur, & quia controversiæ, & dissensiones ex societate præcipuè, quæ ex matrimonio fit, oriuntur, & quæ inter duas Civitates quæstiones sunt, jure belli plerumque dirimuntur; hinc sequitur imperio exitiale esse

esse arctam societatem cum alio inire. Hujus rei fatale exemplum in Scripturâ legimus: mortuo enim Salomone, qui filiam Regis Ægypti sibi matrimonio junxerat, filius ejus Rehabeam bellum cum Susano Ægyptiorum Rege infelicissimè gessit, à quo omnino subactus est. Matrimonium præterea Ludovici 14. Regis Galliarum cum filiâ Philippi quarti novi belli semen fuit, & præter hæc plurima exempla in historiis leguntur.

§. XXV. Imperii facies una, eademque servari, & consequenter Rex unus, & ejusdem sexûs, & imperium indivisibile esse debet. Quòd autem dixerim, ut filius Regis natu major patri jure succedat, vel (si nulli sint liberi) qui Regi sanguine proximus est, patet tam ex Artic. 13. præced. Cap. quàm quia Regis electio, quæ à multitudine fit, æterna, si fieri potest esse debet; aliàs necessariò fiet, ut summa imperii potestas sæpe ad multitudinem transeat, quæ mutatio summa est, & consequenter periculosissima. Qui autem statuunt, Regem ex eo, quòd imperii Dominus est, idque jure absoluto tenet, posse, cui vellet, idem tradere, & successorem, quem velit, eligere, atque ad eò Regis filium imperii hæredem jure esse, falluntur sanè. Nam Regis voluntas tam diu vim juris habet, quamdiu Civitatis gladium tenet; imperii namque jus solâ potentiâ definitur. Rex igitur regno cedere quidem potest; sed non imperium alteri tradere, nisi connivente multitudine; vel parte ejus validiore. Quod ut clariùs intelligatur, venit notandum, quòd liberi non jure naturali; sed civili parentum hæredes sunt: nam solâ Civitatis potentiâ fit, ut unusquisque quorundam bonorum sit dominus; quare eadem potentiâ, sive jure, quo fit, ut voluntas alicujus, quâ de suis bonis statuit, rata sit, eodem fit, ut eadem voluntas etiam post ipsius mortem rata maneat, quamdiu Civitas permanet, & hæc ratione unusquisque in statu civili idem jus, quod dum in vivis est, etiam post mortem obtinet, quia, uti diximus, non tam suâ, quàm Civitatis potentiâ, quæ æterna est, de suis bonis quicquam statuere potest. At Regis alia præorsus est ratio: nam Regis voluntas ipsum jus Civile est, & rex ipsa Civitas; mortuo igitur Rege obiit quodammodò Civitas, & status Civilis ad naturalem, & consequenter summa potestas ad mul-

multitudinem naturaliter redit, quæ propterea jure potest leges novas condere, & veteres abrogare. Atque adeò apparet, neminem Regi jure succedere; nisi quem multitudo successorem vult, vel in Theocratiâ, qualis Hebræorum Civitas olim fuit, quem Deus per Prophetam elegerit. Possemus præterea hæc inde deducere, quòd Regis gladius, sive jus sit reverâ ipsius multitudinis, sive validioris ejus partis voluntas, vel etiam ex eo, quòd homines ratione præditi nunquam suo jure ità cedunt, ut homines esse desinant, & perinde ac pecudes habeantur. Sed hæc ulterius persequi non est opus.

§. XXVI. Cæterùm Religionis, sive Deum colendi jus nemo in alium transferre potest. Sed de hoc in duobus ultimis capitibus Tractatûs Theologico-Politici prolixè egimus, quæ hîc repetere superfluum est. Atque his me optimi imperii Monarchici fundamenta satis clarè, quamvis breviter, demonstrâsse autumo. Eorum autem cohærentiam, sive imperii analogiam facilè unusquisque observabit, qui eadem simul aliquâ cum attentione contemplari velit. Superest tantùm monere, me hîc imperium Monarchicum concipere, quod à liberâ multitudine instituitur., cui solummodò hæc ex usu esse possunt; nam multitudo, quæ alii imperii formæ assuevit, non poterit sine magno eversionis periculo totius imperii recepta fundamenta evellere, & totius imperii fabricam mutare.

§. XXVII. Atque hæc, quæ scripsimus risu forsan excipientur ab iis, qui vitia, quæ omnibus mortalibus insunt, ad solam plebem restringunt; nempe quòd in vulgo nihil modicum terre, ni pæveant, & quòd plebs aut humiliter servit, aut superbè dominatur, nec ei veritas, aut judicium, &c. At natura una, & communis omnium est. Sed potentiâ, & cultu decipimur, unde est, ut duo cùm idem faciunt, sæpè dicamus, hoc licet impune facere huic, illi non licet, non quòd dissimilis res sit, sed qui facit. Dominantibus propria est superbia. Superbiunt homines annuâ designatione: quid nobiles, qui honores in æternum agitant. Sed eorum arrogantia, fastu, luxu, prodigalitate, certoque vitiorum concentu, & doctâ quâdam insipientia & turpitudinis ele-

gantiâ adornatur, ita ut vitia, quorum singula seorsim spectata, quia tum maximè eminent, fæda & turpia sunt, honesta, & decora imperitis, & ignaris videantur. Nihil præterea in vulgo modicum terrere, nisi paveant: nam libertas, & servitium haud facile miscentur. Denique quòd plebi nulla veritas, neque iudicium sit, mirum non est, quando præcipua imperii negotia clam ipsâ agitantur, & non nisi ex paucis, quæ celari nequeunt, conjecturam facit. Iudicium enim suspendere rara est virtus. Velle igitur clam civibus omnia agere, & ne de iisdem prava iudicia ferant, neque ut res omnes sinistrè interpretentur, summa est inscitia. Nam si plebs sese temperare, & de rebus parùm cognitis iudicium suspendere, vel ex paucis præcognitis rectè de rebus iudicare possit, dignior sanè esset, ut regeret; quàm ut regeretur. Sed, uti diximus, natura omnibus eadem est; superbiunt omnes dominatione: terrent, nisi paveant, & ubique veritas plerumque infringitur ab infensis, vel obnoxiiis; præsertim ubi unus, vel pauci dominantur, qui non jus, aut verum in cognitionibus; sed magnitudinem opum spectant.

§. XXVIII. Milites deinde stipendiarii, militari scilicet disciplinæ assueti, algoris, & inediæ patientes, civium turbam contemnere solent, utpote ad expugnationes, vel aperto Marte dimicandum longè inferiorem. Sed quòd imperium eâ de causâ infelicis sit, aut minùs constans, nullus cui mens sana est, affirmabit. Sed contrà unusquisque æquus rerum æstimator illud imperium omnium constantius esse non negabit, quod parta tantùm tueri, nec aliena appetere potest, quodque propterea bellum omnibus modis declinare, & pacem tueri summo studio conatur. •

§. XXIX. Cæterùm fateor hujus imperii consilia celari vix posse. Sed unusquisque mecum etiam fatebitur multò satius esse, ut recta imperii consilia hostibus pateant, quàm ut prava tyrannorum arcana clam civibus habeantur. Qui imperii negotia secretò agitare possunt, idem absolutè in potestate habent, & ut hosti in bello, ita civibus in pace insidiantur. Quòd silentium imperio sæpe ex usu sit, negare nemo potest, sed quòd absque eodem idem imperium subsistere nequeat, nemo unquam probabit. At contrà

Rem-

Rempublicam alicui absolutè credere, & simul libertatem obtinere, fieri nequaquam potest; atque adeò incitiam est, parvum damnum summo malo vitare velle. Verùm eorum, qui sibi imperium absolutum concupiscunt, hæc unica fuit cantilena, civitatis omnino interesse, ut ipsius negotia secretò agitentur, & alia hujusmodi, quæ quantò magis utilitatis imagine teguntur, tantò ad infensus servitium erumpunt.

§. XXX. Denique quamvis nullum, quod sciam, imperium his omnibus, quas diximus, conditionibus institutum fuerit, poterimus tamen ipsâ etiam experienciâ ostendere, hanc Monarchici imperii formam optimam esse, si causas conservationis cujuscunque imperii non barbari, & ejusdem eversionis considerare velimus. Sed hoc non sine magno lectoris tædio hîc facere possem; attamen unum exemplum, quod memoriâ dignum videtur, silentio prætereire nolo; nempe Arragonensium imperium, qui singulari erga suos reges fide affecti, & pari constantiâ regni instituta inviolata servaverunt. Nam hi simulatque servile Maurorum jugum à cervicibus dejecerant, Regem sibi eligere statuerunt; quibus autem conditionibus non satis inter eosdem conveniebat, & hâc de causa summum Pontificem Romanum de eâ re consulere constituerunt. Hic, Christi profectò vicarium hac in re se gerens, eos castigavit, quòd non satis Hebræorum exemplo moniti Regem adeò obfirmato animo petere voluerint; sed si sententiam mittere nollent, suavit, ne Regem eligerent, nisi institutis priùs ritibus satis æquis, & ingenio gentis consentaneis, & apprimè ut supremum aliquod Concilium crearent, quod regibus, ut Lacèdæmoniorum Ephori, opponeretur, & jus absolutum haberet lites dirimendi, quæ inter Regem, & cives orirentur. Hoc igitur consilium sequuti, jura, quæ ipsis omnium æquissima visa sunt, instituerunt, quorum summus interpres, & consequenter supremus judex non Rex; sed Concilium esset, quòd septendecim vocant, & cujus præses Justitia appellatur. Hic igitur Justitia & hi septendecim nullis suffragiis, sed sorte ad vitam electi, jus absolutum habent omnes sententias in civem quemcunque ab aliis Conciliis tam Politicis, quàm Ecclesiasticis, vel ab ipso Rege latas revocandi, & damnandi, ità ut qui-

libet civis jus haberet ipsum etiam Regem coram hoc iudicio vocandi. Præterea olim jus etiam habuerunt Regem eligendi, & potestate privandi; sed multis post elapsis annis Rex Don Pedro, qui dicitur Pugio, ambiendo, largiendo, pollicitando, omniumque officiorum genere tandem effecit, ut hoc jus rescinderetur, (quòd simulac obtinuit, manum pugione coram omnibus amputavit, vel, quòd facilius crediderim, læsit, addens, non sine sanguinis Regii impendio licere subditis Regem eligere) eâ tamen conditione: *ut potuerint, & possint arma capere contra vim quamcunque, quâ aliquis imperium ingredi in ipsorum damnum velit, imò contra ipsum Regem & principem futurum heredem, si hoc modo (imperium) ingrediatur.* Quâ sanè conditione præcedens illud jus non tam abolerunt, quàm correxerunt. Nam ut Art. 5. & 6. Cap. 4. ostendimus, Rex non jure civili; sed jure belli dominandi potentiâ privari potest, vel ipsius vim vi solummodò repellere subditis licet. Præter hanc aliàs stipulati sunt conditiones, quæ ad nostrum scopum non faciunt. His ritibus ex omnium sententiâ instructi incredibili temporis spatio inviolati manserunt, pari semper fide Regum erga subditos, ac subditorum erga Regem. Sed postquam regnum Castellæ Ferdinando, qui omnium primus Catholicus nuncupatus fuit, hæreditate cessit, incepit hæc Arragonensium libertas Castellanis esse invisâ, qui propterea ipsum Ferdinandum suadere non cessabant, ut jura illa rescinderet. At ille, nondum imperio absolute assuetus, nihil tentare ausus, Consiliariis hæc respondit: *præterquam quòd Arragonensium Regnum iis, quas noverant, conditionibus acceperit, quòdque easdem servare sanctissimè juraverit, & præterquam quòd inhumanum sit fidem datam solvere, se in animum induxisse, suum Regnum stabile fore, quamdiu securitatis ratio non major Regi, quàm subditis esset, ità ut nec Rex subditis, nec contra subditi Regi præponderarent; nam si alterutra pars potentior evadat, pars debilior non tantum pristinam aequalitatem recuperare, sed dolore accepti damni in alteram contra referre conabitur, unde vel alterutrius, vel utriusque ruina sequeretur.* Quæ sanè sapientia verba non satis mirari possem, si prolata fuissent à Rege, qui servis, non liberis hominibus imperare consuevisset. Retinuerunt igitur

Arra-

Arragonenses post Ferdinandum libertatem, non jam jure; sed Regum potentiorum gratiâ usque ad Philippum secundum, qui eisdem feliciori quidem fato; sed non minori sævitiâ, quàm Confœderatorum Provincias oppressit. Et quamvis Philippus tertius omnia in integrum restituisse videatur; Arragonenses tamen, quorum plerique cupidine potentioribus assentandi, (nam inscitia est contra stimulos calces mittere) & reliqui metu territi, nihil præter libertatis speciosa vocabula, & inanes ritûs retinuerunt.

§. XXXI. Concludimus itaque multitudinem satis amplam libertatem sub Rege servare posse, modò efficiat, ut Regis potentia solâ ipsius multitudinis potentiâ determinetur, & ipsius multitudinis præsidio servetur. Atque hæc unica fuit Regula, quam in jaciendis imperii Monarchici fundamentis sequutus sum.

C A P U T VIII.

Quòd imperium Aristocraticum magno Patriciorum numero constare debet: de ejus præstantiâ, & quòd ad absolutum magis, quàm Monarchicum, accedat, & hâc de causâ Libertati conservandæ aptius sit.

§. I. **H**Uc usque de Imperio Monarchico. Quâ autem ratione Aristocraticum instituendum sit, ut permanere possit, hîc jam dicemus. Aristocraticum imperium illud esse diximus, quod non unus; sed quidam ex multitudine selecti tenent, quos imposterum Patricios appellabimus. Dico expressè, *quod quidam selecti tenent.* Nam hæc præcipua est differentia inter hoc, & Democraticum imperium, quòd scilicet in Imperio Aristocratico gubernandi jus à solâ electione pendeat: in Democratico autem maximè à jure quodam innato, vel fortunâ adepto; (ut suo loco dicemus) atque adeò, tamen si imperii alicujus integra multitudo in numerum Patriciorum recipiatur, modò illud jus hæreditarium non sit, nec lege aliquâ communi ad alios descendat, imperium tamen Aristocraticum omnino erit. Quandoquidem nulli, nisi ex-

pressè electi, in numerum Patriciorum recipiuntur. At si hi duo tantummodò fuerint, alter altero potior esse conabitur, & imperium facilè, ob nimiam unicujusque potentiam, in duas partes dividetur & in tres, aut quatuor, aut quinque, si tres, aut quatuor, aut quinque id tenuerint: sed partes cò debiliores erunt, quò in plures ipsum imperium delatum fuerit: ex quo sequitur, in imperio Aristocratico, ut stabile sit, ad minimum Patriciorum numerum determinandum, necessariò habendam esse rationem magnitudinis ipsius imperii.

§. II. Ponatur itaque pto mediocris imperii magnitudine satis esse, ut centum optimi viri dentur, in quos summa imperii potestas delata sit, & quibus consequenter jus competat Collegas Patricios eligendi, quando eorum aliquis vitâ excessit. Hi fanè omni modo conabuntur, ut eorum liberi, vel qui iis sanguine proximi sunt, sibi succedant: unde fiet, ut summa imperii potestas semper penes eos erit, quos fortuna Patriciis liberos, aut consanguineos dedit, & quia ex centum hominibus, qui fortunæ causâ ad honores ascendunt, vix tres reperiuntur, qui arte, & Consilio polent, vigentque: Fiet ergo, ut imperii potestas non penes centum; sed penes duos tantummodò, aut tres sit, qui animi virtute polent, quique facilè omnia ad se trahere; & unusquisque more humanæ cupidinis viam ad Monarchiam sternere poterit: atque adeò, si rectè calculum ineamus, necesse est, ut summa potestas imperii, cujus magnitudinis ratio centum optimatum ad minimum exigit, in quinquies mille ad minimum Patricios deferatur. Hac enim ratione nunquam deërit, quin centum reperiantur animi virtute excellentes, posito scilicet, quòd ex quinquaginta, qui honores ambiunt, eosque adipiscuntur, unus semper reperiat optimis non inferior, præter alios, qui optimorum virtutes æmulantur, quique propterea digni etiam sunt, qui regant.

§. III. Solent frequentius Patricii cives esse unius urbis, quæ caput totius imperii est, ità ut Civitas, sive Respublica ex eadem habeat vocabulum, ut olim Romana, hodie Veneta, Genuensis, &c. At Hollandorum Respublica nomen ex integrâ Provinciâ habet, ex quo oritur, ut hujus imperii subditi majori libertate gau-

gaudeant. Jam antequam fundamenta, quibus hoc imperium Aristocraticum niti debet, determinare possimus, notanda est differentia inter imperium; quod in unum, & in id, quòd in satis magnum Concilium transfertur, quæ sanè permagna est. Nam primò unius hominis potentia integro imperio sustinendo (*ut Art. 5. Cap. 6. diximus*) longè impar est, quod sine manifesto aliquo absurdo de Concilio satis magno enunciare nemo potest: qui enim Concilium satis magnum esse affirmat, simul negat idem imperio sustinendo esse impar. Rex igitur Consiliariis omninò indiget, Concilium autem hujusmodi minimè. Deinde Reges mortales sunt, Concilia contrà æterna: atque adèò imperii potentia, quæ semel in Concilium satis magnum translata est, nunquam ad multitudinem redit, quod in imperio Monarchico locum non habet, ut Art. 25. Cap. præced. ostendimus. Tertio Regis imperium vel ob ejus pueritiam, ægritudinem, senectutem, vel aliis de causis sæpè precarium est; hujusmodi autem Concilii potentia è contra una, eademque semper manet. Quarto unius hominis voluntas varia admodum, & inconstans est: & hâc de causâ imperii Monarchici omne quidem jus est Regis explicata voluntas: (*ut in Art. 1. Cap. præced. diximus*) at non omnis Regis voluntas jus esse debet, quòd de voluntate Concilii satis magni dici nequit. Nam quandoquidem ipsum Concilium (*ut modò ostendimus*) nullis Consiliariis indiget, debet necessario omnis ejus explicata voluntas jus esse. Ac proinde concludimus, imperium, quòd in Concilium satis magnum transfertur, absolutum esse, vel ad absolutum maximè accedere. Nam si quod imperium absolutum datur, illud reverà est, quod integra multitudo tenet.

§. IV. Attamen quatenus hoc imperium Aristocraticum nunquam (*ut modò ostensum*) ad multitudinem redit, nec ulla in eo multitudini consultatio; sed absolutè omnis ejusdem Concilii voluntas jus est, debet omninò ut absolutum considerari, & consequenter ejus fundamenta sola ejusdem Concilii voluntate, & judicio niti debent; non autem multitudinis vigilantia, quandoquidem ipsa tam à consiliis, quàm suffragiis ferendis arcetur. Causa igitur, cur in praxi imperium absolutum non sit, nulla alia esse potest,

test, quàm quia multitudo imperantibus formidolosa est, quæ propterea aliquam sibi libertatem obtinet, quam, si non expressâ lege, tacitè tamen sibi vendicat, obtinetquæ.

§. V. Apparet itaque hujus imperii conditionem optimam fore, si ità institutum fuerit, ut ad absolutum maximè accedat, hoc est, ut multitudo, quantum fieri potest, minùs timenda sit, nullamquæ libertatem obtineat, nisi quæ ex ipsius imperii constitutione ipsi necessariò tribui debet, quæquæ adèò non tam multitudinis, quàm totius imperii jus sit, quod soli Optimates ut suum vendicant, conservantquæ; hoc enim modo praxis cum theoriâ maximè conveniet, ut ex Art. præced. patet, & per se etiam manifestum est: nam dubitare non possumus, imperium eò minùs penes Patricios esse, quò plura sibi plebs jura vendicat, qualia solent in inferiori Germania opificum Collegia, *Gilden* vulgò dicta, habere.

§. VI. Neque hinc, quòd scilicet imperium in Concilium absolutè delatum est, ullum ab eodem infensi servitii periculum plebi metuendum. Nam Concilii adèò magni voluntas, non tam à libidine, quàm à ratione determinari potest; quippe homines ex malo affectu diversi trahuntur, nec unâ veluti mente duci possunt, nisi quatenus honesta appetunt, vel saltem quæ speciem honesti habent.

§. VII. In determinandis igitur imperii Aristocratici fundamentis apprimè observandum est, ut eadem solâ voluntate, & potentiâ supremi ejusdem Concilii nitantur, ità ut ipsum Concilium, quantum fieri potest, sui juris sit, nullumquæ à multitudine periculum habeat. Ad hæc fundamenta, quæ scilicet solâ supremi Concilii voluntate, & potentiâ nitantur, determinandum, fundamenta pacis, quæ imperii Monarchici propria, & ab hoc imperio aliena sunt, videamus. Nam si his alia æquipollentia fundamenta imperio Aristocratico idonea substituerimus, & reliqua, ut jam jacta sunt, reliquerimus, omnes absque dubio seditionum causæ sublata erunt, vel saltem hoc imperium non minùs securum, quàm Monarchicum; sed contrà eò magis securum, & ipsius conditio eò melior erit, quò magis quam Monarchicum absque pacis, & libertatis detrimento (*vid. Art. 3. & 6. hujus Cap.*) ad absolutum acce-

accedit ; nam quòd jus summæ potestatis majus est , eò imperii forma cum rationis dictamine magis convenit , (*per Art. 5. Cap. 3.*) & consequenter paci , & libertati conservandæ aptior est. Percurramus igitur , quæ *Cap. 6. Art. 9.* diximus , ut illa , quæ ab hoc aliena sunt , rejiciamus , & quæ ei congrua sunt ; videamus.

§. VIII. Quòd primò necesse sit , urbem unam , aut plures condere , & munire , nemo dubitare potest. Sed illa præcipuè munienda est , quæ totius imperii est caput , & præterea illæ , quæ in limitibus imperii sunt. Illa enim quæ totius imperii caput est , jusque summum habet , omnibus potentior esse debet. Cæterum in hoc imperio superfluum omninò est , ut incolæ omnes in familias dividantur.

§. IX. Ad militiam quod attinet ; quòdnam in hoc imperio non inter omnes ; sed tantum inter Patricios æqualitas quærenda est , & præcipuè Patriciorum potentia major est , quàm plebis ; certum est , ad leges , seu jura fundamentalia hujus imperii non pertinere ; ut militia ex ullis aliis , quàm ex subditis , formetur. Sed hoc apprimè necesse est , ut nullus in Patriciorum numerum recipiatur , nisi qui artem militarem rectè noverit. Subditos autem extra militiam esse , ut quidam volunt , inscitia sanè est. Nam præterquam quòd militiæ stipendium , quod subditis solvitur , in ipso regno manet , cum contrà id , quod militi extraneo solvitur , omne pereat : accedit , quòd maximum imperii robur debilitaretur. Nam certum est , illos singulari animi virtute certare , qui pro aris , & focis certant. Unde etiam apparet , illos etiam non minùs errare , qui belli duces , tribunos , centuriones &c. ex solis Patriciis eligendos statuunt. Nam quâ virtute ii milites certabunt , quibus omnis gloriæ , & honores adipiscendi spes adimitur. Verum contrà legem stabilire , ne Patriciis militem extraneum liceat conducere , quando res postulat , vel ad sui defensionem , & seditiones coercendas , vel ob alias quascunque causas , præterquam quòd inconsultum est , repugnaret etiam summo Patriciorum juri , de quo vide *Art. 3. 4. & 5. huj. Cap.* Cæterum unius exercitûs , vel totius militiæ dux in bello tantummodò , & ex solis Patriciis eligendus , qui annum ad summum imperium habeat ,

nec continuari in imperio, nec postea eligi possit; quod jus cum in Monarchico, tum maximè in hoc imperio necessarium est. Nam, quamvis multò faciliùs, ut suprà jam diximus, imperium ex uno in alium, quàm ex libero Concilio in unum hominem transferri possit; fit tamen sæpe, ut Patricii à suis Ducibus opprimantur, idque multò majori Reipublicæ damno; quippe quando Monarcha è medio tollitur, non imperii; sed tantummodò Tyranni mutatio fit. At in imperio Aristocratico fieri id nequit absque everfione imperii, & maximorum virorum clade. Cujus rei funestissima exempla Roma dedit. Cæterùm ratio, cur in imperio Monarchico diximus, quòd Militia sine stipendio servire debeat, locum in hujusmodi imperio non habet. Nam, quandoquidem subditi tam à Conciliis, quàm suffragiis ferendis arcentur, perinde ac peregrini censendi sunt, qui propterea non iniquiore conditione, ac peregrini, ad militandum conducendi sunt. Neque hîc periculum est, ut à Concilio præ reliquis agnoscantur. Quinimo ne unusquisque suorum factorum iniquus, ut fit, æstimator sit, consultus est, ut Patricii certum præmium militibus pro servitio decernant.

§. X. Præterea hâc etiam de causâ, quòd omnes præter Patricios peregrini sunt, fieri non potest absque totius imperii periculo, ut agri, & domûs, & omne solum publici juris maneant, & ut incolis annuo pretio locentur. Nam subditi, qui nullam in imperio partem habent, faciliè omnes in adversis urbes deferrent, si bona, quæ possident, portare quòd vellent, liceret. Quare agri, & fundi hujus imperii subditis non locandi; sed vendendi sunt, eâ tamen conditione, ut etiam ex annuo proventu partem aliquotam singulis annis numerent, &c. ut in Hollandiâ fit.

§. XI. His consideratis, ad fundamenta, quibus supremum Concilium niti, & firmari debet, pergo. Hujus Concilii membra in mediocri imperio quinque circiter millia esse debere ostendimus Art. 2. hujus Cap. atque adeò ratio quærenda est, quâ fiat, ne paulatim ad pauciores deveniat imperium; sed contrà, ut pro ratione incrementi ipsius imperii eorum augeatur numerus; deinde

deinde ut inter Patricios æqualitas, quantum fieri potest, fervetur: ut præterea in Conciliis celeris detur expeditio; ut communi bono consulatur; & denique ut Patriciorum, seu Concilii major sit, quàm multitudinis, potentia; sed ità, ut nihil inde multitudo detrimenti patiatur.

§. XII. Ad primum autem obtinendum maxima oritur difficultas ex invidiâ. Sunt enim homines, ut diximus, naturâ hostes, ità ut, quamvis legibus copulentur, adstringanturque, retineant tamen naturam. Atque hinc fieri existimo, ut imperia Democratica in Aristocratica, & hæc tandem in Monarchica mutentur. Nam planè mihi persuadeo, pleraque Aristocratica imperia, Democratica priùs fuisse, quòd scilicet quædam multitudo novas sedes quærens, iisque inventis, & cultis, imperandi æquale jus integra retinuit, quia nemo imperium alteri dat volens. Sed, quamvis eorum unusquisque æquum esse censeat, ut idem jus, quòd alteri in ipsum est, ipsi etiam in alterum sit, iniquum tamen esse putat, ut peregrinis, qui ad ipsos confluunt, æquale cum ipsis jus sit in imperio, quòd sibi labore quæsierant, & sui sanguinis impendio occupaverant. Quod nec ipsi peregrini renuunt, qui nimirum non ad imperandum, sed ad res suas privatas curandum eò migrant, & satis sibi concedi putant, si modò ipsis libertas concedatur res suas cum securitate agendi. Sed interim multitudo ex peregrinorum confluentiâ augetur, qui paulatim illius gentis mores induunt, donec demum nulla aliâ diversitate dignoscuntur, quàm hoc solo, quòd adipiscendorum honorum jure careant; & dum horum numerus quotidie crescit, civium contrà multis de causis minuitur. Quippe sæpe familiæ extinguuntur: alii ob scelera exclusi, & plerique ob rei domesticæ angustiam Rempublicam negligunt, dum interea potentiores nihil studeant, quàm soli regnare; & sic paulatim imperium ad paucos, & tandem ob factionem ad unum redigitur. Atque his alias causas, quæ hujusmodi imperia destruant, adjungere possemus; sed, quia satis nota sunt, iisdem superfedeo, & leges, quibus hoc imperium, de quo agimus, conservari debet, ordine jam ostendam.

§. XIII. Primaria hujus imperii Lex esse debet, quâ determinatur

natur ratio numeri Patriciorum ad multitudinem. Ratio enim (*per Art. 1. hujus Cap.*) inter hanc, & illos habenda est, ita ut pro incremento multitudinis Patriciorum numerus augeatur. Atque hæc (*per illa quæ Art. 2. hujus Cap. diximus*) debet esse circiter ut 1. ad 50, hoc est, ut inæqualitas numeri Patriciorum ad multitudinem nunquam major sit. Nam (*per Art. 1. hujus Cap.*) servatâ imperii formâ, numerus Patriciorum multò major esse potest numero multitudinis. Sed in solâ eorum paucitate periculum est. Quâ autem ratione cavendum sit, ut hæc lex inviolata servetur, suo loco mox ostendam.

§. XIV. Patricii ex quibusdam tantummodò familiis aliquibus in locis eliguntur. Sed hoc expresso jure statuere perniciosum est. Nam, præterquam quòd familiæ sæpe extinguuntur, & quòd nunquam reliquæ absque ignominiâ excluduntur, accedit, quòd hujus imperii formæ repugnat, ut patricia dignitas hæreditaria sit. (*per Art. 1. hujus Cap.*) Sed imperium hæc ratione Democraticum potius videtur, quale in Art. 12. hujus Cap. descripsimus, quod scilicet paucissimi tenent cives. Attamen contrâ cavere, ne Patricii filios suos, & consanguineos eligant, & consequenter ne imperandi jus in quibusdam familiis maneat, impossibile est, imò absurdum, ut Art. 39. hujus Cap. ostendam. Verùm, modò id nullo expresso jure obtineant, nec reliqui (qui scilicet in imperio nati sunt, & patri sermone utuntur, nec uxorem peregrinam habent, nec infames sunt, nunc serviunt, nec denique servili aliquo officio vitam sustentant; inter quos etiam OEnopolæ & Cerevisiarii numerandi sunt) excludantur, retinebitur nihilominus imperii forma, & ratio inter Patricios, & multitudinem servari semper poterit.

§. XV. Quòd si præterea lege statuatur, ut nulli juniores eligantur, nunquam fiet, ut paucæ familiæ jus imperandi retineant; atque ad eò lege statuendum, ut nullus, nisi qui ad annum ætatis trigesimum pervenit, in catalogum eligendorum referri possit.

§. XVI. Tertio deinde statuendum est, ut Patricii omnes in quodam urbis loco statutis certis temporibus congregari debeant, & qui, nisi morbo, aut publico aliquo negotio impeditus, Concilio

non

non interfuerit, sensibili aliquâ pecuniæ poenâ mulctetur. Nam in hoc fieret, plurimi ob rei domesticæ curam publicam negligenter.

§. XVII. Hujus Concilii officium sit leges condere, & abrogare, Collegas Patricios, & omnes imperii ministros eligere. Non enim fieri potest, ut is, qui supremum jus habet, ut hoc Concilium habere statuimus, alicui potestatem det leges condendi, & abrogandi, quin simul jure suo cedat, & in illum id transferat, cui illam potestatem dedit; quippe, qui vel uno solo die potestatem habet leges condendi, & abrogandi, ille totam imperii formam mutare potest. At quotidiana imperii negotia aliis ad tempus secundum constituta jurâ administranda tradere, retento supremo suo jure, potest. Præterea, si imperii ministri ab alio, quàm ab hoc Concilio eligerentur, tum hujus Concilii membra pupilli potiùs, quàm Patricii, appellandi essent.

§. XVIII. Huic Concilio solent quidam Rectorem, seu Principem creare, vel ad vitam, ut Veneti, vel ad tempus, ut Genuenses; sed tantâ cum cautione, ut satis appareat, id non sine magno imperii periculo fieri. Et sanè dubitare non possumus, quin imperium hæc ratione ad Monarchicum accedat, & quantum ex eorum historiis conjicere possumus, nullâ aliâ de causâ id factum est, quàm quia ante constituta hæc Concilia sub Rectore, vel Duce, veluti sub Rege, fuerant; atque adeò Rectoris creatio Gentis quidem; sed non imperii Aristocratici absolutè considerati, requisitum necessarium est.

§. XIX. Attamen, quia summa hujus imperii potestas penes unumquodque hujus Concilium, non autem penes unumquodque ejusdem membrum est; (nam aliàs cœtus esset inordinatæ multitudinis) necesse ergo est, ut Patricii omnes Legibus ita astringantur, ut unum veluti corpus, quod unâ regitur mente, componant. At leges per se solæ invalidæ sunt, & facile franguntur, ubi earum vindices ipsi sunt, qui peccare possunt, quique soli exemplum ex supplicio capere debent, & collegas eâ de causâ punire, ut suum appetitum ejusdem supplicii metu frenent, quòd magnum est absurdum; atque adeò medium quærendum est, quo supremi hujus Concilii ordo, & imperii jura inviolata serventur, ita tamen, ut inter Patricios æqualitas, quanta dari potest, sit.

§. XX. Cùm autem ex uno Rectore, vel Principe, qui etiam in Conciliis suffragium ferre potest, magna necessariò oriri debeat inæqualitas, præsertim ob potentiam, quæ ipsi necessariò concedi debet, ut suo officio securius fungi possit; Nihil ergo, si omnia rectè perpendamus, communi saluti utilius institui potest, quàm quòd huic supremo Concilio aliud subordinetur ex quibusdam Patriciis, quorum officium solummodò sit observare, ut imperii jura, quæ Concilia, & imperii Ministros concernunt, inviolata serventur, qui propterea potestatem habeant delinquentem quemcunque imperii Ministrum, qui scilicet contra jura, quæ ipsius ministerium concernunt, peccavit, coram suo judicio vocandi, & secundùm constituta jura damnandi; atque hos imposterum Syndicos appellabimus.

§. XXI. Atque hi ad vitam eligendi sunt. Nam si ad tempus eligerentur, ità ut postea ad alia imperii officia vocari possint, in absurdum, quòd Art. 19. hujus Cap. modò ostendimus, incidereamus. Sed, ne longâ admodùm dominatione nimirùm superbiant, nulli ad hoc ministerium eligendi sunt, nisi qui ad annum ætatis sexagesimum, aut ultrà pervenerunt, & Senatorio officio (de quo infrà) functi sunt.

§. XXII. Horum præterea numerum facile determinabimus, si consideremus hos Syndicos ad Patricios sese habere, ut omnes simul Patricii ad multitudinem, quàm regere nequeunt, si justo numero pauciores sunt; ac proinde Syndicorum numerus ad Patriciorum numerum debet esse, ut horum numerus ad numerum multitudinis, hoc est, (*per Art. 13. hujus Cap.*) ut 1. ad 50.

§. XXIII. Præterea ut hoc Concilium securè suo officio fungi possit, militiæ pars aliqua eidem decernenda est, cui imperare, quid velit, possit.

§. XXIV. Syndicis, vel cuicunque statûs ministro stipiendium nullum; sed emolumenta decernenda sunt talia, ut non possint, sine magno suo damno Republicam pravè administrare. Nam, quòd hujus imperii ministris æquum sit vocationis præmium decerni, dubitare non possumus, quia major hujus imperii pars plebs est, cujus securitati Patricii invigilant, dum ipsa, nullam Reip. sed tantum privatæ curam habet. Verùm quia contrà nemo

(ut

(ut Art. 4. Cap. 7. diximus) alterius causam defendit, nisi quatenus rem suam eo ipso stabilire credit, res necessariò ità ordinandæ sunt, ut ministri, qui Reipublicæ curam habent, tum maximè sibi consulant, cum maximè communi bono invigilant.

§. XXV. Syndicis igitur, quorum officium, uti diximus, est observare, ut imperii jura inviolata serventur, hæc emolumenta decernenda sunt, videlicet ut unusquisque Paterfamilias, qui in aliquo imperii loco habitat quotannis nummum parvi valoris, nempe argenti uncix quartam partem solvere teneatur Syndicis, ut inde numerum inhabitantium cognoscere possint, atque adeò observare, quotam ejus partem Patricii efficiant. Deinde ut unusquisque Patricius tyro, ut electus est, Syndicis numerare debeat summam aliquam magnam, Ex. gr. viginti, aut viginti quinque argenti libras. Præterea pecunia illa, quâ absentes Patricii (qui scilicet convocato Concilio non interfuerunt) condemnantur, Syndicis etiam decernenda est, & insuper ut pars bonorum delinquentium Ministrorum, qui eorum judicio stare tenentur, & qui certâ pecuniæ summâ mulctantur, vel quorum bona proscribuntur, iisdem deditur, non quidem omnibus; sed iis tantummodo, qui quotidie sedent, & quorum officium est Syndicorum Concilium convocare, de quibus vide Art. 28. hujus Cap. Ut autem Syndicorum Concilium suo semper numero constet, ante omnia in supremo Concilio, solito tempore convocato, de eo quaestio habenda est. Quòd si à Syndicis neglectum fuerit, ut tum ei, qui Senatui (de quo mox erit nobis dicendi locus) præest, supremum Concilium eâ de re monere incumbat, & à Syndicorum præside silentii habitus causam exigere, & quid de eâ supremi Concilii sententia sit, inquirere. Quòd si is etiam tacuerit, ut causa ab eo, qui supremo judicio præest, vel eo etiam tacente ab alio quocunque Patricio suscipiatur, qui tam à Syndicorum, quàm Senatus, & Judicum præside silentii rationem exigat. Denique ut lex illa, quâ juniores secluduntur strictè etiam observetur, statuendum est, ut omnes, qui ad annum ætatis trigessimum pervernerunt, quique expresso jure à Regimine non secluduntur, suum nomen in catalogo coram Syndicis inscribi curent, & accepti honoris

noris signum quoddam, statuto aliquo pretio, ab iisdem accipere, ut ipsis liceat certum ornatum, iis tantummodò concessum, induere, quo dignoscantur, & in honore à reliquis habeantur; & interim jure constitutum sit; ut in electionibus nulli Patricio quenquam nominare liceat, nisi cujus nomen in communi catalogo inscriptum est, idque sub gravi pœnâ. Et præterea ne cuiquam liceat officium, sive munus, ad quod subeundum eligitur, recusare. Denique, ut omnia absolutè fundamentalia imperii jura æterna sint, statuendum est, si quis in Supremo Concilio quæstionem de jure aliquo fundamentalis moverit, utpote de prolongandâ alicujus Ducis exercitûs dominatione, vel de numero Patriciorum minuendo, & similibus, ut reus Majestatis sit, & non tantùm mortis damnetur, ejusque bona proscribantur; sed ut supplicii aliquod signum in æternam rei memoriam in publico emineat. Ad reliqua verò communia imperii jura stabiliendum sufficit, si modò statuatur, ut Lex nulla abrogari, nec nova condi possit, nisi priùs Syndicorum Concilium, & deinde supremi Concilii tres quartæ, aut quatuor quintæ partes in eo convenerint.

§. XXVI. Jus præterea supremum Concilium convocandi, resque decernendas in eodem proponendi penes Syndicos sit, quibus etiam primus locus in Concilio concedatur; sed sine jure suffragii. Verùm, antequam sedeant, jurare debent per salutem supremi illius Concilii, perque libertatem publicam, se summo studio conaturos, ut jura patria inviolata serventur, & communi bono consulatur; quo factò res proponendas ordine aperiant per ministrum, qui ipsis à Secretis est.

§. XXVII. Ut autem in decernendo, & in eligendis imperii ministris omnibus Patriciis æqua sit potestas, & celeris expeditio in omnibus detur, omninò probandus est ordo, quem Veneti observant, qui scilicet ad nominandos imperii ministros aliquot è Concilio sorte eligunt, & ab his ordine ministris eligendis nominatis, unusquisque Patricius sententiam suam, quâ propositum ministrum eligendum probat, vel reprobat; indicat calculis, ita ut postea ignoretur, quisnam hujus, aut illius sententiæ fuerit auctor: quo fit non tantùm, ut omnium Patriciorum in decernendo

aucto-

auctoritas æqualis sit, & ut negotia citò expediantur; sed etiam ut unusquisque absolutam libertatem, quod in Conciliis apprimè necessarium est, habeat suam sententiam absque ullo invidiæ periculo proferendi.

§. XXVIII. In Syndicorum etiam, & reliquis Conciliis idem ordo observandus est, ut scilicet suffragia calculis ferantur. Jus autem Syndicorum Concilium convocandi, resque in eodem decernendas proponendi penes eorundem præsidem esse oportet, qui cum aliis decem, aut pluribus Syndicis quotidie sedeat, ad plebis de ministris querelas, & secretas accusationes audiendum; & accusatores, si res postulat, asservandos, & Concilium convocandum, etiam ante constitutum tempus, quo congregari solet, si in morâ periculum esse eorum aliquis judicaverit. At hic præses, & qui cum ipso quotidie congregantur, à supremo Concilio eligi, & quidem ex Syndicorum numero debent, non quidem ad vitam; sed in sex menses, nec continuari, nisi post tres, aut quatuor annos: atque his, ut supra diximus, proscripta bona, & pecuniarum multæ, vel eorum pars aliqua decernenda est. Reliqua quæ Syndicos spectant suis in locis dicemus.

§. XXIX. Secundum Concilium, quod supremo subordinandum est, Senatum appellabimus, cujus officium sit publica negotia agere, ex gr. imperii jura promulgare, urbium munimenta secundum jura ordinare, diplomata militiæ dare, tributa subditis imponere, eaque collocare, externis legatis respondere, & quò legati mittendi sunt, decernere; Sed ipsos legatos eligere supremi Concilii officium sit. Nam id apprimè observandum est, ne Patricius ad aliquod imperii ministerium vocari possit, nisi ab ipso supremo Concilio, ne ipsi Patricii Senatûs gratiam aucupari studeant. Deinde illa omnia ad supremum Concilium deferenda sunt, quæ præsentem rerum statum aliquâ ratione mutant, uti sunt belli, & pacis decreta; quare Senatûs decreta de bello, & pace ut rata sint, supremi Concilii auctoritate firmanda sunt: & hæc de causâ judicarem, ad solum supremum Concilium, non ad Senatum pertinere, nova tributa imponere.

§. XXX. Ad Senatorum numerum determinandum hæc consideranda

deranda veniunt: primò ut omnibus Patriciis spes æquè magna sit ordinem Senatorium recipiendi; deinde ut nihilominùs iidem Senatores, quorum tempus, in quod electi fuerant, elapsum est, non magno post intervallo continuari possint, ut sic imperium à viris peritis, & expertis semper regatur, & denique ut inter Senatores plures reperiantur sapientiâ, & virtute clari. Ad has autem omnes conditiones obtinendas, nihil aliud excogitari potest, quàm quòd lege institutum sit, ut nullus, nisi qui ad annum ætatis quinquagesimum pervenit, in ordinem Senatorium recipiatur, & ut quadringenti, hoc est, ut Patriciorum una circiter duodecima pars in annum eligatur, quo elapso post biennium iidem continuari iterum possint; hoc namque modo semper Patriciorum una circiter duodecima pars, brevibus tantummodò interpositis intervallis, munus Senatorium subibit; qui sanè numerus unà cum illo, quem Syndici conficiunt, non multum superabitur à numero Patriciorum, qui annum ætatis quinquagesimum attigerunt, atque adeò omnibus Patriciis magna semper erit spes Senatorum, aut Syndicorum ordinem adipiscendi, & nihilominùs iidem Patricii, interpositis tantummodò, uti diximus, brevibus intervallis, Senatorium ordinem semper tenebunt, & (*per illa quæ Art. 2. hujus Cap. diximus*) nunquam in Senatu deerunt viri præstantissimi, qui consilio, & arte pollent. Et, quia hæc lex frangi non potest absque magnâ multorum Patriciorum invidiâ, nullâ aliâ cautione, ut valida semper sit, opus est, quàm ut unusquisque Patricius, qui eò, quòd diximus, ætatis pervenit, Syndicis ejus rei testimonium ostendat, qui ipsius nomen in catalogum eorum, qui Senatoriis muneribus adipiscendis destinantur, reponet, & in supremo Concilio legent, ut locum in hoc supremo Concilio similibus dicatum, & qui Senatorum loco proximus sit cum reliquis ejusdem ordinis occupet.

§. XXXI. Senatorum emolumenta talia esse debent, ut iis major utilitas ex pace, quàm ex bello sit; atque adeò ex mercibus, quæ ex imperio in alias regiones, vel quæ ex aliis regionibus in imperium portantur, una centesima, aut quinquagesima pars ipsis decernatur. Nam dubitare non possumus, quin hæc ratione pacem, quan-

quantum poterunt, tuebuntur, & bellum nunquam protrahere studebunt. Nec ab hoc vectigali solvendo ipsi Senatores, si eorum aliqui mercatores fuerint, immunes esse debent: nam talis immunitas non sine magnâ commercii jacturâ concedi potest, quod neminem ignorare credo. Porro contrâ statuendum lege est, ut Senator, vel qui Senatoris officio functus est, nullo militiæ munere fungi possit, & præterea ut nullum ducem, vel prætorem, quos tempore belli tantummodò exercitui præbendos diximus Art. 9. hujus Capituli, renunciare liceat ex iis, quorum Pater, vel avus Senator est, vel Senatoriam dignitatem intra biennium habuit. Nec dubitare possumus, quin Patricii, qui extra Senatam sunt, hæc jura summâ vi defendant, atque adeò fiet, ut Senatoribus majus semper emolumentum ex pace, quàm ex bello sit, qui propterea bellum nunquam, nisi summâ imperii necessitate cogente, suadebunt. At objici nobis potest, quòd hæc ratione, si scilicet Syndicis, & Senatoribus adeò magna emolumenta decernenda sunt, imperium Aristocraticum non minùs onerosum subditis erit, quàm quodcunque Monarchicum. Sed, præterquam quòd Regiæ aulæ majores sumptus requirunt, quæ tamen ad pacem tutandam non præbentur, & quòd pax nunquam nimis caro pretio emi possit; accedit primò, quòd id omne, quod in Monarchico imperio in unum, aut paucos, in hoc in plurimos confertur. Deinde Reges, eorumque ministri onera imperii cum subditis non ferunt, quod in hoc contrâ accidit; nam Patricii, qui semper ex ditioribus eliguntur, maximam partem Reip. conferunt. Denique imperii Monarchici onera non tam ex Regiis sumptibus, quàm ex ejusdem arcanis oriuntur. Onera enim imperii, quæ pacis, & libertatis tutandæ causâ civibus imponuntur, quamvis magna sint, sustinentur tamen, & pacis utilitate feruntur. Quæ gens unquam tot, tamque gravia vectigalia pendere debuit, ut Hollandica? atque hæc non tantum non exhausta, quin contrâ opibus adeò potens fuit, ut ejus fortunam omnes inviderent. Si itaque imperii Monarchici onera pacis causâ imponerentur, cives non premerent; sed, uti dixi, ex hujusmodi imperii arcanis fit, ut subditi oneri succumbant. Nempe quia Regum virtus magis in bello, quàm in pace valet, &

quòd ii, qui soli regnare volunt, summoperè conari debent, ut subditos inopes habeant, ut jam alia taceam, quæ prudentissimus Belga V. H. olim notavit, quia ad meum institutum, quod solummodò est imperii cujuscunque optimum statum describere, non spectant.

§. XXXII. In Senatu aliqui ex Syndicis, à supremo Concilio electis, sedere debent; sed sine suffragii jure: nempe ut observent, num jura, quæ illud Concilium spectant, rectè servantur, & ut supremum Concilium convocari curent, quando ex Senatu ad ipsum supremum Concilium aliquid deferendum est. Nam jus supremum hoc concilium convocandi, resque in eo decernendas proponendi penes Syndicos, ut jam diximus, est. Sed, antequam de similibus suffragia colligantur, qui Senatui tum præsidet, rerum statum, & quænam de re propositâ ipsius Senatûs sit sententia, & quibus de causis, docebit, quo factò, suffragia solito ordine colligenda erunt.

§. XXXIII. Integer Senatus non quotidie; sed, ut omnia magna Concilia, statuto quodam tempore congregari debet. Sed quia interim imperii negotia exercenda sunt, opus est ergo, ut Senatorum aliqua pars eligatur, quæ dimissò Senatu ejus vicem suppleat, cujus officium sit, ipsum Senatum, quando eo opus est, convocare, ejusque decreta de Republicâ exsequi, Epistolas Senatui, supremoque Concilio scriptas legere, & denique de rebus in Senatu proponendis consulere. Sed, ut hæc omnia, & universi hujus Concilii ordo faciliùs concipiatur, rem totam accuratiùs describam.

§. XXXIV. Senatores in annum, ut jam diximus, eligendi, in quatuor, aut sex ordines dividendi sunt, quorum primus primis tribus, vel duobus mensibus in Senatu sedeat, quibus elapsis secundus ordo locum primi occupet, & sic porrò, servatis vicibus, unusquisque ordo eodem temporis intervallo primum locum in Senatu teneat, ita ut, qui primis mensibus primus, is secundis ultimus sit. Præterea quot ordines, totidem Præsides, totidemque eorundem Vicarii, qui ipsorum vicem, quando opus est, suppleant, eligendi sunt, hoc est, ex quocunque ordine duo eligendi sunt, quorum alter Præses, alter Vicarius ejusdem ordinis sit, & qui primi ordinis Præses est, primis etiam mensibus Senatui præsideat, vel

vel si absit, ejus Vicarius ipsius vicem gerat, & sic porrò reliqui, servato ut suprâ ordine. Deinde ex primo ordine aliqui sorte, vel suffragio eligendi sunt, qui cum Præside, & Vicario ejusdem ordinis Senatûs vicem, postquam dimissus est, suppleant; idque eodem temporis intervallo, quo idem eorum ordo primum locum in Senatu tenet: quippe eo elapso ex secundo ordine totidem iterum sorte, vel suffragio eligendi sunt, qui cum suo Præside, & Vicario primi ordinis locum occupent, vicemque Senatûs suppleant; & sic porrò reliqui, nec opus est, ut horum electio, quos scilicet sorte, vel suffragio singulis tribus, vel duobus mensibus eligendos dixi, & quos imposterum Consules appellabimus, à supremo Concilio fiat. Nam ratio, quam in Art. 29. hujus Cap. dedimus, locum hîc non habet, & multò minùs illa Art. 17. Sufficiet igitur, si à Senatu, & Syndicis, qui præsentes adsunt, eligantur.

§. XXXV. Horum autem numerum determinare non ità accurate possum. At tamen hoc certum est, plures esse debere, quàm ut facilè corrumpi possint: nam, tametsi de Rep. nihil soli decernant, possunt tamen Senatum protrahere, vel quod pessimum esset, ipsum deludere proponendo illa, quæ nullius, & illa reticendo, quæ majoris momenti essent: ut jam taceam, quòd si nimis pauci essent, sola unius, aut alterius absentia inoram publicis negotiis adferre posset. Sed, quoniam contrà hi Consules ideò creantur, quia magna Concilia publicis negotiis quotidie vacare nequeunt, medium necessariò hîc quærendum est; & defectus numeri temporis brevitate supplendus. Atque adeò, si modò triginta, aut circiter in duos, aut tres menses eligantur, plures erunt, quàm ut hoc brevi tempore corrumpi possint, & hâc de causâ etiam monui, ut ii, qui in eorum locum succedunt, nullo modo eligendi sunt, nisi eo tempore, quo ipsi succedunt, & alii discedunt.

§. XXXVI. Horum præterea officium esse diximus, Senatum, quando eorum aliqui, licet pauci sint, opus esse judicaverint, convocare, resque in eodem decernendas proponere, Senatum dimittere, ejusque de negotiis publicis decreta exequi. Quo autem id fieri ordine debeat, ne res inutilibus quæstionibus diu protrahantur,

paucis jam dicam. Nempe Consules de re in Senatu proponendâ, & quid factû opus sit, consulant, & , si de eo omnibus una fuerit mens, tum convocato Senatu, & quæstione ordine expositâ, quænam eorum sit sententia, doceant, nec alterius sententiâ expectatâ suffragia ordine colligant. Sed si Consules plures, quàm unam sententiam foverint, tum in Senatu illa de quæstione propositâ sententia prior dicenda erit, quæ à majori Consulium numero defendebatur, & si eadem à majori Senatûs, & Consulium parte non fuerit probata; sed quòd numerus dubitantium, & negantium simul major fuerit, quòd ex calculis, ut jam monuimus, constare debet, tum alteram sententiam, quæ pauciora, quàm prior, habuerit inter Consules suffragia, doceant, & sic porrò reliquas; quòd si nulla à majori totius Senatûs parte probata fuerit, Senatus in sequentem diem, aut in tempus breve dimittendus, ut Consules interim videant, num alia media, quæ magis possint placere, queant invenire; quòd si nulla alia invenerint, vel si, quæ invenerint, Senatûs major pars non probaverit, tum Senatoris cujusque sententia audienda est, in quam si etiam major Senatus pars non iverit, tum de unaquâque sententiâ iterùm suffragia ferenda, & non tantùm affirmantium, ut huc usque factum, sed dubitantium etiam, & negantium calculi numerandi sunt, & si plures reperientur affirmantes, quàm dubitantes, aut negantes, ut tum sententia rata maneat, & contrà irrita, si plures invenientur negantes, quàm dubitantes, aut affirmantes; sed si de omnibus sententiis major dubitantium quàm negantium, aut affirmantium fuerit numerus, ut tum Syndicorum Concilium Senatui adjungatur, qui simul cum Senatoribus suffragia ferant, calculis solummodò affirmantibus, aut negantibus, omiſſis iis, qui animum ambiguum indicant. Circa res, quæ ad supremum Concilium à Senatu deferuntur, idem ordo tenendus est. Hæc de Senatu.

§. XXXVII. Ad forum quod attinet, sive tribunal, non potest iisdem fundamentis niti, quibus illud, quod sub Monarchâ est, ut illud in Cap. 6. Art. 26. & seq. descripsimus. Nam (*per Art. 14. hujus Cap.*) cum fundamentis hujus imperii non convenit, ut ulla ratio stirpium, sive familiarum habeatur. Deinde quia

Judices

Judices ex solis Patriciis electi, metu quidem succedentium Patriciorum contineri possent, ne in eorum aliquem iniquam aliquam sententiam pronuncient, & forte ut neque eos secundum merita punire sustineant; sed contrâ in plebeios omnia auderent, & locupletes quotidie in prædam raperent. Scio hæc de causâ Genuensium consilium à multis probari, quòd scilicet non ex Patriciis, sed ex Peregrinis Judices eligant; sed hoc mihi rem abstractè consideranti absurdè institutum videtur, ut Peregrini, & non Patricii ad Leges interpretandas vocentur. Nam quid aliud Judices sunt, nisi Legum interpretes; quare mihi persuadeo, Genuenses in hoc etiam negotio magis suæ gentis ingenium, quàm ipsam hujus imperii naturam respexisse. Nobis igitur rem abstractè considerantibus media excogitanda sunt, quæ cum hujus regiminis forma optime conveniunt.

§. XXXVIII. Sed ad Judicum numerum quod attinet, nulum singularem hujus statûs ratio exigit; sed, ut in imperio Monarchico, ita etiam in hoc apprimè observari debet, ut plures sint, quàm ut à viro privato corrumpi possint. Nam eorum officium solummodò est providere, ne quisquam privatus alteri injuriam faciat; atque adeò quæstiones inter privatos tam Patricios, quàm plebeios dirimere, & pœnas delinquentibus, etiam ex Patriciis, Syndicis, & Senatoribus, quatenus contra jura, quibus omnes tenentur, deliquerunt, sumere. Cæterùm quæstiones, quæ inter urbes, quæ sub imperio sunt moveri possunt, in supremo Concilio dirimendæ sunt.

§. XXXIX. Temporis præterea, in quod eligendi sunt, ratio est eadem in quocunque imperio, & etiam ut quotannis aliqua eorum pars cedat, & denique, quamvis non opus sit, ut unusquisque ex diversâ sit familiâ, necesse tamen est, ne duo sanguine propinqui simul in subselliis locum occupent: quod in reliquis Conciliis observandum est, præterquam in supremo, in quo sufficit, si modò in electionibus lege cautum sit, ne cuiquam propinquum nominare, nec de eo, si ab aliò nominatus sit, suffragium ferre liceat, & præterea ne ad imperii ministrum quemcunque nominandum duo propinqui sortem ex urnâ tollant: hoc, inquam suffi-

cit

cit in Concilio, quod ex tam magno hominum numero componitur, & cui nulla singularia emolumenta decernuntur. Atque adedò imperio inde nihil erit detrimenti, ut absurdum sit, legem ferre, quâ omnium Patriciorum propinqui à supremo Concilio secludantur, ut Art. 14. hujus Cap. diximus. Quòd autem id absurdum sit, patet. Nam jus illud ab ipsis Patriciis institui non posset, quin eo ipso omnes absolutè suo jure eatenus cederent, ac proinde ejusdem juris vindices non ipsi Patricii; sed plebs esset, quod iis directè repugnat, quæ in Art. 5. & 6. hujus Cap. ostendimus. Lex autem illa imperii, quâ statuitur, ut una, eademque ratio inter numerum Patriciorum, & multitudinis seruetur, id maxime respicit, ut Patriciorum jus, & potentia conservetur, ne scilicet pauciores sint, quàm ut multitudinem possint regere.

§. XL. Cæterùm Judices à supremo Concilio ex ipsis Patriciis, hoc est, (per Art. 17. hujus Cap.) ex ipsis legum conditoribus eligendi sunt, & sententiæ, quas tulerunt tam de rebus civilibus, quàm criminalibus, ratæ erunt, si servato ordine, & absque partium studio prolatae fuerint, de quâ re Syndicis lege permissum erit cognoscere, judicare, & statuere.

§. XLI. Judicum emolumenta eadem esse debent, quæ Art. 29. Cap. 6. diximus; nempe ut ex unâquâque sententiâ, quam de rebus civilibus tulerint, ab eo, qui causâ cecidit, pro ratione totius summæ partem aliquotam accipiant. At circa sententias de rebus criminalibus hæc sola hîc differentia sit, ut bona ab ipsis proscripta, & quæcunque summa; quâ minora crimina mulctantur, ipsis solis designetur, eâ tamen conditione, ut nunquam iis liceat quenquam tormentis cogere quippiam confiteri, & hoc modo satis cautum erit, ne iniqui in plebeios sint, & ne metus causâ nimum Patriciis favcant. Nam, præterquam quòd hic metus solâ avaritiâ, eâque specioso justitiæ nomine adumbratâ, temperetur, accedit, quòd plures sint numero, & quòd suffragia non palàm; sed calculis ferantur, ità ut si quis ob damnatam suam causam stomachetur, nihil tamen habeat, quod uni imputare possit. Porrò ne iniquam, aut saltem ne absurdam aliquam sententiam pronuncient, & ne eorum quispiam dolo quicquam faciat, Syndicorum

dicorum reverentia prohibebit, præterquam quòd in tam magno Judicum numero unus semper, aut alter reperietur, quem iniqui formident. Ad plebeios denique quod attinet, satis iis etiam cavebitur, si ad Syndicos iisdem appellare liceat, quibus, uti dixi, jurè permissum sit de Judicum rebus cognoscere, judicare, & statuere. Nam certum est, quòd Syndici multorum Patriciorum odium vitare non poterunt, & plebi contrà gratissimi semper erunt, cujus applausum, quantum ipsi etiam poterunt, captare studebunt: quem in finem datâ occasione non omittent sententias contra leges fori prolatas revocare, & quemcunque judicem examinare, & poenas ex iniquis sumere; nihil enim hoc magis multitudinis animos movet. Nec obstat, quòd similia exempla rarò contingere possint; sed contrà maximè prodest. Nam, præterquam quòd illâ Civitas pravè constituta sit, ubi quotidie exempla in delinquentes eduntur, (ut Cap. 5. Art. 2. ostendimus) illa profectò rarissima esse debent, famâ quæ maximè celebrantur.

§. XLII. Qui in urbes, vel provincias Proconsules mittuntur, ex ordine Senatorio eligendi essent, quia Senatorum officium est de urbium munimentis, æratio, militiâ, &c. curam habere. Sed, qui in regiones aliquantulum remotas mitterentur, Senatum frequentare non possent, & hâc de causâ ii tantummodò ex ipso Senatu vocandi sunt, qui urbibus in patrio solo conditis delinquantur; at quos ad magis remota loca mittere volunt, ex iis eligendi sunt, quorum ætas à Senatorio gradu non abest. Sed neque hâc ratione paci totius imperii satis cautum fore existimo, si nimirum urbes circumvicinæ jure suffragii omninò prohibeantur, nisi adeò impotentes omnes sint, ut palàm contemni possint, quòd sanè concipi nequit: atque adeò necesse est, ut urbes circumvicinæ jure Civitatis donentur, & ex unâquâque viginti, triginta, aut quadraginta (nam numerus pro magnitudine urbis major, aut minor esse debet) cives electi in numerum Patriciorum adscribantur, ex quibus tres, quatuor, aut quinque quotannis eligi debent, qui ex Senatu sint, & unus ad vitam Syndicus. Atque hi, qui ex Senatu sunt, Proconsules in urbem, ex quâ electi sunt, mittantur unâ cum Syndico.

§. XLIII. Cæterùm Judices, in unâquâque urbe constituendi, ex Patriciis ejusdem urbis eligendi sunt. Sed de his non necesse judico prolixius agere, quia ad singularis hujus imperii fundamenta non pertinent.

§. XLIV. Qui in quocunque Concilio à Secretis sunt, & alii ejusmodi ministri, quia suffragii jus non habent, eligendi sunt ex plebe. Sed, quia hi diuturnâ negotiorum tractatione maximam rerum agendarum notitiam habent, fit sæpe, ut eorum consilio plus, quàm par est, deferatur, & ut status totius imperii ab eorum directione maximè pendeat; quæ res Hollandis exitio fuit. Nam id sine magnâ multorum optimorum invidiâ fieri nequit. Et sanè dubitare non possumus, quin Senatus, cujus prudentia non à Senatorum, sed ab administratorum consilio derivatur, maximè ab inertibus frequentetur, & hujus imperii conditio non multò melior erit, quàm imperii Monarchici, quod pauci Regis Consilarii regunt, de quo vide Cap. 6. Art. 5. 6. & 7. Verumenimverò imperium, prout rectè, vel pravè institutum fuerit, eò minus, aut magis erit huic malo obnoxium, Nam imperii libertas, quæ non satis firma habet fundamenta, nunquam sine periculo defenditur; quod Patricii ne subeant, ministros gloriæ cupidos ex plebe eligunt, qui postea vertentibus rebus, veluti hostiæ, cœduntur ad placandam eorum iram, qui libertati insidiantur. At ubi libertatis fundamenta satis firma sunt, ibi Patricii ipsi ejusdem tutandæ gloriæ sibi expetunt, studentque, ut rerum agendarum prudentia ab eorum tantummodo consilio derivetur: quæ duo in jaciendis hujus imperii fundamentis apprimè observavimus, nempe ut plebs tam à consiliis, quàm à suffragiis ferendis arceretur: (*vid. Art. 3. & 4. hujus Cap.*) Atque adeò ut suprema imperii potestas penes omnes Patricios; auctoritas autem penes Syndicos, & Senatum, & jus denique Senatum convocandi, resque, ad communem salutem pertinentes, penes Consules, ex ipso Senatu electos, esset. Quòd si præterea statuatur, ut qui à Secretis in Senatu, vel in alijs Conciliis est, in quatuor, aut quinque ad summum annos eligatur, atque ei secundus, qui à Secretis in idem tempus designatus sit, adiungatur, qui interim laboris partem ferat; vel si in Senatu non unus, sed

sed plures à Secretis sint, quorum alius his, alius aliis negotiis detinetur, nunquam fiet, ut administratorum potentia alicujus sit momenti.

§. XLV. *Ærarii* Tribuni ex plebe etiam eligendi sunt, qui ejus rationem non tantum Senatui, sed etiam Syndicis reddere teneantur.

§. XLVI. Ad Religionem quæ spectant, satis prolixè ostendimus in Tract. Theologico-Politico. Quædam tamen tum omisimus, de quibus ibi non erat agendi locus. Nempe quòd omnes Patricii ejusdem Religionis, simplicissimæ scilicet, & maximè Catholicæ, qualem in eodem Tractatu descripsimus, esse debeant. Nam apprimè cavendum est, ne ipsi Patricii in sectas dividantur, & ne alii his, alii aliis plus faveant, & deinde, ne superstitione capti libertatem subditis dicendi ea, quæ sentiunt, adimere studeant. Deinde quamvis unicuique libertas dicendi ea, quæ sentit, danda est, magni tamen conventus prohibendi sunt: atque adeò iis, qui alii Religioni addicti sunt, concedendum quidem est, tot, quot velint, templa ædificare; sed parva, & certæ cujusdam mensuræ, & in locis aliquantulum ab invicem dissitis. At templa, quæ patriæ Religionis dicantur, multum refert, ut magna, & sumptuosa sint, & ut præcipuo ipsius cultui solis Patriciis, vel Senatoribus manûs admoveere liceat, atque adeò ut solis Patriciis liceat baptizare, matrimonium consecrare, manûs imponere, & absolutè ut templorum veluti Sacerdotes, patriæque Religionis vindices, & interpretes agnoscantur. Ad concionandum autem, & ecclesiæ ærario, ejusque quotidianis negotiis administrandis aliqui ex plebe ab ipso Senatu eligendi sunt, qui Senatûs quasi vicarii sint, cui propterea rationem omnium reddere teneantur.

§. XLVII. Atque hæc illa sunt, quæ hujus imperii fundamenta spectant, quibus pauca alia minùs quidem principalia; sed magni tamen momenti addam; nempe ut Patricii veste quâdam, seu habitu singulari, quo dignoscantur, incedant, & ut singulari quodam titulo salutentur, & unusquisque ex plebe iis loco cedat, & si aliquis Patricius bona sua aliquo infortunio, quod vitari nequit, amiserit, idque liquidò docere poterit, ut in integrum ex publicis bonis

nis restituatur. Sed si contrà constet, eundem largitate, fastu, ludo, scortis, &c. eadem consumpsisse, vel quòd absolutè plus debet, quàm est solvendo, ut dignitate cedat, & omni honore, officioque indignus habeatur. Qui enim seipsum, resque suas privatas regere nequit, multò minùs publicis consulere poterit.

§. XLVIII. Quos lex jurare cogit, à perjurio multò magis cavebunt, si per salutem patriæ, & libertatem, perque supremum Concilium, quam si per Deum jurare jubeantur. Nam, qui per Deum jurat, privatum bonum interponit, cujus ille æstimator est: at qui jurejurando libertatem, patriæque salutem interponit, is per commune omnium bonum, cujus ille æstimator non est, jurat, &, si pejerat, eo ipse se patriæ hostem declarat.

§. XLIX. Academiae, quæ sumptibus Reip. fundantur, non tam ad ingenia colenda, quàm ad eadem coercenda instituuntur. Sed in liberâ Rep. tum scientiæ, & artes optimè excolentur, si unicuique veniam perenti concedatur publicè docere, idque suis sumptibus, suæque famæ periculo. Sed hæc, & similia ad alium locum reservo. Nam hîc de iis solummodò agere constitueram, quæ ad solum imperium Aristocraticum pertinent.

C A P U T IX.

§. I. **H**Uc usque hoc imperium consideravimus, quatenus ab unâ solâ urbe, quæ totius imperii caput est, nomen habet. Tempus jam est, ut de eo agamus, quod plures urbes tenent, quodque ego præcedenti præferendum existimo. Sed ut utriusque differentiam, & præstantiam noscamus, singula præcedentis imperii fundamenta perlustrabimus, &, quæ ab hoc aliena sunt, rejiciemus, & alia, quibus niti debeat, eorum loco jacciemus.

§. II. Urbes itaque, quæ Civitatis jure gaudent, ità conditæ, & munitæ esse debent, ut unaquæque sola sine reliquis subsistere quidem non possit; sed contrà etiam, ut à reliquis deficere nequeat absque magno totius imperii detrimento; hoc enim modo semper unitæ manebunt. At quæ ità constitutæ sunt, ut nec se conservare,
nec

nec reliquis formidini esse queant, ex fanè non sui; sed reliquarum juris absolutè sunt.

§. III. Quæ autem Art. 9. & 10. præc. Cap. ostendimus, ex communi imperii Aristocratici naturâ deducuntur, ut & ratio numeri Patriciorum ad numerum multitudinis, & qualis eorum ætas, & conditio esse debeat, qui Patricii sunt creandi, ità ut nulla circa hæc oriri possit differentia, sive imperium una, sive plures urbes teneant. At supremi Concilii alia hic debet esse ratio. Nam, si quæ imperii Urbs supremo huic Concilio congregando destinaretur, illa reverâ ipsius imperii caput esset; atque adeò vel vices servandæ essent, vel talis locus huic Concilio esset designandus, qui Civitatis jus non habeat, quique ad omnes æquè pertineat. Sed tam hoc, quàm illud, ut dictu facile, ità factu difficile est, ut scilicet tot hominum millia extra Urbes sæpe ire, vel ut jam hoc, jam alio in loco convenire debeant.

§. IV. Verùm ut rectè, quid in hæc re fieri oporteat, & quâ ratione hujus imperii Concilia instituenda sint, ex ipsius naturâ, & conditione concludere possimus, hæc consideranda sunt, nempe quòd unaquæque Urbs tantò plus juris, quàm vir privatus habeat, quantò viro privato potentior est; (*per Art. 4. Cap. 2.*) & consequenter unaquæque hujus imperii Urbs, (*vide Art. 2. hujus Cap.*) tantum juris intra moenia, seu suæ jurisdictionis limites habeat, quantum potest. Deinde quòd omnes urbes non ut confœderatæ; sed ut unum imperium constituentes invicem sociatæ, & unitæ sint; sed ità, ut unaquæque urbs tantò plus juris in imperium, quàm reliquæ obtineat, quantò reliquis est potentior; nam qui inter inæquales æqualitatem quærit, absurdum quid quærit. Cives quidem æquales meritò æstimantur, quia uniuscujusque potentia cum potentia totius imperii comparata nullius est considerationis. At urbis cujuscunque potentia magnam partem potentiæ ipsius imperii constituit, & eò majorem, quò ipsa urbs major est; ac proinde omnes urbes æquales haberi nequeunt. Sed ut uniuscujusque potentia, ità etiam ejusdem jus ex ipsius magnitudine æstimari debet. Vincula verò, quibus adstringi debent, ut unum imperium componant,

apprimè sunt (*per Art. 1. Cap. 4.*) Senatus, & forum. Quomodo autem ex omnes his vinculis ita copulanda sunt, ut earum tamen unaquæque sui juris, quantum fieri potest, maneat, breviter hîc ostendam.

§. V. Nempe uniuscujusque urbis Patricios, qui pro magnitudine urbis (*per Art. 3. hujus Cap.*) plures, aut pauciores esse debent, summum in suam urbem jus habere concipio, eosque in Concilio, quod illius urbis supremum est, summam habere potestatem urbem muniendi, ejusque mœnia dilatandi, vectigalia imponendi, leges condendi, & abrogandi, & omnia absolutè agendi, quæ ad suæ urbis conservationem, & incrementum necessaria esse judicant. Ad communia autem imperii negotia tractanda Senatus creandus est iis omninò conditionibus, quas in præced. Cap. diximus; ita ut inter hunc Senatum, & illum nulla alia sit differentia, quàm quòd hic auctoritatem etiam habeat dirimendi quæstiones, quæ inter urbes oriri possunt. Nam hoc in hoc imperio, cujus nulla urbs caput est, non potest, ut in illo, à supremo Concilio fieri. (*vide Art. 38. præc. Cap.*)

§. VI. Cæterùm in hoc imperio supremum Concilium convocandum non est, nisi opus sit ipsum imperium reformare, vel in arduo aliquo negotio, ad quod peragendum Senatores se impares esse credent, atque ad eò rarò admodum fiet, ut omnes Patricii in Concilium vocentur. Nam præcipuum supremi Concilii officium esse diximus (*Art. 17. præc. Cap.*) leges condere, & abrogare, & deinde imperii ministros eligere. At leges, sive communia totius imperii jura, simulatque instituta sunt, immutari non debent. Quòd si tamen tempus, & occasio ferat, ut novum aliquod jus instituendum sit, aut jam statutum mutandum, potest priùs de eodem Quæstio in Senatu haberi, & postquam Senatus in eo convenerit, tum deinde legati ad urbes ab ipso Senatu mittantur, qui uniuscujusque urbis Patricios Senatùs sententiam doceant, & si denique major urbium pars in sententiam Senatùs iverit, ut tum ipsa rata maneat, aliàs irrita. Atque hic idem ordo in eligendis ducibus exercitùs, & legatis in alia regna mittendis, ut circa decreta de bello inferendo,

& pa-

& pacis conditionibus acceptandis, teneri potest. Sed in reliquis imperii ministris eligendis, quia (ut in Art. 4. hujus Cap. ostendimus) unaquæque urbs, quantum fieri potest, sui juris manere debet, & in imperio tanto plus juris obtinere, quanto reliquis est potentior, hic ordo necessariò servandus est. Nempe, Senatores à Patriciis uniuscujusque urbis eligendi sunt; videlicet unius urbis Patricii in suo Concilio certum Senatorum numerum ex suis Civibus collegis eligent, qui ad numerum Patriciorum ejusdem urbis se habeat, (*vide Art. 30. preced. Cap.*) ut 1 ad 12. Et quos primi, secundi, tertii, &c. ordinis esse volunt, designabunt; & sic reliquarum urbium Patricii pro magnitudine sui numeri plures, paucioresve Senatores eligent, & in ordines distribuent, in quot Senatum dividendum esse diximus: (*vid. Art. 34. preced. Cap.*) quo fiet, ut in unoquoque Senatorum ordine pro magnitudine cujuscunque urbis plures, paucioresve ejusdem Senatores reperiantur. At ordinum præsides, eorumque Vicarii, quorum numerus minor est, urbium numero à Senatu ex Consulibus electis sorte eligendi sunt. In Judicibus præterea supremis imperii eligendis idem ordo retinendus est, scilicet ut uniuscujusque urbis Patricii ex suis collegis pro magnitudine sui numeri plures, aut pauciores Judices eligant. Atque adeò fiet, ut unaquæque urbs in eligendis ministris sui juris, quantum fieri potest, sit, & ut unaquæque quò potentior est, eò etiam plus juris tam in Senatu, quam in foro obtineat, posito scilicet, quòd Senatùs, & fori ordo in decernendis imperii rebus, & quæstionibus derimendis talis omninò sit, qualem Art. 33. & 34. præc. Cap. descripsimus.

§. VII. Cohortium deinde Duces, & militiæ Tribuni è Patriciis etiam eligendi sunt. Nam quia æquum est, ut unaquæque urbs pro ratione suæ magnitudinis certum militum numerum ad communem totius imperii securitatem conducere teneatur, æquum etiam est, ut è Patriciis uniuscujusque urbis pro numero legionum, quas alere tenentur, tot tribunos, duces, signiferos &c. eligere liceat, quot ad illam militiæ partem, quam imperio suppeditant, ordinandam requiruntur.

§. VIII. Vestigalia nulla etiam à Senatu subditis imponenda; sed

sed ad sumptus, qui ad negotia publica peragenda ex Senatûs decreto requiruntur, non subditi; sed urbes ipsæ ab ipso Senatu ad censum vocandæ sunt, ita ut unaquæque urbs pro ratione suæ magnitudinis sumptuum partem majorem, vel minorem ferre debeat; quam quidem partem ejusdem urbis Patricii à suis Urbanis eâ, quâ velint, viâ exigent, eos scilicet vel ad censum trahendo, vel, quod multo æquius est, iisdem vectigalia imponendo.

§. IX. Porrò quamvis omnes hujus imperii urbes maritimæ non sint, nec Senatores ex solis urbibus maritimis vocentur, possunt tamen iisdem eadem emolumenta decerni, quæ Art. 31. præc. Cap. diximus; quem in finem pro imperii constitutione media excogitari poterunt, quibus urbes invicem arctius copulentur. Cæterum reliqua ad Senatum, & forum, & absolutè ad universum imperium spectantia, quæ in præc. Cap. tradidi, huic etiam imperio applicanda sunt. Atque ad eò videmus; quòd in imperio, quod plures urbes tenent, non necesse sit supremo Concilio convocando certum tempus, aut locum designare. At Senatui, & foro locus dicendus est in pago, vel in urbe, quæ suffragii jus non habet. Sed ad illa, quæ ad singulas urbes spectant, revertor.

§. X. Ordo supremi Concilii unius urbis in eligendis urbis, & imperii ministris, & in rebus decernendis idem ille, quem Art. 27. & 36. præc. Cap. tradidi, esse debet. Nam eadem hîc, quàm illic, est ratio. Deinde Syndicorum Concilium huic subordinandum est, quod ad urbis Concilium se habeat, ut illud Syndicorum præced. Cap. ad Concilium totius imperii, & cujus officium intra limites jurisdictionis urbis idem etiam sit, iisdemque emolumentis gaudeat. Quòd si urbs, & consequenter Patriciorum numerus ad eò exiguus fuerit, ut non nisi unum, aut duos Syndicos creare possit, qui duo Concilium facere nequeunt, tum Syndicis in cognitionibus pro renatâ Judices à supremo urbis Concilio designandi sunt, vel quæstio ad supremum Syndicorum Concilium deferenda. Nam ex unâquaque urbe aliqui etiam ex Syndicis in locum, ubi Senatus residet, mittendi sunt, qui prospiciant, ut jura universi imperii inviolata serventur, quique in Senatu absque jure suffragii sedeant.

§. XI. Urbium Consules à Patriciis etiam ejusdem urbis eligendi

di sunt, qui veluti Senatum illius urbis constituant. Horum autem numerum determinare non possum, nec etiam necesse esse existimo, quandoquidem ejusdem urbis negotia, quæ magni ponderis sunt, à supremo ejusdem Concilio, & quæ ad universum imperium spectant, à magno Senatu peraguntur. Cæterum si pauci fuerint, necesse erit, ut in suo Concilio palàm suffragia ferant, non autem calculis, ut in magnis Conciliis. In parvis enim Conciliis, ubi suffragia clam indicantur, qui aliquantò callidior est, facile cujusque suffragii auctorem noscere, & minùs attentiores multis modis eludere potest.

§. XII. In unâquâque præterea urbe Judices à supremo ejusdem Concilio constituendi sunt, à quorum tamen sententiâ supremum imperii judicium appellare liceat, præterquam reo palàm convicto, & confitenti debitori. Sed hæc ulterius persequi non est opus.

§. XIII. Superest igitur, ut de urbibus, quæ sui juris non sunt, loquamur. Hæ si in ipsâ imperii provinciâ, vel regione conditæ, & earum incolæ ejusdem nationis & linguæ sint, debent necessariò, sicuti pagi, veluti urbium vicinarum partes censerì, ità ut earum unaquæque sub regimine hujus, aut illius urbis, quæ sui juris est, esse debeat. Cujus rei ratio est, quòd Patricii non à supremo hujus imperii, sed à supremo uniuscujusque urbis Concilio eligantur, qui in unâquâque urbe pro numero incolarum intra limites jurisdictionis ejusdem urbis plures, paucioresve sunt. (*per Art. 5. hujus Cap.*) Atque adeò necesse est, ut multitudo urbis, quæ sui juris non est, ad censum multitudinis alterius, quæ sui juris sit, referatur, & ab ejus directione pendeat. At urbes jure belli captæ, & quæ imperio accesserunt, veluti imperii Sociæ habendæ, & beneficio victæ obligandæ, vel Colonix, quæ jure Civitatis gaudeant, eò mittendæ, & gens aliò ducenda, vel omninò delenda est.

§. XIV. Atque hæc sunt, quæ ad hujus imperii fundamenta spectant. Quòd autem ejus conditio melior sit, quàm illius, quod nomen ab unâ urbe solâ habet, hinc concludo: quòd scilicet uniuscujusque urbis Patricii, more humanæ cupidinis, suum jus tam in urbe, quàm in Senatu retinere, & si fieri potest, augere studebunt; atque adeò, quantum poterunt, conabuntur multitudinem ad se trahere, & consequenter imperium beneficiis magis, quàm metu agi-

tare, suumque numerum augere: quippe quò plures numero fuerint, eò plures (*per Art. 16. hujus Cap.*) ex suo Concilio Senatores eligent, & consequenter (*per Art. eundem*) plus juris in imperio obtinebunt. Nec obstat, quòd, dum unaquæque urbs sibi consulit, reliquisque invidet, sæpius inter se discordent, & tempus disputando consumant. Nam, si, dum Romani deliberant, perit Sagunthus; dum contrà pauci ex solo suo affectu omnia decernunt, perit libertas, communeque bonum; sunt namque humana ingenia hebetiora, quàm ut omnia statim penetrare possint; sed consulendo, audiendo, & disputando acuantur, &, dum omnia tentant media, ea, quæ volunt, tandem inveniunt, quæ omnes probant, & de quibus nemo antea cogitasset. Quòd si quis regerat, hoc Hollandorum imperium non diu absque Comite, vel Vicario, qui vicem Comitum suppleret, stetisse, hoc sibi responsum habeat; quòd Hollandi ad obtinendam libertatem satis sibi putaverunt Comitem deferere, & imperii corpus capite obtruncare, nec de eodem reformando cogitârunt; sed omnia ejus membra, uti antea constituta fuerant, reliquerunt, ità ut Hollandiæ comitatus sine Comite, veluti corpus sine capite, ipsumque imperium sine nomine manserit. Atque adeò minimè mirum, quòd subditi plerique ignoraverint, penes quos summa esset imperii potestas. Et quamvis hoc non esset, ii tamen, qui imperium reverà tenebant, longè pauciores erant, quàm ut multitudinem regere, & potentes adversarios opprimere possent. Unde factum, ut hi sæpe impune iis insidiari, & tandem evertere potuerint. Subitâ itaque ejusdem Reipublicæ everasio non ex eo orta est, quòd tempus in deliberationibus inutiliter consumeretur, sed ex deformi ejusdem imperii statu, & paucitate regentium.

§. XV. Est præterea hoc Aristocraticum imperium, quod plures urbes tenent, alteri præferendum, quia non opus est, ut in præcedenti cavere, ne universum supremum ejus Concilium subito imperu opprimatur, quandoquidem (*per Art. 9. hujus Cap.*) eidem convocando nullum tempus, nec locus designatur. Sunt præterea potentes cives in hoc imperio minùs timendi. Nam, ubi plures urbes libertate gaudent, non sufficit ei, qui viam ad imperium affectat, urbem unam occupare, ut imperium in reliquis obtineat. Est denique

nique in hoc imperio libertas pluribus communis. Nam ubi una sola urbs regnat, æatenus reliquarum bono consulitur, quatenus regnanti huic urbi expedit.

C A P U T X.

§. I. **I**mperii utriusque Aristocratici fundamentis explicatis, & ostensis, superest ut inquitamus, an aliquâ causâ culpabili possint dissolvi; aut in aliam formam mutari. Primaria causa, unde hujusmodi imperia dissolvuntur, illa est, quam acutissimus Florentinus Disc. 1. lib. 3. in Tit. Livium observat, videlicet quòd *imperio, sicuti humano corpori quotidie aggregatur aliquid, quod quandoque indiget curatione*; atque adèò necesse esse, ait, ut aliquando aliquid accidat, quo imperiùm ad suum principium, quo stabiliri incepit, redigatur. Quòd si intra debitum tempus non acciderit, vitia eò usque crescent, ut tolli nequeant, nisi cum ipso imperio. Atque hoc, inquit, vel casu contingere potest, vel consilio, & prudentiâ legum, aut viri eximiæ virtutis. Nec dubitare possumus, quin hæc res maximi sit ponderis, & quòd, ubi huic incommodo provisum non sit, non poterit imperium suâ virtute; sed solâ fortunâ permanere, & contrà ubi huic malo remedium idoneum adhibitum fuerit, non poterit ipsum suo vitio; sed solummodò inevitabili aliquo fato cadere, ut mox clariùs docebimus. Primum quod huic malo remedium occurrebat, hoc fuit, ut scilicet singulis lustris supremus aliquis Dictator in mensem unum, aut duos creetur, cui jus esset de Senatorum, & cujuscunque ministri factis cognoscendi, judicandi, & statuendi & consequenter imperium ad suum principium restituendi. Sed qui imperii incommoda vitare studet, remedia adhibere debet, quæ cum imperii naturâ convenient, & quæ ex ipsius fundamentis deduci queant, aliàs in Scyllam incidet, cupiens vitare Charybdin. Est quidem hoc verum, quòd omnes, tam qui regunt, quàm qui reguntur, metu supplicii, aut damni contineri debeant, ne impunè, vel cum lucro peccare liceat; sed contrà certum etiam est, quòd si hic metus bonis, & malis hominibus communis fuerit, versetur necessariò imperium in summo periculo. Cùm igitur Dictatoria potestas absoluta sit, non potest non esse omnibus formidabilis,

bilis, præsertim si statuto tempore, ut requiritur, Dictator crearetur, quia tum unusquisque gloriæ cupidus eum honorem summo studio ambiret, & certum est, quod in pace non tam virtus, quàm opulentia spectatur, ità ut quò quisque superior, eò faciliùs honores adipiscatur: & fortè hâc de causâ Romani nullo constituto tempore; sed fortuitâ quâdam necessitate coacti Dictatorem facere consueverant. At nihilominùs tumor Dictatoris, ut Ciceronis verba referam, bonis injucundus fuit. Et sanè, quandoquidem hæc Dictatoria potestas Regia absolutè est, potest non absque magno Reip. periculo imperium aliquando in Monarchicum mutari, tametsi in tempus, quantumvis breve, id fiat. Adde quòd, si ad creandum Dictatorem nullum certum tempus designatum sit, ratio tum nulla temporis intercedentis ab uno ad alium, quam maximè servandam esse, diximus, haberetur, & quòd res etiam vaga admodùm esset, ut faciliè negligeretur. Nisi itaque hæc Dictatoria potestas æterna sit, & stabilis, quæ servatâ imperii formâ in unum deferri nequit; erit ergo ipsa, & consequenter Reip. salus, & conservatio admodùm incerta.

§. II. At contrà dubitare nequaquam possumus, (*per Art. 3. Cap. 6.*) quòd si possit servatâ imperii formâ Dictatoris gladius perpetuus, & malis tantummodò formidini esse, nunquam eòsque vitia invalescere poterunt, ut tolli, aut emendari nequeant. Ut igitur has omnes conditiones obtineamus, Syndicorum Concilium Concilio supremo subordinandum diximus, ut scilicet dictatorius ille gladius perpetuus esset non penes personam aliquam naturalem, sed civilem, cujus membra plura sint, quàm ut imperium inter se possint dividere, (*per Art. 1. & 2. præc. Cap.*) vel in scelere aliquo convenire: ad quod accedit, quòd à reliquis imperii muneribus subeundis prohibeantur, quòd militiæ stipendia non solvant, & quòd denique ejus ætatis sint, ut præsentia, ac tuta, quàm nova, & periculosa malint. Quare imperio nullum ab iis periculum, & consequenter non bonis; sed malis tantummodò formidini esse queunt, & reverâ erunt. Nam, ut ad scelera peragenda debiliores, ità ad malitiam coercendam potentiores sunt. Nam præterquam quòd principis obstare possunt; (quia Concilium æternum est) sunt præterea

ПУБЛИСТО

numero satis magno, ut sine invidiæ timore potentem unum, aut alterum accusare, & damnare audeant; præsertim quia suffragia calculis feruntur, & sententia nomine totius Concilii pronuntiatur.

§. III. At Romæ plebis Tribuni perpetui etiam erant; verùm impares, ut Scipionis alicujus potentiam premerent: & præterea id, quod salutare esse judicabant, ad ipsum Senatum deferre debebant, à quo etiam sæpe eludebantur, efficiendo scilicet, ut plebs ei magis faveret, quem ipsi Senatores minùs timebant. Ad quod accedit, quòd Tribunorum contrà Patricios auctoritas plebis favore defenderetur, & quotiescunque ipsi plebem vocabant, seditionem potiùs movere, quàm Concilium convocare viderentur. Quæ sanè incommoda in imperio, quod in præcedd. duob. Capp. descripsimus, locum non habet.

§. IV. Verùm enim verò hæc Syndicorum auctoritas hoc solummodò præstare poterit, ut imperii forma servetur; atque adeò prohibere, ne leges infringantur, & ne cuiquam cum lucro peccare liceat; sed nequaquam efficere poterit, ne vitia, quæ lege prohiberi nequeunt, gliscant, ut sunt illa, in quæ homines otio abundantes incidunt, & ex quibus imperii ruina non rarò sequitur. Homines enim in pace deposito metu paulatim ex ferocibus barbaris civiles, seu humani, & ex humanis molles, & inertes fiunt, nec aliud aliud virtute; sed fastu, & luxu excellere studet; unde patrios mores fastidire, alienos induere, hoc est, servire incipiunt.

§. V. Ad hæc mala vitandum multi conati sunt leges sumptuarias condere; sed frustrà. Nam omnia jura, quæ absque ullâ alterius injuriâ violari possunt, ludibrio habentur, & tantum abest, ut hominum cupiditates, & libidinem frenent, quin contrà easdem intendant: nam nitimur in vetitum semper, cupimusque negata. Nec unquam hominibus otiosis ingenium deest ad eludenda jura, quæ instituuntur de rebus, quæ absolutè prohiberi nequeunt, ut sunt convivia, ludi, ornatùs, & alia hujusmodi, quorum tantummodò excessus malus, & ex uniuscujusque fortunâ æstimandus est, ità ut lege nullà universali determinari queat.

§. VI. Concludo itaque, communia illa pacis vitia, de quibus hîc loquimur, nunquam directè; sed indirectè prohibenda esse,

talia scilicet imperii fundamenta jaciendo, quibus fiat, ut plerique, non quidem sapienter vivere studeant; (nam hoc impossibile est,) sed ut iis ducantur affectibus, ex quibus Reip. major sit utilitas. Atque adeò huic rei maximè studendum, ut divites si non parci, avari tamen sint. Nam non dubium est, quin, si hic avaritiæ affectus, qui universalis est, & constans, gloriæ cupidine foveatur, plerique rei suæ sine ignominiâ augendæ summum ponant studium, quo honores adipiscantur, & summum dedecus vitent. Si itaque ad fundamenta utriusque imperii Aristocratici, quæ præced. duobus Capp. explicui, attendamus, hoc ipsum ex iisdem sequi videbimus. Numerus enim regentium in utroque adeò magnus est, ut divitum maximæ parti aditus ad regimen pateat, & ad imperii honores adipiscendos. Quòd si præterea (uti diximus Art. 47. Cap. 8.) statuatur, ut Patricii, qui plus debent, quàm sunt solvendo, ordine Patricio deturbentur, & qui bona sua infortunio perdiderunt, ut in integrum restituantur, non dubium est, quia omnes, quantum poterunt, conabuntur bona sua conservare. Peregrinos præterea habitus nunquam concupiscent, nec patros fastidient, si lege constituantur, ut Patricii, & qui honores ambiunt singulari veste dignoscantur: de quo vide Art. 25. & 47. Cap. 8. Et præter hæc alia in quocunque imperio cum naturâ loci, & gentis ingenio consentanea excogitari possunt, & in eo apprimè vigilari, ut subditi magis sponte, quàm lege coacti suum officium faciant.

§. VIII. Nam imperium, quod nihil aliud prospicit, quàm ut homines metu ducantur, magis sine vitis erit, quàm cum virtute. Sed homines ità ducendi sunt, ut non duci, sed ex suo ingenio, & libero suo decreto vivere sibi videantur; atque adeò ut solo libertatis amore, & rei augendæ studio, speque imperii honores adipiscendi retineantur. Cæterùm imagines, triumphi, & alia virtutis incitamenta magis servitutis, quàm libertatis sunt signa. Servis enim non liberis virtutis præmia decernuntur. Fateor quidem homines his stimulis maximè incitari; sed ut hæc in initio viris magnis, ità postea crescente invidiâ ignavis, & opum magnitudine tumidis decernuntur, magnâ omnium bonorum indignatione. Deinde qui parentum triumphos, & imagines ostentant, injuriam sibi fieri credunt, ni reliquis

reliquis præferantur. Denique, ut alia taceam, hoc certum est, quod æqualitas, quâ semel exutâ communis libertas necessariò perit, conservari nullo modo possit, simulatque alicui Viro virtute claro singulares honores jure publico decernuntur.

§. IX. His positis, videamus jam, an hujusmodi imperia culpabili aliquâ causâ possint destrui. Verùm, si quod imperium æternum esse potest, illud necessariò erit, cujus semel rectè instituta jura inviolata manent. Anima enim imperii jura sunt. His igitur servatis servatur necessariò imperium. At jura invicta esse nequeunt, nisi & ratione, & communi hominum affectu defendantur, aliàs si scilicet solo rationis auxilio nituntur, invalidæ sanè sunt, facileque vincuntur. Cùm itaque utriusque imperii Aristocratici jura fundamentalia cum ratione, & communi hominum affectu convenire ostenderit, possumus ergo affirmare, si quæ ulla imperia, hæc necessariò æterna fore, vel nullâ culpabili causâ; sed fato tantummodò aliquo inevitabili posse destrui.

§. X. At objici nobis adhuc potest, quòd, quamvis imperii jura in præced. ostensa ratione, & communi hominum affectu defendantur, possint nihilominus aliquando vinci. Nam nullus affectus est, qui aliquando à fortiori, & contrario affectu non vincatur; timorem namque mortis à cupidine rei alienæ sæpe vinci videmus. Qui hostem metu territi fugiunt, nullo alterius rei metu detineri possunt; sed sese in flumina præcipitant, vel in ignem ruunt, ut hostium ferrum fugiant. Quantumvis igitur civitas rectè ordinata, & jura optimè instituta sint, in maximis tamen imperii angustiis, quando omnes, ut fit, terrore quodam panico capiuntur, tum omnes id solum, quod præsens metus suadet, nullâ futuri, neque legum habitâ ratione, probant, omnium ora in Virum victoriis clarum vertuntur, eundemque legibus solvunt, atque ipsi imperium (pessimo exemplo) continuant, totamque Rempublicam ipsius fidei committunt, quæ res sanè Romani imperii exitii fuit causâ. Sed ut huic Objectioni respondeam, dico primò, quòd in rectè constitutâ Republicâ similis terror non oritur, nisi ex justâ causâ; atque adeò is terror, & confusio ex eo orta nulli causæ, quæ prudentiâ humanâ vitari poterat, adscribi potest. Deinde notandum, quòd in Republicam
qualem

qualem in præced. descripsimus, fieri non potest, (*per Art. 9. & 25. Cap. 8.*) ut unus, aut alter virtutis famâ ità excellat, ut omnium ora in se vertat. Sed necesse est, ut plures habeat æmulos, quibus plures alii faveant. Quamvis itaque ex terrore confusio aliqua in Republicâ oriatur, leges tamen fraudare, atque aliquem contra jus ad imperium militare renunciare nemo poterit, quin statim contentio àlios petentium oriatur, quæ ut dirimatur, necesse tandem erit ad semel statuta, & ab omnibus probata jura recurrere, atque res imperii secundum leges latas ordinare. Possum igitur absolutè affirmare, cùm imperium, quod una sola Urbs, tùm præcipuè illud, quod plures Urbes tenent, æternum esse, sive nullâ internâ causâ posse dissolvi, aut in aliam formam mutari.

CAPUT XI.

I. **T**Ranseo tandem ad tertium, & omninò absolutum imperium, quod Democrâticum appellamus. Hujus ab Aristocratico differentiam in hoc potissimùm consistere diximus, quòd in eo à solâ supremi Concilii voluntate, & liberâ Electione pendeat, ut hic, aut ille Patricius creëtur, ità ut nemo jus suffragii, & munera imperii subeundi hæreditarium habeat, nemoque id jus sibi posse jure possit, ut in hoc, de quo jam agimus, imperio fit. Nam omnes, qui ex parentibus civibus, vel qui in patrio illo solo nati, vel qui de Republicâ benè meriti sunt, vel ob alias causas, ob quas Lex alicui jus civis dare jubet, ii, inquam, omnes jus suffragii in supremo Concilio, muneraque imperii subeunda jure sibi possunt, nec denegare iis licet, nisi ob crimen, aut infamiam.

§. II. Si igitur jure institutum sit, ut Seniores tantummodò, qui ad certum ætatis annum pervenerunt, vel ut soli primogeniti, simulatque per ætatem licet, vel qui certam pecuniæ summam Republicæ contribuunt, jus suffragii in supremo Concilio, & imperii negotia tractandi habeant, quamvis hâc ratione fieri posset, ut supremum Concilium ex paucioribus civibus componeretur, quàm illud imperii Aristocratici, de quo supra egimus, erunt nihilominus hujusmodi imperia Democratica appellanda, quoniam eorum cives, qui ad regendam Rempublicam destinantur, non à supremo

Con-

Concilio, ut optimi, eliguntur; sed lege ad id destinantur. Et, quamvis hâc ratione hujusmodi imperia, ubi scilicet non qui optimi, sed qui fortè fortunâ divites, vel qui primi nati sunt, ad regimen destinantur, imperio Aristocratico cedere videantur, tamen si praxin, seu communem hominum conditionem spectemus, res eodem redibit. Nam Patriciis ii semper optimi videbantur, qui divites, vel ipsis sanguine proximi, vel amicitia conjuncti sunt. Et fanè, si cum Patriciis ita comparatum esset, ut liberi ab omni affectu, & solò studio publicæ salutis ducti, collegas Patricios eligerent, nullum esset imperium cum Aristocratico comparandum. Sed rem contrâ omninò sese habere, satis superque ipsa experientia docuit, præsertim in oligarchiis, ubi Patriciorum voluntas ob defectum æmulantium maximè lege soluta est. Ibi enim studio optimos à Concilio arcent Patricii, & eos sibi socios in Concilio quærunt, qui ab eorum ore pendent, ita ut in simili imperio multò infelicius res ejus sese habeant, propterea quòd Patriciorum Electio ab absolutâ quorundam liberâ, sive omni lege solutâ voluntate pendeat. Sed ad inceptum redeo.

III. Ex dictis in præced. Art. patet, nos posse imperii Democratici diversa genera concipere, sed meum institutum non est de unoquoque; sed de eo solummodò agere, in quo omnes absolutè, qui solis legibus patriis tenentur, & præterea sui juris sunt, honesteque vivunt, jus suffragii in-supremo Concilio habent, muneraque imperii subeundi. Dico expressè, qui *solis legibus patriis tenentur*, ut peregrinos secludam, qui sub alterius imperio esse censentur. Addidi præterea, *quòd, præterquam quòd legibus imperii teneantur, in reliquis sui juris sint*, ut mulieres, & servos secluderem, qui in potestate virorum, & dominorum, ac etiam liberos & pupillos quamdiu sub potestate parentum, & tutorum sunt. Dixi denique, *honesteque vivunt*, ut ii apprimè secluderentur, qui ob crimen, aut aliquod turpe vitæ genus infames sunt.

IV. Sed forsân rogabit aliquis, num foeminæ ex naturâ, an ex instituto sub potestate virorum sint? Nam, si ex solo instituto id factum est, nulla ergo ratio nos coëgit foeminas à regimine secludere. Sed si ipsam experientiam consulamus, id ex earum imbecillitate

litate oriri videbimus. Nam nullibi factum est, ut viri, & foeminae simul regnarent, sed ubicunque terrarum viri, & foeminae reperiuntur, ibi viros regnare, & foeminas regi videmus, & hanc ratione utrumque sexum concorditer vivere. Sed contra Amazonae, quas olim regnasse fama proditum est, viros in patrio solo morari non patiebantur; sed foeminas tantummodo alebant, mares autem, quos pepererant, necabant. Quod si ex natura foeminae viris aequales essent, & animi fortitudine, & ingenio, in quo maxime humana potentia, & consequenter jus consistit, aequae polleant, sane inter tot, tamque diversas nationes quaedam reperirentur, ubi uterque sexus pariter regeret, & aliae ubi a foeminis viri regerentur, atque ita educarentur, ut ingenio minus possent: quod cum nullibi factum sit, affirmare omnino licet, foeminas ex natura non aequale cum viris habere jus; sed eas viris necessario cedere, atque adeo fieri non posse, ut uterque sexus pariter regat, & multo minus, ut viri a foeminis regantur. Quod si praeterea humanos affectus consideremus, quod scilicet viri plerumque ex solo libidinis affectu foeminas ament, & earum ingenium, & sapientiam tanti aestimant, quantum ipsae pulchritudine pollent, & praeterea quod viri aegerrime ferant, ut foeminae, quas amant, aliis aliquo modo faveant, & id genus alia, levi negotio videbimus, non posse absque magno pacis detrimento fieri, ut viri, & foeminae pariter regant. Sed de his satis.

Reliqua desiderantur.

